

N:o 10 · 1988

Sukupuu

VÄÄNÄSTEN SUKUSEURA r.y:n kustannuksella ovat ilmestyneet seuraavat julkaisut:

Väänästen sukupuu n:o 1. 1945. Päätoimittaja OSKARI VÄÄNÄNEN, toimitussihteeri TUULIKKI ANTILA. S. 1-50. Helsinki 1945. Sis. mm. Jorma Väänäsen artikkelin Piirteitä Väänäsen suvun tutkimuksen tuloksista (katkelmallisia henkilötietoja Jorma Väänäsen, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjanmaan Väänäsistä) ja Ilmari Väänäsen kirjoituksen Kehvon Haapalahden tilan ja sen omistajien vaiheista. Julkaisua on rajoitetusti saatavissa sukuseuran sihteeriltä. Jäsenhinta 50 mk.

Väänästen sukupuu n:o 2. 1945. Päätoimittaja OSKARI VÄÄNÄNEN, toimitussihteeri TUULIKKI ANTILA. S. 51-110. Kuopio 1945. Sis. mm. Kaarlo Teräsvuoren artikkelin Väänästen sukunimen iästä ja alkuperästä, Jorma Väänäsen selvityksen Pöljän Lassilan sukuhaaraa ja Kehvon Puiroolahden haaraan kuuluvasta Aaron Wenelistä (k. 1847) ja hänen perheestään (Komeat häät Juvan pappilassa), Elsa Väänäsen artikkelin Lassilan tilan vaiheita sekä Terttu Väänäsen kirjoituksen suomentajasta ja kirjailijasta Antti Juhana Weänäsestä (k. 1863). Julkaisua on hyvin rajoitetusti saatavissa sukuseuran sihteeriltä. Jäsenhinta 50 mk.

Väänästen Sukupuu n:ot 3-4. 1946. Päätoimittaja OSKARI VÄÄNÄNEN, toimitussihteeri TUULIKKI ANTILA. S. 111-196. Kuopio 1946. N:o 3 sis. mm. Hilja Väänäsen Murtolahden sukuhaaraa koskevan artikkelin Paalanniemen tilan vaiheita ja Jorma Väänäsen artikkelin, jossa esitellään tähän sukuhaaraan kuuluvan valtiopäivämies ja kansanrunoilija Pietari Väänäsen (k. 1846) elämänvaiheita. N:o 4 sis. mm. Jorma Väänäsen kokoamat henkilötiedot Väänästen sukuun kuuluvista talvi- ja jatkosodan sankarivainajista. Tätä kaksoisnumeroa on sukuseuran arkistossa vain muutama kappale jäljellä (ei myytävänä).

Pietari Väänäsen runot. Toimittanut ja kansanrunoilijan pienoiselämäkerran sisältävällä esipuheella varustanut JORMA VÄÄNÄNEN. 32 s. Mikkeli 1964. Julkaisua on hyvin rajoitetusti saatavissa sukuseuran sihteeriltä jäsenhintaan 50 mk.

Väänästen sukupuu n:o 5. 1968. Päätoimittaja O. P. VÄÄNÄNEN, toimitussihteeri KALLE VÄÄNÄNEN. S. 197-204. Kuopio 1968. Julkaisua on saatavissa sukuseuran sihteeriltä. Jäsenhinta 50 mk.

Väänästen sukupuu n:o 6. 1970. Päätoimittaja O. P. VÄÄNÄNEN, toimitussihteeri KYÖSTI VÄÄNÄNEN. S. 205-236. Kuopio 1970. Sis. mm. O. P. Väänäsen selvityksen Juvalla kotoisin olleen isoisänsä Karl Kustaa (Kalle) Väänäsen (k. 1933) sukuhaaraa ja Kyösti Väänäsen artikkelin Mikkelin Väänästen vaiheista ja Väänäs-asutuksesta Mikkelin pitäjässä suuren Pohjan sodan ajoista lähtien. Julkaisua on hyvin rajoitetusti saatavissa sukuseuran sihteeriltä. Jäsenhinta 50 mk.

Väänästen sukupuu n:o 7. 1973. Päätoimittaja O. P. VÄÄNÄNEN, toimitussihteeri KYÖSTI VÄÄNÄNEN. S. 237-283. Kuopio 1973. Sis. mm. O. P. Väänäsen kokoamia tietoja e.m. isoisänsä Juvalla eläneistä esivanhemmista ja Kyösti Väänäsen artikkelit, joissa esitellään Rantasalmen Tuusmäen Tenhulanmäen talon isäntäväkeä 1540-luvulta alkaen ja Murtolahden talollisen Eero Pekka Nuutinpöika Väänäsen (1806-83) ja hänen sukunsa vaiheita. Julkaisua on hyvin rajoitetusti saatavissa sukuseuran sihteeriltä. Jäsenhinta 50 mk.

Väänästen sukupuu n:o 8. 1977. Päätoimittaja O. P. VÄÄNÄNEN, toimitussihteeri KYÖSTI VÄÄNÄNEN. S. 285-350. Kuopio 1977. Sis. mm. Reino Väänäsen selvityksen Ristiinin Väänäsistä, Kyösti Väänäsen artikkelin Nestor Väänäsestä (1882-1941), Jorma Väänäsen selvityksen eräistä Kehvon Puiroolahden sukuhaaraan kuuluvista Wenell- ja Vaheri-nimisistä Väänästen suvun jäsenistä sekä Kalle Väänäsen artikkelin, jossa esitellään nilsiäläissyntyisen Veikko Väänäsen (1912-76), puutarhurin, luonnonystävän ja harrastajan, elämänvaiheita. Julkaisua on hyvin rajoitetusti saatavissa sukuseuran sihteeriltä. Jäsenhinta 50 mk.

Väänästen sukupuu n:o 9. 1981. Päätoimittaja O. P. VÄÄNÄNEN, toimitussihteeri KYÖSTI VÄÄNÄNEN. S. 351-390. Kuopio 1981. Sis. mm. O. P. Väänäsen artikkelit Muutamia muistelmia ja piirteitä Hilda Maria Kovanen (syntyisin Väänänen) kohtaloista ja elämäntyöstä ja Tilastotietoja Väänäsistä ja heidän asumistiheydestään Suomessa. Julkaisua on rajoitetusti saatavissa sukuseuran sihteeriltä. Jäsenhinta 50 mk.

Väänästen sukupuu n:o 10. 1988. Päätoimittaja KYÖSTI VÄÄNÄNEN. S. 391-430. Lahti 1988. Sis. mm. Jorma Väänäsen omaelämäkerran ja Kyösti Väänäsen kokoaman selvityksen Muuruveden Pirttimäen sukuhaaraa sekä artikkelin Väänäsistä opintialla Ruotsin vallan ajan lopulla ja Venäjän vallan alkuaikoina. Julkaisua on saatavissa sukuseuran sihteeriltä. Jäsenhinta 60 mk.

Lp-äänilevyä (33 1/3) Kalle Väänänen esittää "Savolaesta sanarriskoo" (sis. murre-runot Savonmua, Yö Ruuskasen torpassa, Uamupäevän kuva, Saanassa, Pyykkirannassa, Tuavetin kuoltua, Talakoopolokka, Väänästen sukuvirsi, Juakopin kiäntymys, Julukusev Villen hiäyö) on vielä muutamia kappaleita saatavissa sukuseuran sihteeriltä hintaan 150 mk.

VÄÄNÄSTEN SUKUPUU

N:o 10

VÄÄNÄSTEN SUKUSEURAN AIKAKAUSKIRJA 1988

Toimitus: Pohjolankatu 26 B 5, 50120 MIKKELI, puh. 955-163 671 (päätoimittaja)

Tilaukset, tiedustelut, osoitteenmuutokset, maksut: Kalevi Väänänen, Huhmarinkatu 25, 33560 TAMPERE, puh. kotiin 931-634 587, työhön 931-195 524 (sihteeri)

Postisiirtotili n:o 446 406-6

Toimituskunta

KYÖSTI VÄÄNÄNEN
(vastaava)

AARRE J. VÄÄNÄNEN

O. P. VÄÄNÄNEN

KALLE VÄÄNÄNEN

PEKKA VÄÄNÄNEN

KALLE VÄÄNÄNEN

ANJA VÄÄNÄNEN

KALEVI VÄÄNÄNEN

PÄIVI VÄÄNÄNEN

Väänästen Sukuseuran 50-vuotisjuhlaa vietettiin elokuussa 1987 Runnilla. Toisena juhlapäivänä 9.8. pidettiin Runnin Terveyskylpylässä sukuseuran vuosikokous ja Väänästen yhdeksäs sukokokous. Ensimmäinen sukokokous pidettiin jo ennen talvisotaa kesällä 1939 Kuopiossa, toinen niin ikään Kuopiossa (ja tehtiin retki Pöljän Lassilaan) 1945, kolmas Muuruveden Murtolassa Paalanniemen mailla 1964, neljäs taas Kuopiossa 1967, viides Kehvon Haapalahdessa (nyk. Siilinjärven alueella) 1970, kuudes Rantasalmella 1973, seitsemäs Ristiinassa 1977 ja kahdeksas Pöljän Lassilassa 1981.

Väänästen yhdeksännestä sukokokouksesta ja sukuseuran 50-vuotisjuhlasta kerrotaan sanoin ja kuvin nyt esillä olevassa Väänästen sukupuun 10. numerossa. Aikakauskirjamme sisältää myös mm. sihteerin laatiman seikkaperäisen kertomuksen sukuseuran toiminnasta edellisen sukokokouksen jälkeiseltä ajalta 1981-87, muistokirjoitukset edenneistä kunniajäsenistä ja eräistä muista pitkäaikaisista aktiivisista toimihenkilöistä sekä sukututkimuksen Väänästen suvun Muuruveden Pirttimäen sukuhaarasta. Nilsin Murtolahden Paalanniemen Väänäsiä ja Paalanniemestä 1855 Muuruveden Pirttimäkeen muuttanutta sukuhaaraa käsittelevään artikkeliin liittyvät myös takakannen valokopiot Nilsin pitäjän henkikirjasta vuodelta 1853.

perustettu Helsingissä 14.11.1937, merkitty yhdistysrekisteriin 20.12.1937

Sukuseuran esimies (v:sta 1981)
Kyösti Väänänen, teol.tohtori, dosentti,
Pohjolankatu 26 B 5,
50120 Mikkeli,
puh. 955-163 671

ensimmäinen varaesim. (v:sta 1981), (II varaesim. v. 1964)
Aarre J. Väänänen, kunnallisen-
neuvos, maanviljelijä, Haapa-
lahti pj 560, 71999 Kuopio, puh.
971-462 107

toinen varaesimies (v:sta 1981)
J. Kalle O. Väänänen, majuri
evp., Luotokatu, 15240 Lahti,
puh. 918-872 550

Johtokunnan jäsenet:
O. P. Väänänen, hallitusneu-
vos, varatuomari, Merikannon-
tie 3 A 11, 00260 Helsinki, puh.
90-449 962 (sukuseuran talou-
denhoitaja)

Kalle Väänänen, vuoritekni-
ko, laskentapäällikkö, Maja-
vankierros 29, 04230 Kerava,
puh. 90-294 1481

Anja Väänänen, terveydenhoi-
taja, Asematie 6 B 12, 02700
Kauniainen, puh. 90-505 1465

Johtokunnan varajäsenet:
Kalevi Väänänen, rikosyli-
konstaapeli, Huhmarinkatu 25,
33560 Tampere, puh. 931-
634 587 (sukuseuran sihteeri)

Pekka Väänänen, maanviljelijä,
Toivala, Limalahti, 71800 Si-
ilinjärvi, puh. 971-451 021

Päivi Väänänen, musiikinopis-
kelija (Siilinjärvi; nuorison
edustaja johtokunnassa)

SISÄLLYS

Aarre J. Väänänen

MENNEIDEN SUKUPOLVIEN TYÖTÄ
ARVOSTETAAN JA KUNNIOITETAAN s. 3 (393)

Kalevi Väänänen

VÄÄNÄSTEN SUKUSEURA r.y:n TOIMINNAN
VAIHEITA 1981-1987 s. 4 (394)

Kyösti Väänänen

EDELITYKSIÄ VÄÄNÄSTEN SUKUHISTORIAN
KIRJOITTAMISELLE ON OLEMASSA s. 7 (397)

Kalevi Väänänen

VÄÄNÄSTEN YHDEKSÄS SUKUKOKOUS
RUNNILLA 8.-9. ELOKUUTA 1987..... s. 10 (400)

IN MEMORIAM

OLLI AKSELI VÄÄNÄNEN s. 13 (403)
KALLE JORMA VÄÄNÄNEN s. 14 (404)
ILKKA SAKARI VÄÄNÄNEN s. 20 (410)
LILJA HANNA KAARINA VISAKANTO s. 21 (411)
KALLE RISSANEN s. 21 (411)

"PIÄLLYSMIESTEN PAKEILLA"

SUKUSEURAN JOHTOKUNNAN UUDET JÄSENET
ESITTÄYTYVÄT s. 21 (411)

KIRJALLISUUTTA

ESIHISTORIAN VUOSITUHANNET SAVOSSA JA
SAVON KESKIAIKA
(Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander & Kauko Pirinen,
Savon historia I)..... s. 24 (414)

Kyösti Väänänen

VÄÄNÄSIÄ OPINTIELLÄ RUOTSIN VALLAN AJAN
LÖPULLA JA VENÄJÄN VALLAN ALKUAIKOINA
1. Kolme Väänäs-sukuista pappismiestä
1800-luvulla s. 25 (415)

Kyösti Väänänen

VÄÄNÄSTEN SUVUN MUURUVEDEN
PIRTTIMÄEN SUKUHAARA..... s. 31 (421)

VÄÄNÄSTEN VEISTÄMÄÄ

Jorma Väänänen (†)

KOHTAUKSIA HÄMÄRYYDEN AJOILTA..... s. 34 (424)

Väänästen Sukuseura r.y:n toiminnan vaihteita 1981-1987

Lyhennelmä sukuseuran 50-vuotisjuhlaa vietettäessä yhdistetyssä vuosi- ja sukkokokouksessa Runnin Terveyskylpylässä esitetystä toimintakertomuksesta täydennettynä vuotta 1987 koskevilla tiedoilla

(Jatkoo Väänästen sukupuun numeroissa 6-9 vuosina 1970-81 julkaistuihin seuran toiminta-historiikkeihin vuosilta 1937-80)

Toimintavuosi 1981

Väänästen Sukuseuran toiminta-vuoden 1981 merkittävin tapahtuma oli Siilinjärvellä Pöljän Lassilassa 1. elokuuta pidetty yhdistetty vuosi- ja sukkokokous. Kokousväelle esiteltiin "uunituore" sukujulkaisu Väänästen sukupuu n:o 9, jonka toimitustyön oli suorittanut ensimmäinen vara-esimies Kyösti Väänänen. Uutta 40-sivuista sukujulkaisua jaettiin kokouksessa seuran jäsenille ja myytiin omakustannushintaan kokouksen muille osanottajille.

Sukukokouksen edellä jäsenkunnalle lähetetyssä kirjeessä oli vedottu Väänäsiin ja Väänäs-sukuihin: "Toiveemme Väänästen historian kirjoittamisesta jää toiveajatteluksi, ellei

sukuseuran perustamisaikojen ta-paista talkoohenkeä löydy. Tule mu-kaan sukkokokoukseen, niin mieti-tään yhdessä, mitä tehdään jatkossa, ja etsitään lääkkeitä nykyiseen hiljais-elon!"

Yhdistettyyn vuosi- ja sukkokokoukseen Pöljän Lassilaan saapuikin 93 henkilöä Marja (o.s. Väänänen) ja Eero Linnoven vieraiksi (Marjan vanhempien Elsa ja Janne Väänäsen isännöidessä Lassilaa oli talossa vierailut toista sukkokousta pitänyt Väänäs-väki kesällä 1945). Ennen Lassilaan tuloa oli klo 10 ko-koonnuttu Siilinjärven kirkkoon sukkuseuran järjestämään lyhyeen har-taustilaisuuteen ja oli käyty sankari-haudoilla ja paikallisessa kotiseutu-museossa (jonka pystyttämisessä edesmennyt Lassilan emäntä Elsa Väänänen oli tehnyt arvokasta kult-tuurityötä).

Lassilassa Pöljän puolen sukulaiset esittivät tervetuliaislaulun ja talon emännän veli Hannu Väänänen tervetuloitotuksen. Sitten Marja Lin-nove esitti värsyjä kotimaisemista ja sukkokokouksen väliajoilla Erkki Väänänen Panninniementä esitti yksinlaulua, Seppo Väänänen hanuri-sooloja ja Heikki Väänänen ("Har-jun Heikki") myös yksinlaulua.

Suku- ja vuosikokouksen avasi seuran esimies O. P. Väänänen Helsingistä ja kokouksen sihteeriksi valittiin seuran sihteeri Kalle Väänänen Keravalta. Kokouksen aikana seuran taloudenhoitaja Kalle Väänänen Lahdesta selvitti seuran tilit ja raha-varat. Suoritetuissa henkilövalin-noissa seuran uudeksi esimieheksi valittiin tehtävästä kieltäytyneen O. P. Väänäsen tilalle siihenastinen ensimmäinen varaesimies Kyösti Väänänen Mikkelistä, ensimmäiseksi varaesimieheksi siihenastinen toinen varaesimies Aarre J. Väänänen Siilinjärveltä ja toiseksi varaesimie-

heksi siihenastinen johtokunnan varsinainen jäsen J. Kalle O. Väänä-nen Lahdesta. Johtokunnan varsi-naisiksi jäseniksi valittiin O. P. Väänänen Helsingistä, Olli Väänänen Jyväskylästä ja Raimo Väänänen Kuopiosta ja varajäseniksi Marja Linnove ja Riitta Kasurinen, mo-lemmat viimeksi mainitut Siilinjär-veltä.

Kokouskutsussa jäsenistöä oli pyy-detty miettimään toimia sukuseuran toiminnan vilkastuttamiseksi. Mi-tään sellaiseen viittaavaa ehdotusta ei kuitenkaan merkitty viralliseen kokouspöytäkirjaan, vaan tuleva toi-minta ja sen suunnittelu ja järjestely uskottiin kokonaan johtokunnan huoleksi. Evästyksiksi luottamus-henkilöille Eva Väänänen Lahdesta esitti, että Väänästen sukupuun toi-mittamiseen panostettaisiin voi-makkaasti ja kerättäisiin sukutietoja.

Menneiden sukupolvien työtä arvostetaan...

Jatkoa edelliseltä sivulta

Seuran johtokunta ja juhlien jär-jestelytoimikunta voi olla tyytyväi-nen siitä, että juhlan järjestäminen ei ole mennyt hukkaan. Olemme joskus olleet hyvinkin pienellä jou-kolla koolla näissä seuran kokouk-sissa.

Haluun jo tässä puheenvuorossa kiittää etukäteen niitä suvun jäseniä, jotka ovat lupautuneet esiintymään ja suorittamaan ohjelmaa yhteiseksi iloksemme, kuin myös Marttoja ja talon henkilökuntaa, jotka huolehti-vat aineellisesta hyvinvoinnista. Kaikki he ovat nähneet paljon vai-vaa, että juhlamme onnistuisi.

Tämän juhlan ohjelma on koetettu suunnitella niin väljäksi, että jäisi paljon keskustelu- ja seurusteluai-kaa kuulumisten kertomiseen ja toi-siimme tutustumiseen. Leppoisia keskustelua vaan illan mittaan!

Toimintavuosi 1982

Väänästen Sukuseura r.y:n johto-kunta kokoontui varaesimies Kalle Väänäsen kodissa Lahdessa 28. maa-liskuuta 1982 pohtimaan Lassilan kokouksen antia. Ensiksi kuitenkin valittiin seuran sihteeriksi Kalle Väänänen Keravalta ja taloudenhoi-tajaksi varaesimies Kalle Väänänen Lahdesta. Johtokunnan kokoukses-sa esitetystä toimintakertomuksesta vuodelta 1981 kävi selville, että ky-seisen toimintavuoden lopussa jä-senmaksun maksaneita jäseniä oli ollut 63, joista uusia kaksi.

Sukukokous oli velvoittanut johto-kuntaa tehostamaan mm. sukutieto-jen keruuta. Tulevaa toimintaa poh-timaan asetettiin työryhmä, jonka tehtäväksi annettiin kehittää keinoja jäsenistön aktivoimiseksi sekä koor-dinoida sukkuhistorian kirjoittami-seen tärkeitä tutkimuksia. Työryh-män vetäjäksi ja kokoonkutsujaksi

valittiin toinen varaesimies Kalle Väänänen Lahdesta. Hän oli osallistunut Lahdessa pidettyihin sukututkimusopintopäiviin, joilla oli ollut eri puolilta maata saapuneita osanottajia noin 150 henkilöä. Johtokunnassa keskusteltiin taas kerran sukuhistorian kirjoittamisen edellytyksistä. Todettiin, että riittävä perustutkimus toistaiseksi puuttuu. Työryhmän tehtäväksi jätettiin sen pohdiminen, miten asiassa voitaisiin edetä. Seuraava vuosikokous päätettiin pitää vuonna 1983 ja yhdistetty vuosi- ja sukukokous vuonna 1984.

Toimintavuosi 1983

Toimintavuoden alussa 12. maaliskuuta seuran johtokunta kokoontui esimiehen kodissa Mikkelissä laatimaan suuntaviivoja tulevalle toiminnalle.

Seuran taloudenhoitajan tehtävät olivat juridisista syistä (ks. Väänästen Sukuseura r.y:n säännöt §:t 7–12) siirtyneet 18. elokuuta 1982 alkaen johtokunnan jäsenelle O. P. Väänänselle Helsingistä. Johtokunta vahvisti kokouksessa tapahtuneen toimihenkilövaihdoksen.

Toinen varaesimies Kalle Väänänen esitti edellisen johtokunnan toimeksannon mukaisesti, että sukuseuran toiminnan aktivoimiseksi ja jäsenmäärän lisäämiseksi Väänästen osoitetiedot tulisi tarkistaa ja niitä täydentämällä käynnistää jäsenhankintakampanja. Esitys hyväksyttiin, mutta johtokunta ei vielä tehnyt päätöstä toimenpiteiden käynnistämiseksi.

Johtokunta valtuutti varaesimies Kalle Väänäsen Lahdesta tutkimaan ja selvittämään mahdolliset edut ja haitat liittymisestä Sukuyhteisöjen Tuki r.y:hyn. Päätös mahdollisesta liittymisestä siirrettiin seuraavaan vuosikokoukseen, joka päätettiin pitää Mikkelissä Hotelli Cumuluksen tiloissa 29. toukokuuta 1983.

Vuosikokouskutsua noudatti kymmenen Väänästä ja Väänäs-sukuista, joista kaksi oli seuran sihteerin alaikäisiä lapsia. Mikkelissä pidetyssä vuosikokouksessa voitiin näin ollen todeta seuran toiminnan olevan edelleenkin hiljaista.

Vuosikokous päätti kuitenkin käynnistää vielä samana vuonna jäsenhankintakampanjan, jonka aikana mahdollisimman moniin Väänäsiin ja Väänäs-sukuisiin pyritään ottamaan yhteyttä. Johtokunnalle an-

nettiin tehtäväksi järjestää tämä kampanja ja sen lisäksi tutkia seuraavien ehdotusten toteuttamismahdollisuuksia: metallisen tai muovisen rintamerkin hankkiminen sukuseuralle, pöytäviirin hankkiminen, lipputangossa käytettävän sukuviirin hankkiminen ja suvun vaiheisiin liittyvien tarinoiden ja erilaisia tapahtumia koskevien tietojen kokoamisen organisointi sekä yksittäisten jäsenten suorittamien tutkimusten kerääminen sukuseuran arkistoon suvun muidenkin jäsenten käyttöön.

Seuraava Väänästen sukupuu (n:o 10) päätettiin julkaista joko vuonna 1984 tai vuonna 1987, jolloin sukuseura täyttää 50 vuotta.

Toimintavuosi 1984

Edellinen vuosikokous oli antanut johtokunnalle runsaan joukon erilaisia tehtäviä. Niistä toteutui kuitenkin vain suuri jäsenhankintakampanja.

Vuoden 1984 aikana pidettiin yksi johtokunnan kokous, ja johtokunnan jäsenet keskittivät tarmonsaa jäsenhankintakampanjaan, kukin omilla vastuualueillaan asuvien Väänästen ja Väänäs-sukuisten tavoittamiseen. Suomi oli tässä kampanjassa jaettu alueellisesti siten, että Etelä-Suomi oli O. P. Väänäsen ja Keravan Kalle Väänäsen aluetta, Lahti, Etelä-Savo, Häme ja Kymen lääni Kyösti Väänäsen ja Lahden Kalle Väänäsen aluetta, Keski- ja Länsi-Suomi Jyväskylän Olli Väänäsen aluetta ja muut osat Suomea Aarre Väänäsen, Raimo Väänäsen ja Marja Linnoven vastuualuetta. Jäsenhankinnan onnistumista jäätin sitten odottelemaan.

Johtokunnan kokous pidettiin 27. lokakuuta Mikkelissä seuran esimiehen Kyösti Väänäsen kodissa. Kokouksessa seuran sihteerin Kalle Väänäsen Keravalta pyysi eroa sihteerin tehtävistä vedoten työ- ym. kiireisiin. Esimies oli ollut jo johtokunnan kokousta ennen yhteydessä Tampereella asuvaan Kalevi Väänäseen, joka valittiin seuran uudeksi sihteeriksi.

Johtokunnan kokouksessa varaesimies Kalle Väänänen selvitti Sukuyhteisöjen Tuki r.y:n toimintaa. Koska johtokunnassa esiintyi vastustusta ko. yhdistykseen liittymisestä, päätettiin vielä hankkia lisäselvityksiä asiasta. Tämä selvittely annettiin uuden sihteerin tehtäväksi.

Seuran esimies Kyösti Väänänen antoi selvityksen edellisen vuoden vuosikokouksen johtokunnalle antamien tehtävien hoitamisesta. Hän kertoi, että sukuseuran logolla varustettuja kirjelomakkeita ja kirjekuoria oli painettu, jäsenhankintakampanja oli toteutettu, mutta esimerkiksi pöytä- ja sukuviirin ja rintamerkin hankinta on toteuttamatta. Niiden kehittäjä ja kustannuksia koskevat selvittelyt annettiin nyt uuden sihteerin tehtäväksi.

Kokouksessa todettiin edelleen, että vuoden 1983 aikana 51 henkilöä oli maksanut sukuseuran vuosijäsenmaksun ja näiden lisäksi yksi henkilö vakinaisen jäsenen jäsenmaksun. Heidän lisäksi seurassa on aikaisempina vuosina vakinaisen jäsenen jäsenmaksun maksaneita, joita ei ole kuitenkaan rekisteröity erikseen.

Kuten Väänästen sukupuussa n:o 6 (s. 9–10, 27) on kerrottu, testamentasi 20. tammikuuta 1966 Helsingissä kuollut kansakoulunopettaja Anna (Anni) Matilda Väänänen Väänästen Sukuseura r.y:lle 31 990 mk 2 p. Näillä sukututkimusrahastoksi muodostetuilla rahoilla taloudenhoitaja O. P. Väänänen on merkinnyt sukuseuralle uusia osakkeita, jotka takaavat testamenttilahjoituksen arvons säilymisen.

Toimintavuosi 1985

Mikkelissä Ravintola Kulkurin kabinetissa 5. lokakuuta pidetyssä johtokunnan kokouksessa ja sen jälkeen pidetyssä vuosikokouksessa oli läsnä kaikkiaan 15 seuran jäsentä.

Seuran esimies Kyösti Väänänen kertoi, että Väänänsille ja Väänäs-sukuksille oli tammikuun 1984 jälkeen lähetetty yli tuhat kirjettä ja kampanja oli siihen mennessä tuottanut 49 uutta jäsentä. Näiden lisäksi neljä Väänästä tai Väänäs-sukuista oli lähettänyt pyydetyn sukuselvityksen itsestään ja suvustaan, mutta ilmoittanut samalla, ettei halunnut liittyä seuran jäseneksi.

Seuran uusi sihteerin Kalevi Väänänen Tampereelta kertoi, ettei hän ollut vielä ennättänyt paneutua hienelle edellisessä johtokunnan kokouksessa annettuihin tehtäviin.

Jatkuu seuraavalla sivulla

Väänästen Sukuseura r.y:n toiminnan vaiheita 1981-1987

Jatkoa edelliseltä sivulta

Vuosikokouksessa todettiin, että vuoden 1984 jäsenmaksu oli maksanut 123 jäsentä, joten uusi jäsenhankintakampanja oli tuottanut tulosta ja sen toivottiin vilkastuttavan tulevaa toimintaa. Seuran sihteeri toi kokouksessa esille, että seuralta puuttuu tarkka henkilöiden henkilötunnuksiin perustuva jäsenluettelo, jotta kaikki vakinaisen jäsenen jäsenmaksunsa jo vuosia sitten maksaneet kuin myös jostakin syystä jonnain vuonna vuosijäsenmaksun maksamatta jättäneet vuosijäsenetkin saataisiin sihteerin tietoon, jotta hän voisi lähettää jäsenkunnalle mahdollisimman laaja-alaisesti erilaista tietoa seuran toiminnasta. Tähän työhön sihteeri pyysi jäsenkunnan apua. Hän toivoi jäsenkunnan ottavan yhteyttä sihteerin, jos ns. piilossa oleva jäsen ei ole saanut mitään tietoa seuran toiminnasta, vaikka hän onkin esimerkiksi seuran vakinaisen jäsen.

Seuran esimies Kyösti Väänänen esitteli vuosikokoukselle Viipurin Suomalaisen Kirjallisuuden seuran toimitteiden 7. niteen, joka sisältää filosofian lisensiaatti Jorma Väänänen elämäkertatutkimuksen isästään Kalle Väänästä. Vuosikokous päätti esimiehen esityksestä esittää seuraavalle sukukokoukselle, että Jorma Väänänen kutsuttaisiin Väänästen Sukuseuran kunniajäseneksi.

Suunnitelmissa on, että Väänästen Sukuseura r.y:n yhdeksäs sukukokous pidetään vuonna 1987, jolloin sukuseura täyttää 50 vuotta. Samana vuonna on tarkoitus julkaista Väänästen sukupuu n:o 10. Sukukokouksen järjestelyjen valmistelu uskottiin ensimmäiselle varaesimiehelle Aarre J. Väänäselle.

Vuoden 1985 jäsenmaksu on ollut 20 mk/jäsen/vuosi ja vakinaisen jäsenen kertakaikkinen jäsenmaksu 200 mk/jäsen. Vuoden 1986 alussa korotettiin vuosijäsenen jäsenmaksu 25 markkaan ja vakinaisen jäsenen jäsenmaksu 250 markkaan. Seuran taloudellinen tila todettiin hyväksi, joten edellytykset vilkkaammallekin toiminnalle olisivat olemassa.

Toimintavuosi 1986

Edelleenkin Väänästen Sukuseura potee apaattisuutta. Vuoden kuluessa tuotti johtokunnankin kokoon saaminen vaikeuksia. Vuoden ainoassa johtokunnan kokouksessa 27. joulukuuta seuran esimiehen kodissa Mikkeliissä päätettiin asettaa seuran 50-vuotisjuhlaa valmistelemaan toimikunta, jonka puheenjohtajaksi valittiin Aarre Väänänen Siilinjärveltä ja jäseniksi Jorma Väänänen Keravalta, Kalle Väänänen Lahdesta ja Kalevi Väänänen Tampereelta. Toimikunnan tehtävänä oli suorittaa erilaisia järjestelyjä, jotta Väänästen Sukuseura r.y:n 50-vuotisjuhlasuku- ja vuosikokous järjestettäisiin Aarre Väänäsen ennalta varaamassa Runnin Terveyskylpylässä vuoden 1987 kesällä. Toimikunnan tehtäväksi annettiin laatia suunnitelma juhlien järjestämisestä ja esittää se johtokunnan hyväksyttäväksi huhtikuun 1987 loppuun mennessä.

Johtokunta päätti edelleen, että Väänästen sukupuu n:o 10 julkaistaan vasta elokuun 1987 jälkeen. Julkaisuun päätoimittajaksi valittiin seuran esimies Kyösti Väänänen, joka hoitaa myös käytännön toimitustyön. Toimituskuntana on johtokunta. Sukukokouksen yhteyteen päätettiin järjestää valokuvanäyttely sukuseuran toiminnasta vuodesta 1937 nykypäivään ja asettaa juhlapaikalla myytäväksi sukuseuran julkaisuja. Sihteerin tehtäväksi annettiin toimittaa jäsenkunnalle aikanaan kutsut ko. juhlaan ja Kalle Väänäselle Keravalta annettiin tehtäväksi laatia tiedotteet juhlasta sanomalehtiin ja muillekin tiedotusvälineille.

Toimintavuosi 1987

Vuoden päätapahtumaksi muodostui 8. ja 9. elokuuta Runnin Terveyskylpylässä järjestetty Väänästen Sukuseura r.y:n 50-vuotissukujuhla ja vuosikokous, johon sukuseuran jäsenperheitä saapui ilahduttavan suuri määrä, arvion mukaan noin 120 henkeä. Heistä noin 90 osallistui 9. elokuuta Runnin Terveyskylpylän juhlasalissa pidettyyn suku- ja vuosikokoukseen. Päivien tapahtumista on kerrottu yksityiskohtaisesti toisaalla tässä aikakauskirjassa.

Juhlien valmistelut käynnistyivät heti vuoden alussa. Seuran johtokunnan asettama juhlatoimikunta kokoontui 24. tammikuuta Runnin Terveyskylpylässä. Toimikunnan puheenjohtajana toimi seuran ensimmäinen varaesimies Aarre Väänänen. Saapuvilla olivat Aarre Väänä-

sen puoliso Pirkko Väänänen, joka otti hoitaakseen ruokailujen järjestelyt, seuran toinen varaesimies J. Kalle O. Väänänen, joka lupautui juhlien juontajaksi, sekä pöytäkirjaa pitänyt seuran sihteeri Kalevi Väänänen. Kokouksen yhteydessä tarkastettiin majoitus- ja kokoustilat ja suoritettiin niiden ennakkovaraukset, kartoitettiin liikenneyhteydet Runnille, hahmoteltiin ohjelmia sekä juhlien tiedottamista jäsenkunnalle. Kun kaikesta oli tehty periaatepäätökset, päätettiin ehdottaa sukuseuran johtokunnalle, että Väänästen Sukuseura r.y:n 50-vuotisjuhla ja sen yhteydessä pidettävä yhdistetty vuosi- ja sukukokous järjestettäisiin 8. ja 9. elokuuta 1987 lisälmen seudulla Pohjois-Savossa Runnin Terveyskylpylässä.

Seuran johtokunta kokoontui 28. kesäkuuta Tampereella seuran sihteerin kodissa. Johtokunta tutustui juhlatoimikunnan esitykseen ja sihteerin laatimaan ohjelmaluonnokseen seuran 50-vuotisjuhlasta ja vuosikokousjärjestelyistä. Jorma Väänänen Keravalta oli lupautunut johtamaan Väänäs-sukuisten kuoroa, jota varten hän oli lähettänyt eri sävellyksistä nuotteja. Johtokunta päätti valmistella päivien ohjelmistoa toimikunnan esityksen pohjalta.

Samassa kokouksessa käsiteltiin seuran tilit ja kuultiin tilintarkastajien myönteiset lausunnot rahavarainhoidosta. Vuodelle 1988 ehdotettiin vuosijäsenmaksuksi 30 mk ja vakinaisen jäsenen jäsenmaksuksi 300 mk. Lisäksi päätettiin järjestää Runnin Terveyskylpylän tiloihin juhlanäyttely sekä asettaa myytäväksi seuran hallussa olevia julkaisuja ja äänilevyjä. Sihteerin tehtäväksi annettiin laatia jäsenkunnalle tiedotteet ja ottaa vastaan ennakkoilmoittautumiset.

Seuraava johtokunnan kokous pidettiin 8. elokuuta klo 20 Runnin Terveyskylpylän juhlasalissa. Kokouksessa käsiteltiin suku- ja vuosikokouksessa seuraavana päivänä esille tulevia henkilövalintoja.

Väänästen Sukuseura r.y:n yhdistetyssä vuosi- ja sukukokouksessa Runnin Terveyskylpylässä 9. elokuuta 1987 valittiin seuran esimieheksi seuraavaan sukukokoukseen asti yksimielisesti uudelleen Kyösti Väänänen Mikkelistä, seuran ensimmäiseksi varaesimieheksi samoin yksimielisesti uudelleen Aarre J. Väänänen Siilinjärveltä ja seuran toiseksi varaesimieheksi niin ikään yksimielisesti uudelleen J. Kalle O. Väänä-

Edellytyksiä Väänästen sukuhistorian kirjoittamiselle on olemassa

Juhlapuhe Väänästen Sukuseuran 50-vuotisjuhlakokouksen päiväjuhlassa Runnin Terveyskylpylässä lauantaina 8. elokuuta 1987

Juhlapuheen Väänästen Sukuseuran 50-vuotisjuhlassa piti seuran esimies Kyösti Väänänen. Valok. Kalevi Väänänen.

nen Lahdesta. Muiksi johtokunnan jäseniksi valittiin Kalle Väänänen Keravalta, O. P. Väänänen Helsingistä (hän toimii myös taloudenhoitajana) ja uutena varsinaisena jäsenenä Anja Leppänen Kauniaisista. Johtokunnan uusiksi varajäseniksi valittiin Pekka Väänänen Siilinjärveltä ja Kalevi Väänänen Tampereelta (hän toimii seuran sihteerinä). Nuorten edustajaksi johtokunnan työskenteleeseen kutsuttiin Siilinjärven Panniniemen Erkki Väänäsen tytär Päivi Väänänen.

Väänästen Sukuseuran kunniajäsen Olli Akseli Väänänen (kirjailija Uula Aapa) Anjalankoskelta kuoli 3. joulukuuta. Uudeksi kunniajäseneksi kutsuttiin 9. elokuuta sukuseuran perustajajäseniin kuulunut Jorma Väänänen.

Sukuseuran perustajajäseniin kuulunut entinen varaesimies Ilkka Väänänen kuoli 20. joulukuuta.

Vuoden 1987 päättyessä Väänästen Sukuseura ry:n jäsenistön muodostivat yksi kunniajäsen, 17 vakinaista ja 112 vuosijäsentä.

Arvoisa Juhlaleisö, Väänästen Sukuseuran puolivuosisataistaivalta juhlija sukkokousväki!

Aloitin esitykseni katkelmalla puheesta, joka on pidetty 48 vuotta sitten:

"Ensimmäistä kertaa kokoontuu sukumme tänään sääntöperäiseen sukkokoukseensa. Kun Väänästen Sukuseura kolmatta vuotta takaperin perustettiin, oli tämän teon johtavana ajatuksena luoda järjestö, joka ryhtyisi tutkimaan sukumme alkuvaiheita sekä toisekseen halu saada sukumme nykyään elossa olevat jäsenet läheisempään kosketukseen toistensa kanssa. Nämä kaksi ajatusta ovat jo kauan askarruttaneet useita sukumme jäseniä, mutta me saamme kiittää konsuli Ilmari Väänästä siitä, että näitä ajatuksia on nyt ryhdytty käytännössä toteuttamaan. Konsuli Väänänen näet sai sukuseura-ajatuksen käytännölliseen ratkaisuun kutsuessaan muutamia sukumme nuoren polven jäseniä luoksensa syksyllä 1937. Siitä sukeutui sitten Väänästen kokous, jossa päätettiin sukuseura perustaa. Ja nyt olemme kokoontuneet viettämään ensimmäistä sukkokoustamme. Sukuseuramme on siis sangen nuori, mutta suvullamme on sitä vastoin kunnioitettava ikä."

Näillä sanoilla aloitti maanviljelijä Kalle Kasurinen tervehdyspuheensa ensimmäisen Väänästen Sukuseuran järjestämän sukkokouksen iltajuhlassa ("illanvietossa") Kuopion teatteritalossa sunnuntaina 25. kesäkuuta 1939. Puheessa sukuseuran perustamisen perusteina ja sen toiminnan keskeisinä tavoitteina mainitut Väänästen suvun varhaisvaiheiden – ja myöhempienkin vaiheiden – tutkiminen ja suvun jäsenten keskinäinen yhteydenpito ovat myös olleet keskeisellä sijalla 14. marraskuuta 1937 Helsingissä pidetyssä kokouksessa perustetun ja yhdistysrekisteriin 20. joulukuuta samana vuonna merkityn Väänästen Sukuseura ry:n toiminnassa kaikkina niinä vuosina, jolloin tätä toimintaa on yleensä ollut, eli vuosina 1937–1939, 1945–1947 sekä sitten vuodesta 1964 lähtien, milloin kituliaasti, milloin hieman vilkkaammin ja vireämmin. Suvun jäsenen – Väänästen, Väänättärien, Väänäsköjen ja muiden Väänäs-sukuisten – keski-

näinen tuttavuudenteko ja yhteydenpito on toteutunut suuremmissa mittakaavassa nimenomaan sukkokouksissa, joita on vietetty eri puolilla kaunista Savonmaata ja joista yhdeksäs on nyt alkanut. Pienemmissä mitassa ovat Väänäs-sukuiset olleet koolla kuluneiden vuosikymmenten aikana vaihtuvien joukoin sukuseuramme vuosikokouksissa, joita on järjestetty välistä myös suhteettavolaisten asuinsijoilla Savonmaan rajojen ulkopuolella. Sukukulkaisumme Väänästen sukupuun ja myös johtokunnan lähettämän kirjepostin avulla on yhteyksiä sukulaisten kesken pyritty ylläpitämään ja myös laajentamaan aktiivisessa vuorovaikutussuhteessa olevien suvun jäsenten piirissä.

Väänästen Sukuseuran tärkeimmäksi tehtäväksi on kuitenkin aina nähty Väänästen sukua koskevan tutkimuksen edistäminen, ja lopullisena etäistavoitteena on koko ajan hämmöittänyt sukumme vaiheita selvittävän yhtenäisen historiategoksen aikaansaaminen. Henkilö- ja sukuhistoriantutkimuksen edistyessä on tuo päämäärä koko ajan tullut lähemmäksi, mutta samalla ainakin työssä tavalla tahi toisella kiinteämin mukana olevat ovat voineet tulla yhä vakuuttuneemmiksi, ettei mitään oikotietä päämäärän saavuttamiseksi ole olemassa, vaan että vasta perustutkimustyön aikaa myöten edistyessä niin pitkälle, että arkistojen kätöistä on saatu esille henkilöhistoriallinen alkuperäisaineisto ainakin kohtuullisessa laajuudessa jonkinlaisena yhtenäisenä "tietopankkina", on mahdollista ryhtyä laatimaan sukuhistorian tutkimusta, joka täyttää nykyajan historiantutkimuksen vaatimukset. Tässä esityksessä on tarkoitukseni tarkastella nimenomaan sitä kehitystä, mitä kuluneen puolen vuosisadan aikana suku- ja henkilöhistorian tutkimuksen alalla erityisesti Väänästen suvun tutkimusta ajatellen on tapahtunut.

Jatkuu seuraavalla sivulla

Edellytyksiä Väänästen suku- historian kirjoittami- selle on olemassa

Jatkoa edelliseltä
sivulta

Ja kun kymmenen vuotta sitten vietäessämme sukuseuramme 40-vuotisjuhlaa Ristiinan Kyyrönkaidassa silloinen esimies hallitusneuvos Oiva Pentti Väänänen vastaavassa tilaisuudessa juhlapuheessaan selvitteli varsin yksityiskohtaisesti Väänästen Sukuseuran omassa piirissä suoritettua tutkimustyötä, jonka tuloksia on julkaistu tässäkin juhlassa myyntipöydiltä saatavissa olevissa Väänästen sukupuun numeroissa, en puhu niistä tällä kertaa. Sen sijaan pyydän kiinnittää huomiotanne tutkimuksiin, jotka ovat ilmestyneet muissa julkaisuissa ja erillisinä arvo-teoksina, sekä keskeisen tärkeään perustutkimustyöhön, joka on etenkin aivan viime vuosina edistynyt ilahduttavasti.

Jo ennen Väänästen Sukuseuran perustamista oli toki olemassa sukumme koskevaa tutkimusta, ja aivan sukuseuran perustamisen aikoihin, jolloin Väänästen sukuarkiston hoitajaksi valittu laulunopettaja, myöhempi maisteri ja lisensiaatti Jorma Väänänen aloitti omat tutkimuksensa, olivat eräät suomalaisen tieteellisen sukututkimuksen alkuaikojen aktivistit suorittaneet Väänästenkin vaiheisiin kohdistunutta selvitystyötä. Näistä eturivin sukututkijoista on ensimmäisenä mainittava Suomen Sukututkimusseuran varsinainen perustaja ja sen ensimmäinen sihteeri, lehtori Eeli Granit-Ilmoniemi. Hänen kokoamansa Sukukuvasto I (1935) sisältää sanoja ja kuvia varsin seikkaperäisiä selvityksiä eräistä Väänäs-suvun sukuhaaroista, ja muissakin julkaisuissaan lehtori Granit-Ilmoniemi on selvittänyt josain määrin Väänästen vaiheita.

Lehtori Olli Koistisen artikkelit Väänästen suvusta ja valtiopäivämies ja kansanrunoilija Pietari Väänästä olivat ilmestyneet Kansallisen elämäkerraston 5. osassa v. 1934. Sukuseuramme myöhempi kunniajäsen professori Kaarlo Teräsvuori oli niin ikään jo ennen Väänästen Sukuseuran perustamista harjoittanut sukumme kohdistuvaa genealogista tutkimustyötä. Muista Väänäs-sukua tutkineista asianharrastajista

mainitaan sukuseuramme järjestämän ensimmäisen sukukokouksen valmisteluista kerrottaessa sanomalehdissä lääkintöneuvos Ernst Therman ja professori A. J. Brax.

Siinä ensimmäisen sukukokouksemme ensimmäisenä päivänä Kuopion teatteritalossa järjestetyssä tilaisuudessa, jossa pidetystä puheesta alussa lainattu katkelma oli peräisin, oli hieman aiemmin käsitelty Väänästen suvun historiaa ja siihen kohdistuvaa tutkimustyötä. Savon Sanomissa pari päivää kokouksen jälkeen julkaistussa, ”Väänästen sukukokousta ja retkeilyä” selostavassa reportaasissa kerrotaan näet mm., että ”sihteerin esitettyä vuosikertomuksen piti laulunopettaja Jorma Väänänen esitelmän Väänäs-suvun historiasta osoittaen, että Väänäset ovat olleet ensimmäisten joukossa Savon maita asuttamassa ja raivaa-massa. Ensimmäinen tunnettu Väänäs-suvun kantaisä Puuroolahdessa oli lautamies Antti Väänänen, jonka nimi mainitaan asiakirjoissa Tavisalmen seurakunnan perustamisvuonna 1552.”

On paikallaan, että me tässä juhlassa ja juhla kokouksessamme aloitamme Väänästen sukua koskevaa tutkimusta kuluneiden 50 vuoden aikana käsittelevän tarkastelun oman sukututkimuksemme ututteran veteraanin Jorma Väänäsen tutkimustyöstä. Jo ennen talvisotaa Jorma oli ennättänyt koota varsin laajan sukututkimusaineiston ja laatia yksityiskoh-taisen tutkimussuunnitelman, mutta taloudellisten edellytysten puuttuessa tutkimustyö jäi tuossa vaiheessa kesken, eikä sen tehokkaalle jatkamiselle sotavuosina ollut juuri edellytyksiä. Jatkosodan jälkeen v. 1945 ilmestyneessä Väänästen sukupuun 1. numerossa Jorma Väänänen – kuten tunnettu – saattoi sitten ot-sikolla Piirteitä Väänäsen suvun tutkimuksen tuloksista julkisuuteen yhteenvedonomaaisesti aineistoa, jota hän oli koonnut. Hyvään alkuun päässyt tutkimustyö on sitten varsinaisen leipätyön ja monien arvokaiden harrastusten lomassa voinut jatkua ja vielä eläkepäivinänsä Jormalla on riittänyt voimia ja harrastusta tähän nuorena miehenä aloit-tamaansa tutkimustyöhön. Työ on myös kantanut kaunista hedelmää, jota me nyt voimme ihaistella ja maistella. Meillä on tässä juhlassa myyntipöydällä nähtävänä ja Väänäs-sukuisten kotikirjastoihinkin hankittavissa yhteensä 164 sivua käsittävä monografia Väänäs-Kallen

kronikka, joka sisältyy v. 1985 ilmestyneeseen Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran toimitteiden 7. niteeseen. Väänäs-Kallen kronikka on paljon enemmän kuin kirjoittajan isästään laatima elämäkerta, sillä Väänäs-Kallen elämänvaiheita ja nimenomaan hänen kirjallista toimintaansa tarkastellaan kirjassa taustalta, jonka muuan keskeinen tekijä on savolainen suuperintö ja kuuluminen Väänäs-sukuun. Rieska-Kallen omaa suhtautumista sukujuuriinsa kuvaa hyvin selkeästi hänen Helsingin Sanomien toimitukselle lähettämänsä oikaisu lehden julkaisemiin 50-vuotispäiväänsä viettäneen runoilijan ja kirjailijan elämäkertatietoihin. En malta olla lukematta tätä mainitussa lehdessä 27. maaliskuuta 1938 julkaistua lyhyttä kirjettä, koska se hyvin keskeisesti liittyy tämänkertaiseen aiheeseemme:

”Helsingin Sanomien Toimitukselle, Pyydän kohteliaimmin saada oikaista t.k. 22 p:nä lehdessänne olleen allekirjoittanutta koskevan tiedonannon. Kirjoituksessa, jossa syntymäpäiväni johdosta esiteltiin elämäkerrallisia tietoja minusta, mainittiin isäni sukunimeksi Vilander. Eihän erehdys ole mitenkään maailmaa mullistava, mutta toivoisin silti sen tulevan lehtenne lukijoille oikaistuksi, koska pidän erittäin suuressa arvossa sitä seikkaa, että niin kauas ajassa taaksepäin kuin tietoni ulottuvat eli ainakin 1550-luvulla Tavisalmen (Kuopion) pitäjäan asettuneeseen Antti Väänäseen saakka kaikilla esi-isilläni kahdessatoista sukupolvessa on ollut sama sukunimi kuin minullakin. Viipurissa maaliskuun 24 p:nä 1938. Kalle Väänänen.”

Kaiken kaikkiaan Jorma Väänäsen uusin, painettuna saatavissamme oleva tutkielma on jo eräänlainen sukurkka, kirjallisuushistorian ja yleensä kulttuurihistorian näkökulmasta kirjoitettu Väänästen suvun pienoishistoria, joskin pääpaino tietysti ja luonnollisesti on kuvauksen varsinaisessa kohteessa, Rieska-Kallen persoonassa ja hänen elämäntyönsä esittelystä.

Väänästen Sukuseuran aloittaessa toimintaansa puuttuivat vielä varmat tutkimustiedot mm. siitä, mistä päin Suomea Väänäset olivat Pohjois-Savoon tulleet, ja tätä asiaa pohdiskeli myös ensimmäisen sukukokouksen juhlapuhuja puheessa, jonka alkuosaa tämän esityksen aluksi siteerattiin. Tänä päivänä me tiedämme Väänästen varhaisvaiheista paljon enemmän ja tiedämme myös kiistattomasti, mihin mahdollisuutemme selvittää luotettavasti sukumme varhaisvaiheita päättävät,

siis missä rajoissa sukututkimustyötä voidaan suorittaa. V. 1960 valmistunut dosentti Arvo M. Soinisen erinomainen väitöskirja Pohjois-Savon asuttaminen keski- ja uuden ajan vaihteessa, joka on ilmestynyt Suomen Historiallisen Seuran julkaisusarjassa Historiallisia tutkimuksia sarjan 58. niteenä ja josta ilmestyi uusi täydennetty painos nimenaan sukututkijoiden tarpeita palvelemaan v. 1981, on oivallinen apuneuvo ja hakuteos Pohjois-Savon ensimmäisten vakinaisten asukkaiden henkilöhistoriaa selvittäessä. Siitä mekin saamme tietää mm., että Ruokoveden Kehvonrannan Kehvolla vuodesta 1546 asunut Antti Väänänen oli tullut Pohjois-Savon erämaihin Rantasalmen Tuusmäestä, joka oli hänen verotuspaikkansa vielä 1546–1547. Soinisen tutkimusta täydentävät ja näköalojamme sukumme varhaisvaiheisiin ja niiden sijoittumiseen osaksi suurempaa kokonaisuutta lisäävät keskiajan ja uuden ajan alun historiantutkimuksemme eturivin miehiin kuuluvan professori Kauko Pirisen yksityiskohtaiset tutkimustulokset, joista Savon historian II osan 1. niteeseen sisältyvä tietoaarteisto on ollut painettuna kirjana käytettävissämme vuodesta 1982 lähtien. Tulossa on myös – todennäköisesti jo tämän vuoden puolella – Savon historian I osan uudistettu laitos, jossa eläkepäiviään tutkimustyön parissa kiinteästi viettävä pirteä professor emeritus selvittelee mm. savolaissukujen alkuperää vanhimpien meidän aikaamme säilyneiden arkistolähteiden pohjalta. Sukunimien perusteella hän on ryhmitellyt savolaissuvut länsisuomalaista ja itäistä (ortodoksisia) sekä myös saksalaista alkuperää oleviin sekä sellaisiin, joita vanhimmissa asiakirjoissa tavataan vain Savosta ja joita niin ollen voidaan pitää perustellusti varsinaisina ja aidoimpina savolaissukuina. Ja näistä varhaisimpien lähteiden mukaan vain Savosta tavattavista suvuista suurimpiin kuuluvat Väisäset ja Väänäset. Myös professori Veijo Saloheimo, joka kirjoittaa 1600-luvun Savon historiaa (Savon historian II osan 2. nidettä) on tietävästi koonnut henkilöhistoriallista aineistoa tuon ajan savolaissuvuista ja niihin kuuluvista henkilöistä, aineistoa, josta meillä Väänästen suvun tutkimustyössä varmasti on oleva paljon apua.

Viimeisenä suurusuuntaisena ja sukututkimustyötämme mitä suurimmassa määrin hyödyttävänä perustutkimuksena on vielä mainittava se

Väänästen Sukuseuran puolivuosisataistaivalta juhlimaan saapunut sukukousväki Runnin Terveyskylpylän edustalla yhteisessä "potretissa". Valok. Aino Väänänen.

kaiken kunnioituksemme ansaitseva projekti, minkä Pohjois-Savon Sukututkimusharrastajat r.y. aloitti 1980-luvun alussa ja joka myös on tuottanut arvokkaita tuloksia. Tietävästi pääosin Kuopion seudulla asuvista asianharrastajista koostuva sukututkijainyhteisö, jonka primus motorina on ollut Toivo Pietikäinen, perusti v. 1980 "asutustutkijaryhmän" Tavisalmen vanhan pitäjän asukkaiden kartoittamiseksi. Alkuperäisistä henkilöhistorian lähteistä ovat nämä uutterat harrastajatutkijat koonneet suku- ja henkilöhistoriallisen kortiston, joka alkaa vuodesta 1548. Työssä on päästy vuosisadan vaihteeseen asti ja yhdistyksen tarkoituksena on – sikäli kuin voimat myöten antavat – jatkaa kortistointia aina 1620-luvulle asti. Vaikka työ on vielä kesken, on halukkaille tietoja tarvitseville sukututkijoille viime vuosina "pienä korvausta vastaan annettu tietoja tuona aikana täällä asuneista ihmisistä". Tietokoneen muistiin talletettuina nämä tiedot tulevat aikanaan olemaan myös monisteina kaikkien tarvitsijoiden vapaassa käytössä Kuopion kaupunginkirjastossa. Tämän kortiston lisäksi on Toivo Pietikäinen tallettanut tietokoneelle maa- ja henkikirjoista noin 6–7 vuoden välein tiedot Iisalmen, Kuopion ja Leppävirran asujaimistosta noin sadan vuoden ajalta, vuosilta 1624–1723.

□

Nämä tiedot historian tutkijoiden ja pohjoissavolaisten sukututkijain urastuksen tuloksista ovat varmasti meille kaikille Väänästen suvun tutkimuksesta kiinnostuneille mie-

luisia, oman sukumme vaiheiden selvittelyyn innostavia uutisia. Varmasti monelle arvoisista läsnäolijoista ne lienevät ainakin osittain jo entuudestaan tuttuja asioita. Sukuseuramme päätavoitetta ajatellen ne ovat rekisteröitävissä erittäin arvokkaiksi edistysaskeliksi. Sukuumme koskeva perustutkimustyö on siis 1970-luvun lopulla ja 1980-luvulla edistynyt niin pitkälle, että Väänästen Sukuseuran omassa piirissä ja erityisesti seuran tavoitteita palvelevasta työstä tämän sukokokouksen jälkeen vastuuta kantavien parissa on ilmeisesti jo aika ryhtyä laatimaan etäistavoitteemme toteuttamiseen tähtäävää alustavaa tutkimussuunnitelmaa ja kenties jo samalla alkaa – ainakin alustavasti – pohtia tutkimustyön aikataulukysymyksiä. Tämä kaikki luonnollisesti edellyttää, että riittävän kvalifioitua työvoimaa sekä enemmän tai vähemmän rutiniinluontoiseen sukuselvitystyöhön että sukhistoriaprojektin ohjantaan on saatavissa. Ja taloudelliset edellytykset suurhankkeen toteuttamiselle on myös rakennettava. V. 1966 edesmenneen opettaja Anni Väänäsen testamenttilahjoitus, joka on sukuseurassamme muodostettu yksinomaan sukututkimustyöhön käytettäväksi rahastoksi ja joka on taitavan rahastonhoitajamme edullisin sijoituksin kasvanut huomattavasti, on hyvä "pesämunna" työtä käynnistettäessä. Työn kokonaiskustannukset tulevat kuitenkin olemaan sellaista suuruusluokkaa, että tarvitaan hyvin monien Väänästen ja Väänäsu-kuisten voimakasta kiinnostusta asiaan myös käytännössä konkreettisin toimenpitein.

Väänästen yhdeksäs sukukokous Runnilla 8.-9. elokuuta 1987

Eri puolilta Suomea ja aina Italiasta saakka oli Runnin Terveyskylpylään saapunut Väänäsiä ja Väänäs-sukuista viettämään Väänästen Sukuseuran perustamisen puolivuosisataisjuhlalla koleahkona lauantaina 8. elokuuta ja suku- ja vuosikokousta sunnuntaina 9. elokuuta 1987 samassa paikassa.

Heti 8. elokuuta aamulla klo 10:n jälkeen kokoontui kahdeksan naisen ja kahdeksan miehen muodostama sekakuoro Väänäsiä ja Väänäs-sukuista harjoittelemaan "Rieska-Kallen" pojan filosofian liseniaatti Jorma Väänäsen johdolla.

Runnin Terveyskylpylän Piispan kabinettiin oli Kuopion läänin läänintaiteilija Seppo Väänänen Varkaudesta asettanut näyttelle taulujaan. Johannes Väänänen Oulusta oli tuonut nähtäväksemme ja ihailtavaksemme Merikoski-maalauksiaan ja puuveistoksen. Kalle Väänänen Lahdesta oli asettanut näyttelle isänsä Otto Väänäsen puuveistoksia. Jorma ja Kalle Väänänen asettivat juhlayleisön nähtäväksi vanhoja valokuvia sukuseuran aiemmista kokouksista ja Väänäs-sukuisten henkilökuvia.

Väänäs-sukuun kohdistuneen tutkimustyön veteraani, kokenut ja taitava maestro Jorma Väänänen pianon ääressä sukuseuran 50-vuotisjuhlassa. Valok. Aino Väänänen.

Väänästen Sukuseura r.y:n 50-vuotisjuhla alkoi 8. elokuuta 1987 klo 13 lounaalla. Klo 14.30 aloitettiin Runnin Terveyskylpylän juhlasalissa päiväjuhljan ohjelma.

Seuran toinen varaesimies majuri evp. Kalle Väänänen Lahdesta toimi juhlassa juontajana. Tehtävänsä hän saattoi aloittaa ilahduttavalla toteamuksella, että ennätysmäärä Väänäsiä ja Väänäs-sukuista oli saapunut juhlimaan sukuseuransa puolivuosisataistaivalta.

Tilaisuuden aluksi esiintyi soitinyhtye, jossa Pöljän Lassilan tytär Minna Linnove soitti pianoa ja hänen sisarensa Leila Linnove viulua sekä Erkki O. Väänäsen Päivi-tytär, kaikki Siilinjärveltä, selloa. Soitinyhtye esitti Franz Schubertin näytelmämusiikkia näytelmästä Rosamunde. Esityksen jälkeen juontaja haastatteli tyttöjä ja sai kuulla, että heistä Leila Linnove ja Päivi Väänänen soittavat eri konserttiorkestereissa ja ovat hyvin pitkällä musiikkiharastuksissaan.

Soitinyhtyeen esityksen jälkeen Veli Väänänen Kuopiosta esitti kirjoittamansa leikkilisen kronikan edellisestä, kesällä 1981 Siilinjärven Pöljän Lassilassa pidetystä sukukokouksesta.

Väänästen Sukuseuran ensimmäinen varaesimies kunnallisneuvos Aarre J. Väänänen Siilinjärveltä toivotti seuran juh latoimikunnan puheenjohtajana juhlayleisön tervetulleeksi Ylä-Savoon Väänäs-suvun ja Runnin historiallisiin maisemiin. Filosofian liseniaatti Jorma Väänästä Keravalta pyydettiin johtamaan Väänäsistä ja Väänäs-sukuista koostuvaa sekakuoroa, joka esitti kokeneen ja taitavan maestron varmassa komennossa J. L. Runebergin sanoittamat ja F. A. Ehrströmin säveltämät Lähteellä ja Joutsen.

Juhlayleisölle oli pöytiin jaettu Jorma Väänäsen valitseminen yhteislaulujen sanoja. Monisteessa oli myös

kaksi "Rieska-Kallen" runoa, 25.-26. kesäkuuta 1939 Väänäs-suvun sukujuhlaan kirjoitettu Kalakukon ylistyslaulu ja 2. huhtikuuta 1945 kirjoitettu ja sukujuhlassa 7. elokuuta samana vuonna ensi kerran esitetty Väänästen sukurvi. Seuraavana ohjelmanumerona olikin runonlausuntaa ja Pöljän Lassilan emäntä agronomi Marja Linnove esitti sillä suomenkielellä, mikä näillä seuduilla kaikuu puhtaimpana ja monivahteisimpana, yhteisen sukuvirtemme. Sukuvirren viimeiset värssyt johdattivat kuulijakunnan neljän ja puolen vuosisadan takaisiin aikoihin, jolloin ensimmäiset Väänäset asettuivat vakinaisiksi asukkaiksi Pohjois-Savon erämaihin:

"Salosaanat näen minä mustuneet ja erakkoeläjät niihen, jotka sirkon on laalua kuunnelleet ja illalla nukkunna siihen, joella mehtä olj anti-aettana, joka vuoroon otti ja anto: kum mies sae salolta sualista, verom mieheltä karhu kun kanto.

Minä näen, miten korpi ja immeinen ne toestesa voemoo koetti, mitem mies siinä taltutti korven sen ja vilijelykselle voetti. Näen asujat aekaen entisten vuosjsattaen monniin takkoo, esj-issään joukon entisen, joka Savonmuuan mullassa makkoo.

Nua muiston kuvat ne antaavat meille evväaks uarteen kalliin: itekuttaj meistä ne aattaavat niät elämään siihen malliin, että hoejjetasj sitä leiviskee, mik on isiltämmy perinnöks suatu, ja oekeen osattasj ymmärtee sukumuistoemmu suurten laatu."

Marja Linnoven esityksen jälkeen esille astui hänen tyttärensä Leila Linnove, joka esitti viulusoolona Toivo Kuulan Sanattoman laulun.

Juhlapuheessaan Väänästen Sukuseuran esimies, dosentti, teologian tohtori Kyösti Väänänen Mikkelistä käsitteli Väänästen Sukuseuran perustamisvaiheita, Väänäs-sukuun kohdistunutta tutkimustyötä ja erityisesti filosofian liseniaatti Jorma Väänäsen ansiokasta tutkimusta isästään "Rieska-Kallesta", kirjailija ja runoilija, lehtori Kalle Väänäsestä. Jorma Väänäsen tutkielma Väänäs-Kallen kronikka on julkaistu Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran toimitteiden 7. niteessä v. 1985 ja näitä julkaisuja oli asetettu myyntiin

kokouspaikalle. Kaikki kymmenen kirjaa menivät kaupaksi ja Jorma Väänänen kirjoitti teoksiin omistus-kirjoituksen.

Juhlapuheen jälkeen soitinyhtye esitti Zdenko Fibich'n Poëmen ja Gabriel Faurén kappaleen Unelman jälkeen. Pienen tauon jälkeen juhla-ohjelma jatkui Jorma Väänäsen johtaman sekakuoron ja soitinyhtyeen yhteisesti esittämällä Fredrik Paciuksen Suomen laululla. Nuorekas 75-vuotias, Väänästen Sukuseuran toiminnassa alusta asti mukana ollut maestro eläytyi kuoron ja soitinyhtyeen johtamiseen ja sanoi esityksen jälkeen, että "se meni ihan nappiin". Suomen laulun sävelten saattelemana astui taas juhlayleisön eteen Marja Linnove ja esitti kirjoittamiaan mietteitä. Sitten oli taas vuorossa musiikkia: Erkki O. Väänänen Siilinjärveltä esitti yksinlaulua säestäjänään Minna Linnove piano.

Ohjelma jatkui sitten Siilinjärven Kolmisopen Seppo Väänäsen harmonikka- ja lauluesityksillä. Laulun sanat olivat "Rieska-Kallen" runoista.

Aika oli jo vierähtänyt pitkälti yli klo 17:n ja juhlasaliin alkoi saapua ruokailijoita, jotka eivät kuuluneet juhliin Väänäs-väkeen. Ohjelmaa jatkettiin kuitenkin vielä Jorma Väänäsen johdolla ja pianosäestyksen turvin. Yhteisesti esitimme Hjalmar Backmanin säveltämän ja Simo Korpelan sanoittaman Sunnuntai-aamuna -laulun, J. Kappel'n säveltämän ja A. J. Jalkasen sanoittaman Kallavesj'n. Lopuksi koko juhlayleisö seisaalleen nousten yhtyi Karl Collanin säveltämään ja A. Oksasen sanoittamaan Savolaisen lauluun.

Pienen hengähdystauon jälkeen juhlaväki kokoontui jo klo 18.30 taas yhteen, tällä kertaa vähän matkan päässä uudesta päärakennuksesta sijaitsevalle Runnin retkeilymajalle (vanhaan päärakennukseen, jossa oli aikanaan majoillut Mannerheim ja monet muut kuuluisuudet). Retkeilymajalle olivat Ylä-Savon ja Runnin Martat kattaneet ruokapöydät ja pihalla höyrysi savolainen herkku, suuressa muuripadassa haudutettu ja runsaalla voilla höyrytetty muikkupata (rantakala). Ja kalapatojen vieressä paistettiin muurinpohjalettuja. Tilaisuus alkoi Runnin

**Jatkuu
seuraavalla
sivulla**

"Nua Väänäset niät ne kuv viäntäätty tuon tuostai joukolla yhtee---Sukurakkaatta eikö se lie tok tua, kaet toesisistaan niin ne tykkee---" eli kuulumisten vaihtoa koleahkossa suvisäessä Ylä-Savon maisemissa.

Siilinjärveläiset Erkki O. Väänänen ja Seppo Väänänen viihdyttivät juhlakeä laulu- ja harmonikkaesityksillä

Ylä-Savon ja Runnin Marttojen herkut, rantakala ja muurinpohjaletut, maistuivat niin läheltä kuin kauempaakin juhlimaan saapuneelle Väänäs-väelle

Väänästen yhdeksäs sukukokous...

Jatkoa edelliseltä sivulta

Marttojen esittämällä yhteislaululla, joka sai raikuvat taputukset. Ruokailun jälkeen sukuseuran sihteerin vaimo Aino Väänänen yhdessä toisen varaesimiehen Kalle Väänäsen kanssa tarjoili ämpäristä mukeihin juotavaa. Seppo Väänänen oli ottanut hanurinsa mukaan, ja niin aloitettiin retkeilymajan salissa karkelot. Tanssin väliajalla löytyi juhlajoukosta lisää esiintyjä. Toisen varaesimiehen "Lahden Kallen" tyttäret Lotta Väänänen ja Italiasta Firenzestä saakka saapunut Johanna Väänänen esittivät kauniita lauluja kitaran säestyksellä. Ensimmäisen varaesimiehen Aarre J. Väänäsen Juhani-pojan lapset Hanna ja Ville Väänänen esittivät veikeästi Runkomäen ilmat.

Kaikki juhlavieraat eivät valitettavasti voineet nähdä ja kuulla näitä esityksiä, sillä johtokunnan oli valmistauduttava huomispäivän virallista ohjelmaa varten. Johtokunnan kokous päättyi vihdoin klo 21.26, ja seuran sihteeri Kalevi Väänänen lähti kiiruhtamaan juhlapaikalle, jonne hän saapui nilkkansa nyrjäyttäneenä. Kun "Lahden Kallen" poika lääkäri Antti Väänänen Oulusta oli todennut, ettei luunmurtumaa ollut, asettui sihteeri urkujen taakse ja soittaen ja laulaen tanssitti juhla-yleisöä.

Kun nuoriso pyysi diskomusiikkia, järjestettiin toki sitäkin. Sihteerin pojan teekkari Jukka Väänäsen ja hänen morsiamensa Susanna Sillanaukeen musiikkikaseteilta saatiin musiikkia, ja kun vielä sihteerin vaimo Aino Väänänen keskeytti hetkeksi juomatarjoilun ja siirtyi sammuttelemaan ja sytyttelemään valoja, saatiin aikaan aito diskotunnelma. Tanssilattialla nähtiin innokkaasti diskoamassa mm. seuran taloudenhoitaja, hallitusneuvos Oiva Pentti Väänänenkin, ja kaikilla oli hauskaa. Tanssit päättyivät klo 23.30.

Sunnuntaiamuna 9. elokuuta 1987 lähdettiin klo 8:n jälkeen autojonossa Iisalmen vanhalle kirkolle. Kirkkotarhassa olevalla hautausmaalla kokoonnuttiin sankariristin juurelle ja sukuseuran esimies, ensimmäinen varaesimies ja taloudenhoitaja laskivat Väänästen Sukuseura r.y:n

Tuiro ja Annikki Väänänen Oulusta vaihtamassa kuulumisia lahtelaisen Eva Väänäsen (kesk.) kanssa. Valok. Kalle Väänänen.

Jorma Väänänen (keskellä) ehti antamaan sukutietoa niin vanhoille kuin nuorilekin seuran jäsenille. Valok. Kalle Väänänen.

seppeleen sankariristille. Hallitusneuvos O. P. Väänänen puhui sankarivainajien muistolle. Hän totesi mm., että viime sodissa kaatui Väänäsiä 106 parhaassa iässä ollutta miestä Suomen vapauden ja itsenäisyyden puolesta. Heidän sankaruuttaan sukuseura kunnioittaa. Seppeleen nauhoissa oli teksti: "Sankarivainajien muistoa kunnioittaen Väänästen Sukuseura r.y."

Iisalmen kaupungin Sankariniemen sankarivainajien muistomerkin äärelle oli samaan aikaan kokoontunut osa juhlaväkeä lyhyeen muistotilaisuuteen, jossa puhui sukuseuran toinen varaesimies majuri evp. Kalle Väänänen.

Sankarihaudoilta siirryttiin Iisalmen vanhaan kirkkoon kahdeksannen

kolminaisuudenpäivän jälkeisen sunnuntain päiväjumalanpalvelukseen. Jumalanpalveluksen alussa Erkki O. Väänänen esitti yksinlaulua. Jumalanpalveluksessa saarnasi sukuseuran esimies teologian tohtori Kyösti Väänänen. Vaikuttavassa saarnassaan hän antoi evästyksiä nuorille (jumalanpalvelukseen sisältyi rippikoulunsa päättäneiden nuorten konfirmaatio) ja käsitteli myös Väänästen vaiheita Pohjois-Savon maisemissa. Jumalanpalveluksen lopussa Erkki O. Väänänen esitti taas yksinlaulua.

Jumalanpalveluksen päättyessä kousuväki suuntasi kulkunsa takaisin Runnille ja Terveyskylpylän juhlassa nautitun lounaan jälkeen aloitettiin Väänästen Sukuseuran vuosikokous, joka oli samalla Väänästen yhdeksäs sukukokous.

IN MEMORIAM

Väänästen Sukuseura r.y:n 14. marraskuuta 1937 hyväksyttyjen sääntöjen mukaan "erityisen ansioituneita seuran jäseniä voi sukokokous johtokunnan ja vuosikokouksen yhteisestä ehdotuksesta valita seuran kunniajäseniksi" (sääntöjen 4 §). Tähän mennessä on mainittua pykälää käytäntöön soveltaen kolme erityisen ansioitunutta Väänästen Sukuseuran jäsentä kutsuttu seuramme kunniajäseniksi. Ensimmäinen heistä oli tässä Väänästen sukupuussa esiteltävän rovasti Aron Wenellin tyttärenpojanpoika, tieteellisen sukututkimuksemme perustajasukupolven nimekäs edustaja, professori Kaarlo Teräsvuori, jonka kunniajäseneksimuksista päätettiin vuosikokouksessa 15. kesäkuuta 1969 (ja virallisesti Kehvon Haapalahdessa 1. elokuuta 1970 pidetyssä Väänästen viidennessä sukokokouksessa). Professori Teräsvuori kuoli Helsingissä 92-vuotiaana 18. huhtikuuta 1977.

Väänästen Sukuseuran toiseksi kunniajäseneksi kutsuttiin Ristiinassa 6. elokuuta 1977 pidetyssä Väänästen seitsemännessä sukokokouksessa majuri evp. Olli Akseli Väänänen, joka paremmin tunnetaan sotakirjailijana nimellä Uula Aapa. Toinen kunniajäsenemme ei enää jaksanut osallistua sukuseuran 50-vuotisjuhlan yhteydessä Runnilla 8.-9. elokuuta 1987 pidettyyn Väänästen yhdeksänteen sukokokoukseen, jossa filosofian lisensiaatti Jorma Väänänen kutsuttiin sukuseuramme kolmanneksi kunniajäseneksi. Toinen kunniajäsenemme majuri evp. Olli Akseli Väänänen kuoli Kotkan keskussairaalassa 87-vuotiaana 3. joulukuuta 1987.

Väänästen Sukuseuran kolmas kunniajäsen, filosofian lisensiaatti Jorma Väänänen kuoli Helsingissä 75-vuotiaana vain kolme kuukautta myöhemmin, 3. maaliskuuta 1988.

Väänästen Sukuseura r.y. kunnioittaa monin tavoin ansioituneiden, yhdeksännen sukokokouksen jälkeen edesmenneiden kunniajäsentensä muistoa julkaisemalla tässä kymmennessä Väänästen sukupuussa heidän pienoiselämäkertansa. Samalla tavalla muistelemme kiitollisuudella entistä varasimiestämme professori Ilkka Väänästä, jonka elämä päättyi 72 vuoden iässä 20. joulukuuta 1987.

Olli Akseli Väänänen (Uula Aapa) kirjastossaan kotonaan Myllykoskella joskus 1970-luvun loppupuolella. Kahdeksattakymmenettä ikävuottaan lähestyvän sotakirjailijan työtahti oli tuohon aikaan vireä, kirja vuodessa.

Väänästen Sukuseuran toinen kunniajäsen

majuri evp.

OLLI AKSELI VÄÄNÄNEN
(kirjailija UULA AAPA)

21.10.1900–3.12.1987

Majuri evp., kirjailija Olli Akseli Väänänen oli syntynyt maanviljelijä Olli Väänäsen ja tämän vaimon Hilma Alinan, o.s. Parjanen, poikana Kuopiossa 20. lokakuuta 1900. Vanhemmat olivat muuttaneet kaupunkilaisiksi Kuopioon Riistaveden Melalahdesta omistamaltaan Laatanahonimiseltä tilalta.

Nuorena koulupoikana Olli Akseli monien ikäistensä nuorten Väänästen ja muiden pohjoissavolaisten isänmaallisten nuorukaisten tavoin osallistui Suomen vapaussotaan Pohjois-Savon rykmentin riveissä Savon rintamalla ja Kymenlaaksossa ja hän haavoittui taistelutoimissa Heinolassa. Hän kuului Kuopion

**Jatkuu
seuraavalla
sivulla**

Jatkoa edelliseltä
sivulta

suojeluskuntaan 1918–27 ja käytyään seitsemän luokkaa Kuopion lyseota suoritti suojeluskuntaupseerin tutkinnon. Reserviupseerikoulun Olli Väänänen kävi 1927 ja upseeriksi hän valmistui Kadettikoulun 10. kurssilta 1927–29 kadettikersanttina.

Upseerinuransa vänrikki Väänänen aloitti nuorempana upseerina Lapin rajavartiostossa 1929, sai ylennyksen luutnantiksi 1931 ja kapteeniksi 1937. Komppanianpäällikkönä Lapin rajavartiostossa hän palveli 1935–39. Talvisotaan kapteeni Väänänen osallistui komppanianpäällikkönä ja pataljoonankomentajana Erillisessä pataljoonassa 15 Sallan rintamalla ja jatkosodassa hän palveli – 1941 majuriksi ylennettynä – Jalkaväkirykmentti 12:ssa pataljoonankomentajana, Erillisosasto P:n komentajan viransijaisena, Kevyt osasto 3:n komentajana sekä Yhteysesikunta Roi:n esikuntapäällikkönä 1943–44. Jatkosodan jälkeen majuri Väänänen toimi Rajajääkärirykmentti 1:ssä komentajan apulaisena ja Kaakkois-Suomen rajavartiostossa vanhempana esipuheerina 1945–49, mainitun rajavartioston esikuntapäällikkönä 1949 ja Kainuun rajavartioston esikuntapäällikkönä 1949–54. Oltuaan lakkautuspalkalla 1954–55 hän sai eron vakinaisesta palveluksesta 1955.

Pitkän elämänsä aikana Olli Akseli Väänänen ennätti toimia monissa erilaisissa luottamustehtävissä: hän oli Rovaniemen kadettipiirin puheenjohtaja 1935, Kainuun kadettipiirin varapuheenjohtaja 1949, 1951 ja 1953 sekä viimeksi mainitun piirin puheenjohtaja 1950 ja 1952; Sallan seurakunnan kirkkovaltuuston jäsen hän oli 1936–41, Sallan Sotilaskotiyhdistyksen varapuheenjohtaja samoin 1936–41, Imatran Palveluskoirayhdistyksen puheenjohtaja 1948–49, Kainuun upseeriyhdistyksen varapuheenjohtaja 1950, Kajaanin Reumayhdistyksen puheenjohtaja 1954–56 sekä Vapaussoturien Huoltosäätiön Kainuun piirin varapuheenjohtaja 1962–64 ja puheenjohtaja 1964.

Osallistuttuaan kaikkiin itsenäisyytemme aikaisiin sotiin majuri Olli

Väänästen Sukuseuran kolmas kunniajäsen

filosofian lisensiaatti

KALLE JORMA VÄÄNÄNEN

21.12.1912–3.3.1988

Jorma Väänänen (1912–88).
Valokuva vuodelta 1982.

Väänäsellä oli tarkat todellisuuteen pohjautuvat tiedot niistä tapahtumista, joita hän sitten kirjoissaan kuvasi. Kirjailija **Uula Aapa** oli hyvin tuottelias. Hän julkaisi 35 vuoden kuluessa seuraavat 22 kirjaa: *Yhte-Roin historia* 1947, *Sissipartio iskee* 1951, *Partio väijyksissä* 1952, *Kaukopartion seikkailuja* 1953, *Yhteyspartio yllättää* 1955, *Jälkipartio varmistaa* 1956, *Edelweissin sotapolulta* 1959, *Partio pulassa* 1960, *Sallan kapina* 1965, *Tuhoon tuomittu partio* 1966, *Partisaanit iskevät* 1968, *Partioretki Murmanskiin* 1972, *Sallan partio* 1973, *Sotakoiria partioretkillä* 1974, *Partisaanisotaa* 1975, *Kaukopartio kieroksessa* 1976, *Sissisotaa saksalaisia vastaan* 1977, *Tiedustelu-retki Nivastroyn voimailtokelelle* 1978, *Väijytyspartio iskee* 1979, *Sallan soturit* 1980, *Kaukopartiosta viimeiseen mieheen* 1981, *Nikkelipartio* 1982. Kirjoistaan Uula Aapa sai lukuisia palkintoja Kenraali Hannes

Kuten lehdessämme toisaalla kerrotaan, kutsui Runnilla sunnuntaina 9. elokuuta 1987 pidetty Väänästen yhdeksäs suukokous, jonka yhteydessä vietettiin myös Väänästen Sukuseuran 50-vuotisjuhlaa ja pidettiin vuoden 1987 vuosikokous, sukuseuran sääntöjen 4 §:n mukaisesti, johtokunnan ja aiemman vuosikokouksen yksimielisesti tekemiin esityksiin yhtyen, Väänästen sukuun kohdistuvassa tutkimuksessa uraauurtavaa työtä tehneen, myös sukuseuramme eri luottamustehtävissä seuran alkuaikoina aktiivisesti toimineen filosofian lisensiaatti Jorma Väänäsen Väänästen Sukuseuran kunniajäseneksi. Lehtemme toimittokunnan tuossa tilaisuudessa esittämään pyyntöön suostuen uusi kunniajäsen lupautui kertomaan oman elämänsä vaiheista lehtemme lukijoille. Jo muutamaa viikkoa

Ignatiuksen Kadettisäätiöltä. Hän kirjoitti myös lyhytfilmin käsikirjoituksen ja julkaisi vuosikymmenten mittaan runsaasti artikkeleita eri sanoma- ja aikakauslehdissä.

Majuri Olli Akseli Väänänen oli upseerinuransa aikana palkittu lukuisilla kunnia- ja ansiomerkeillä: 2. luokan Vapaudenmitali, 4., 3. ja 2. luokan Vapaudenristit miekkojen kera, Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan ritarimerkki, Suomen Leijonan Ritarikunnan 1. luokan ritarimerkki, Vapaussodan, Talvisodan ja Jatkosodan muistomitallit, Väestönsuojelun ansiomitallit, Sotilaskotiliiton ansiomerkki, Kadettikunnan levyke n:o 165 sekä Saksan 2. luokan Rautaristi ja Saksan Kotkan Ritarikunnan 2. luokan ritarimerkki. Väänästen Sukuseuran johtokunnan jäsen Olli Akseli Väänänen oli 1973–76 ja sukuseuramme kunniajäsen 6. elokuuta 1977 lähtien. □

myöhemmin oli pyydetty kirjoitus valmis, ja Jorma Väänänen lähetti sen lehtemme päätoimittajalle 27. elokuuta 1987. Uuden kunniajäsenemme ei kuitenkaan ollut suotu nähdä tätä enempää kuin muitakaan toimitukselle lähettämiään, nyt esillä olevassa kymmenennessä Väänästen sukupuussa julkaistuja kirjoituksiaan painettuina, sillä hänen elämänsä päättyi ankaran sairauden muramana pari kuukautta 75-vuotispäivän jälkeen 3. maaliskuuta 1988.

Julkaisemme Jorma Väänäsen autobiografian kokonaisuudessaan varustettuna muutamilla toimituksen tekemillä täydennyksillä.

Korkeakoulunlehtori, filosofian lisensiaatti Kalle **Jorma Väänänen** syntyi Helsingissä 21. joulukuuta 1912 vanhempiensa ainoana lapsena. Hän kuului Väänäs-suvun Pöljän Lassilan sukuhaaraan (jonka hän on itse esitellyt Väänästen sukupuussa n:o 2 1945 s. 101-104). Jorman isä oli Pöljältä poliisiksi ensin Viipuriin ja myöhemmin Helsinkiin muuttaneen Kalle Vilho Väänäsen (1860-1933) poika, myöhempi lehtori, filmaisteri - pojan syntymän aikaan vielä ylioppilas - Kalle Vihtori ("Viki") Väänänen (1888-1960), joka paremmin tunnetaan "Rieska-Kallena", savon kieltä soinnukkaasti käyttäneenä humoristikirjailijana ja -runoilijana. Äiti oli "Rieska-Kallen" ensimmäinen vaimo Alma Maria ("Maissu") Vanamo, alkuaan Vilander (1889-1976).

Jorma Väänänen oli Väänästen Sukuseuran perustamista valmistelleen toimikunnan jäsen 1937, sukuseuran vakinainen jäsen, johtokunnan jäsen 1937-47, seuran toimiston ja arkistinhoitaja 1937-46, seuran sihteeri 1940-46 sekä Väänästen sukuun numeroiden 1-4 toimituskunnan jäsen 1945-46. Hänet kutsuttiin Väänästen Sukuseuran kunniajäseneksi 9.8.1987. Hän kuoli Helsingissä 3.3.1988.

JORMA VÄÄNÄSEN ELÄMÄN- VAIHEITA HÄNEN ITSENSÄ KERTOMANA

1917-27

Saadessani tammikuun 14. päivänä Topeliuksen 100-vuotissyntymäpäivänä 1918 *Lukemisia lapsille* lahjaksi

vanhemmiltani olin osoittanut oireita aakkosten tajuamiseen. Aikaisemmin saamiini kirjainkuutioita olin ryhtynyt panemaan sanomalehdestä poimimieni sanojen mukaiseen järjestykseen, aluksi vain suurin kirjaimin painettuja, koska kuutiotkin olivat suuri-kirjaimisia, ja sitten myös pienikirjaimisia. Näin saivat vanhemmat tyytyä kirjan hankkimiseen. Tämä kirja, joka oli suurta formaattia ja kaunein piirroksin - osaksi värikuvin - somistettu, on minulla vieläkin jäljellä ja kuuluu niihin harvoin kottimme kirjoihin, jotka ovat säilyneet läpi vapaussodan ja talvi- sekä jatkosodan myrskyjen. *Lukemisia lapsille I* oli painettu vuonna 1906 ja se on iältään kirjastoni toiseksi vanhin kirja. Arvokkain säilynyt kirjani on *Maamme-kirja* vuodelta 1899, myös Sakari Topeliuksen kirjoittama.

Ei kulunut monta viikkoa, kun pystyin saamaan selvän kirjan tekstistä. Runoista en ollut kiinnostunut, vaikka äitini koetti niihin innostaa. Ne ilmeisesti ylittivät "horisonttini". Walterin vauhdikkaat seikkailut sekä satunäytelmät sen sijaan panivat mielikuvitukseni liikkeelle.

Harmillista oli sitten pari vuotta myöhemmin - syksyllä 1920, kun astuin suoraan II luokalle kansakouluun - tavaamisen opetteleminen. Olin oppinut lukemaan suoraan heti, joten sanojen pilkkominen tavui-

hin tuotti vaikeuksia. Pari vuotta myöhemmin tutustuin koulutoveriltani Osmo Kupiaiselta lainaamiini Santeri Ivalon kirjoittamiin kertomuksiin (*Rimpisuon usvapatss*) ja vähän myöhemmin hänen kynästään lähteneisiin *Suomalaisiin sankareihin*. Näiden mittavien opusten lukeminen tapahtui kovalla vauhdilla - enhän mitenkään voinut pitää viikkokausia kirjoja lainassa. Nautin siitä, että sain lukea suoraan ja varsinkin illan hiljaisuudessa vanhempien jo nukkua. Palaan näin alkaneeseen lukuhimoon uudelleen tuonnempana.

Olympiavuonna 1920 isäni, joka matkusti Suomen urheilujoukkueen mukana Antverpenin kisoihin, oli minutkin innostanut urheilmaahan. Olin saanut harjoitteluvaiheessa olla seuraamassa, kun keihäänheiton maailmanmestari Jonni Myyrä - asuimme silloin hänen kotiseudullaan Savitaipaleella - heitteli pellolla useita metrejä pitemmälle kuin hänen silloinen maailmanennätöksensä oli, ja minä sain juoksettaa hänen keihäänsä takaisin heittopaikalle. Käsitin sen kunniatehtäväksi (Myyrä toi voiton Antverpenin olympialaisista samoin kuin seuraavistakin olympialaisista Pariisissa kesällä 1924). Minä harjoittelin pihassa pituus- ja korkeushyppyä ja

Jatkuu
seuraavalla
sivulla

Kilpasoutajat kesällä 1920 Savitaipaleella. Vasemmalla Pekka Somer (perämies), neljäntenä vasemmalta Olli Fagerström ja kuudentena (kuvan oikeassa laidassa) kirjoittaja, tuolloin 7-vuotias Jorma Väänänen.

IN MEMORIAM

Jatkoo edelliseltä sivulta

talvella otin osaa potkukelkkakilpailuun, jossa saavutin ikäsarjassani toisen palkinnon. Apteekkari oli lahjoittanut tämän kilpailun palkinnot. Palkintoesineet ja rahat hän oli pannut pöydälle, josta osanottajat saivat käydä valitsemassa mieleisensä. Vuoroni tullessa isä huomautti: "Ota tuo 5-markkanen!" Mutta tovin arveltuani päädyin kuitenkin yskänpastillipussiin, koska en halunnut joutua ammattilaisten kirjoihin!

Kesällä otin osaa soutukilpailuun. Oheisessa valokuvassa vuodelta 1920 ovat soutukilpailun osanottajat, jotka minä, pienin joukosta, yhtä lukuun ottamatta päihitin.

Urheiluun innosti minut seuraavina vuosina koulutoverini Unto Kupiainen, joka kesällä 1924 piti meille pienemmille – sisarelleen Outille, joka oli pari vuotta minua vanhempi, Ola-nimiselle sukulaispojalle, minun ikätoverilleni, sekä minulle – omat olympialaiset ja kovat juoksuharjoitukset ennen kilpailuja. Tuolloin elettiin Paavo Nurmen kulta-aikaa, ja ahkeran harjoituksen tuloksena oli seuraavana vuonna voitto minulle 50 metrin juoksussa 10-11-vuotisten ikäsarjassa (ajalla 7,4) Viipurissa. Kun juoksu kuului 3-otteluun, johon sisältyivät myös pituushyppy ja pallonheitto, tulin II sijalle kokonaiskilpailussa epäonnistuttuani heitossa. Tämän 3-ottelun voitti eräs luokkatoverini, joka oli minua pitempi ja lähes vuoden vanhempi.

Lyseon II luokalla ollessani sain isältäni lahjaksi jouluna sellon, jonka hän oli onnistunut hankkimaan erään tutun sellistin välityksellä. Sello oli 3/4 kokoa ja sen mensuuri sopi minun sormilleni. Pääsin kevätpuolella sen alkeisharjoituksiin käsiiksi, niin että syksyllä voin alkaa soiton järjestelmälliset opinnot Viipurin Musiikkiopistossa sellotaiteilija Vilho Kopsen johdolla. Muutamista samankokoisista oppilaista (ks. valokuvaa) opiston johtaja Boris Sirob (myöh. Sirpo) perusti pikkukamariorkesterin, johon minutkin kelpuutettiin. Syyslukukauden lopussa soitimme jo neljällä viululla, sellolla ja pianolla Mozartin Menuetin (oopperasta Don Juan) ja kevätpuolella siirryttiin barokkiin.

Viipurin musiikkiopiston kamariorkesteri vuonna 1928. Eturivissä keskellä istuu johtaja Boris Sirob, toinen vasemmalta samassa rivissä on viulusolisti Irma Salmela ja johtajan takana keskellä seisoo tämän kirjoittaja. Ote professori Heikki Klemetin arvostelusta (Uusi Suomi 17.2.1928) kertoo kuoron taiteellisesta tasosta: "--tämä joukko soittaa jonkin erinomaisen yksinkertaisen joussikvartetin täsmällisyydellä, mitä ilmeikkäimmin nyansoiden ja niin puhtaasti, että siihen ei ole kenelläkään mitään sanomista. Ja minun täytyy sitäpaitsi vielä sanoa, että niin oikeatyylistä vanhan musiikin soittoa kuin johtaja B. Sirobin johdolla eilen esitetty, aniharvoin saa kuulla. --- Oppilaat totutetaan järjestykseen ja kuriin niin yhdessä kuin toisessa suhteessa, arvaamattomaksi hyödyksi tulevaisuudelleen ja Suomen musiikkielämälle".

Tällä lyseon III luokalla jouduin luokanvalvojani hampaisiin, kun kävi ilmi, että paitsi soiton harjoitteluun käytin aikaa romaanien enkä läksyjen lukuun. Tämä selvisi kouluhallituksen lähettämään kyselylomakkeeseen antamastani vastauksesta. Kahden viikon tarkkailuaikana olin näet käyttänyt läksyihin keskimäärin puoli tuntia päivässä, mutta sitä vastoin lukenut toistakymmentä romaania! Vihainen opettaja vertasi minua erääseen ahkeraan, viisi tuntia päivittäin läksyihin käyttäneeseen luokkatoveriini. (Kyselyn tarkoituksena oli saada selville, missä määrin läksyjen luku aiheutti oppilaille lii karasitusta.)

IV luokalla kevätpuolella pikkukamarilaiset siirrettiin jo isoon kamariorkesteriin ja sen lisäksi jokainen meistä esiintyi opiston kevätnäytöksissä. Mainittujen harrastusten lisäksi käytin kesällä 1926 samoin kuin kesinä 1927-1928 aikaa muistiinpanojen tekemiseen Siilinjärven, Maaningan ja Kuopion maaseurakunnan vanhoista kirkonkirjoista. Halusin saada selvää Väänästen suvusta. Siihen olin saanut ylläkkeen sukututkija, lehtori Eeli Granit-Ilmonien me käynnistä luonamme Viipurissa.

1928-37

Viidennellä luokalla jatkui sellonsoitto musiikkiopistossa siinä määrin menestyksellä, että me pienten kirjoissa olleet pääsimme soittamaan kamariorkesterin konserteissa, joita pidettiin helmikuussa 1928 paitsi Viipurissa myös Lahdessa ja Helsingissä. Arvostelut olivat kauttaaltaan myönteiset: soitimme barokkiohjelmamme virheittä tyyli- puhtaasti kuin ammattilaiset – itse asiassa Suomessa ei ollut meille vertailukohtaa. Tämän ymmärsimme kapellimestarimme Sirobin ansioksi. Hänellä oli myös "Jumalan armosta" taito saada meidän nuoret innostumaan, vaikka ahkerat harjoitukset olivat suorastaan fyysisesti rasittavia.

Musiikin parissa puuhaaminen jatkui samaan tapaan lukioluokilla ollessani, jopa niin tiiviinä, että se alkoi häiritä läksyjen lukua ja aiheutti kesätoita ehtojen muodossa. Niistä kuitenkin selvisin, samoin ylioppilastutkinnot keväällä 1931. Arvosana oli tyydyttävä cum laude approbatur (10/15 puoltöäntä). Keväisten kamariorkesterin konserttien ohjelmat sisälsivät edelleenkin barokkiajan concerto grossoja sekä vuosina 1930 ja 1931 myös modernistien, kuten esimerkiksi Hinde-

mithin ja Milhaud'n, pianosävellyksiä. Arvostelu oli aina pääkaupungin lehdissä kiittävä.

Nyt oli edessä uran valinta. Isäni toivomuksesta kirjoittauduin lainopilliseen tiedekuntaan, jossa aluksi oli suoritettava tutkinnot pohjoismaitten historiassa, filosofiassa sekä äidinkiessä. Niiden lisäksi suoritin kurssin vanhojen käsikirjoitusten lukemisessa (viimeksi mainitun selvittämiseen pyysin kotoa lähettäväksi saksankielisen aapisen, jota olin tutkiskellut kansakouluaikana). Sitten kevätpuolella (1932) alkoi tutustuminen lakiteksiin, ja siihen pysähtyi kiinnostuksen puutteesta opiskelu tässä tiedekunnassa. Saadakseni miettimisaikaa ilmoittauduin vapaaehtoisena suorittamaan asevelvollisuutta (1932-33). Valitettavasti sairastuin angiinan seurauksena nivelreumaan, jonka takia minut siirrettiin asettomaan palvelukseen. Nivelreumaa hoidettiin vielä siviiliin päästyäni Viipurin kaupunginsairaalassa diatermialla syksyllä 1933. Tällöin oli selvinnyt myös, että pyrkimykseni oli muusikoksi.

Niinpä kirjoittauduin Viipurin Musiikkiopistoon päämääränäni musiikinopettajan tutkinto, jonka alkuosan saattoi suorittaa Viipurissa ns. pakollisten aineiden kohdalta. Opiston johtaja Boris Sirpo laati minulle opintosuunnitelman, jonka mukaisesti lukuvuoden 1933-34 aikana suoritin säveltapailun ja -sanelun 3-vuotisen, musiikinteorian 2-vuotisen, musiikinhistorian 2-vuotisen ja kenraalibasson 1-vuotisen kurssin. Näitä ei sitten Helsingin Konservatoriossa (nykyisen Sibelius-Akatemian edeltäjä) enää tarvinnut opiskella, ja siirryin Helsingissä hyväksytyn pääsykokeen jälkeen mainittuun laitokseen, jossa suoritin keväällä 1935 (koulun) laulunopettajan tutkinnon. Samana vuonna auskultoin Tyttönormaalilyseossa.

Yliopistossa siirryin samalla filosofisen tiedekunnan historiallis-kielitieteelliseen osastoon, jossa aluksi läpäisin pedagogiikan approbatur-kuulustelun sekä saksan pro exercitio -kirjoituskokeen. Musiikkitieteen approbatur-arvosanan kuulustelun hyväksyi kevätpuolella professori Ilmari Krohn, joka sinä keväänä piti viimeisiä tenttejään ennen eläkkeelle jäämistään. Nyt oli mietittävä, mitkä olisivat kandidaattitutkinnon muut aineet, kun kaikkiaan neljä oli valittava.

Olin Viipurilaisen Osakunnan stipendiaattina keräillyt kansansävelmiä ja niiden tekstejä ja kiinnostunut siten kansanrunoudentutkimuksesta. Niinpä valitsin mainitun alan toiseksi. Ensimmäinen oli jo mainittu musiikkitiede, josta oli hankittava laudatur -arvosana. Kolmanneksi tuli sosiologia, jossa, kuten kansanrunoudentutkimuksessa, oli pyrittävä cum laude approbatur -arvosanaan. Neljäs aine selvisi myöhemmin. Siksi tuli taidehistoria, johon riitti approbaturin suoritus. Ennen kuin nämä oli selvitetty, oli suoritettava latinan pro exercitio -koe sekä pääaineen laudatur-työhön kuuluva suomenkielinen kirjoitusnäyte pro gradu. Näissä luetelluissa aineissa oli syytä kuunnella luentoja. Parin vuoden päästä olin saanut musiikkitieteen laudatur-työni *Valsi suomalaisena kansansävelmänä* valmiiksi. Sillä sain myös Viipurilaisen Osakunnan Kai Donnerin rahastosta palkinnon ja pro gradu -työ hyväksyttiin arvosanalla lubenter approbatur (mikä kokonaisarvostelussa merkitsi kahta pistettä eli yhtä paljon kuin cum laude approbatur -arvosana). Tämä tapahtui syksyllä 1937. Edellisen vuoden kesällä olin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ja Viipurilaisen Osakunnan stipendeillä keräillyt jälleen kansantietoutta. Väliaikoina olin tehnyt arkitoisissa muistiinpanoja Wäänäsen suvusta ja tullut siihen tulokseen, että tutkimustyötä tukemaan olisi perustettava sukuseura. Tämän mielipiteen toin myös esiin konsuli, valtiotiet. tohtori Ilmari Wäänäsen koolle kutsumassa kokouksessa vuonna 1936 Helsingissä ja siitä ajatus lähti liikkeelle. Seuraavana vuonna sukuseuramme perustettiin.

Vuoden 1937 aikana sain julkisuu-teen kaksi artikkelia (Viipurilaisen Osakunnan julkaisussa *Kaukomieli* ja aikakauskirja *Virittäjässä*) kansanmusiikin alalta sekä sanomalehti Karjalassa toistakymmentä konserttikirjetä, jotka käsitelivät merkittäviä pääkaupungin musiikkitilaisuuksia. Jatkoin näiden kirjeitten julkaisemista vielä seuraavana vuonna (1938). Mainittuina kahtena vuonna sain myös tilaisuuden osallistua ulkomaanmatkoihin. Vuonna 1937 olin mukana edustusryhmässä, kuoronjohtajana kansainvälisillä kansantanssi- ja -musiikkijuhlilla Hampurissa ja vuonna 1938 tutustumassa Eesti Rahvaluule Arhiiviin Tartossa.

1938-47

Opiskelun ohessa olin myös harjoittanut soittoa ja kuorolaulua, YS:ssä samoin kuin osakunnan piirissä sen soitinyhtyeessä olin soittanut selloa, ja osakunnan sekakuorossa, YL:ssä ja Suomen Laulussa laulanut Martti Turusen ja Heikki Klemetin (viimeksi mainitussa) johdolla. Olin myös konservatoriotutkintoni jälkeen harjoittanut sellon-, pianon- ja urkujensoiton opintoja. Viimeisinä opiskeluvuosina johdin osakunnan jousiorkesteria ja ylioppilassekakuoroa nimeltä Lauluteinit, jonka laulajat koostuivat Viipurilaisen, Karjalaisen ja Kymenlaaksolaisen osakunnan jäsenistä. Tämän kuoron konserttitalaisuudessa 1938 esitettiin julkisesti ensi kerran sävellykseni *Humoreski* baritonisoololle ja sekakuorolle.

Edellä mainitsemani yliopistolliset arvosanat ynnä latinankielen pro exercitation sain valmiiksi syksyllä 1939. Filosofian kandidaatin tutkinnon yleisarvosana oli clarissimus (11/18 puoltöääntä). Silloin minut oli jo kutsuttu ylimääräisiin kertausharjoituksiin ja vaimoni Helvi (o.s. Haapio), jonka kanssa olin kesällä mennyt vihille, haki todistuksen yliopistosta.

Talvisodan alkaessa minut kutsuttiin asepalvelukseen Tykistö koulutuskeskukseen, jossa jouduin toimimaan esikunnan kansliatehtävissä. Sodan loputtua – kun olimme jatkuvasti kotirintamalla – jouduin toimimaan myös kapellimestarin tehtävissä aina kesäkuun puoliväliin 1940. Olin sitten viraton maisteri ja etsin työtä. Sitä löytyi vasta marraskuussa Suomen Punaisen Ristin Lapin läänin avustustoimikunnasta. Matkustin Rovaniemelle, josta käsin eräänlaisiin informointitehtäviin otettu ryhmä maistereita ja osaksi pappeja järjesti valistustilaisuuksia Lapin kairoilla. Palasin sieltä keväällä 1. maaliskuuta (1941) Helsinkiin ja siirryin Valistusjärjestöjen opintotoimikuntien matkasihteeriksi perustamaan opinto-kerhoja. Juhannukselta tuli kutsu jälleen asepalvelukseen, nyt rintamalle! Tässä tykistöpatteristossa löytyi jälleen kirjurintehtäviä, joiden ohessa asemasodan aika-

Jatkuu seuraavalla sivulla

IN MEMORIAM

Jatkoa edelliseltä sivulta

na saatoin vapaana ollessani valmistaa harjoitustehtäviä sotilaskapellimestarin tutkintoa varten ja käydä sen suorittamassa armeijan ylikapellimestarille keväällä 1942. Kun a.o. vakanssia ei ollut olemassa, sain toimia valistussuunnitelman apulaisena musiikkiasioissa: tykistössä ollessani lukkarina ja siirrettyäni jalkaväkirykmenttiin kuoron ja soitinyhtyeen sekä torviseitsikon johtajana. Vapauduin asepalveluksesta, kun kotiuttaminen tapahtui marraskuussa 1944. Sitten oltuani parin kuukauden ajan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran hätäaputoimissa kansanrunousarkistossa olin jälleen työtön.

Vihreä oksa löytyi vuonna 1945, kun Viipurin Kaksoisyhteislyseon laulunopettajan toimi julistettiin haettavaksi. Joutoaikani olin käännättänyt tutkimukseni kansanomaisista valsisävelmistä saksaksi ja se julkaistiin Suomalaisen Tiedeakatemian Toimituksia -sarjassa nimellä *Beobachtungen über Verbreitung und Art der finnischen Volkswalzermelodien* vuonna 1945. *Kansansävelmään järjestelyn peruskysymyksiä* -niminen artikkelini julkaistiin seuraavana vuonna Kalevala-Seuran julkaisussa n:o 25-26. Olin myös suorittanut Helsingin normaalilyseossa opetusnäytteet ja Kouluhallituksen lainoppineelle kouluneuvokselle oppikoululainsäädännön kuulustelun ja saavuttanut näin toimeen kuuluvan pätevyyden. Hakuajan päätyttyä pantiin kuitenkin eräs toinen hakija ehdollepanossa ensimmäiselle sijalle, mutta otettuani asiasta selvän sain kuulla päätöksen syntyneen äänestyksen kautta. Valitin ehdollepanosta Opetusministeriöön, joka kumosi päätöksen ja nimitti minut virkaan. Koulu oli sillä välin muuttunut Helsingin kaksoisyhteislyseoksi. Niin alkoi pedagogin työ koululaitoksen parissa ja tuli kestämään kaikkiaan 31 vuotta.

Sotien jälkeisinä vuosina olimme avioliitossamme ajautuneet siinä määrin erilleen, että pohja yhteiselämästä oli pudonnut. Kumpikin oli myös löytänyt toisen kumppanin,

mistä seurauksena vuonna 1948 avioliittomme hajosi ja perheemme jakautui kahtia. Minun ryhmäni tuli käsittämään äidinäitini (kättilö Hilma Maria Wilander, o.s. Lindqvist, 1867-1954), äitini, minut, kaksi vanhinta lapsista ja uuden puolison musiikinlehtori Maija Hellqvist-Väänänen. Edellisen vaimoni ryhmä käsitti hänen lisäksi kaksi lasta meidän liitostamme ja uuden puolison filosofian maisteri Kai Maasalon.

1948-59

Koulutyö oli alussa raskasta, kun selvisi palkkauksen kehnous. Tämä ajoi minut alani yhdistystoimintaan. Minun tulin sitten käyttäneeksi toistakymmentä vuotta taistellen kaikin käytettävissä ollein keinoin (ei lakkoja aseena), kuten ammatillisten kurssien avulla, yhteydenpidolla pohjoismaisten virkatovereiden kanssa, virkojen työmäärien tarkistamisella, kouluhallituksen musiikintarkastajan viran perustamisella jms. Yhdistyksemme talouden parantuessa käytimme osan varoista opintomatkoihin ja opetustyötä kehittäviin artikkeleiden julkaisemiseen jäsenkuntamme hyödyksi.

Sävellyksiäkin syntyi, kuten *Koululaisen marssi* (1954) isäni sanoihin, *Soutajan valssi* (1957) omiin sanoihin, *Tytöt ovat pienii* (1954) kansanrunoon, *Kansanlauluja nuorisolle* (1954) osa 3- ja 2-äänisinä ja *Juhla-laulusarja soitinyhtyeelle* (1955) - nämä oli sovitettu koulunuorisoin käytettäväksi. Suomen Laulunopettajain Yhdistyksen vuosikirjoissa, joiden vastaavan toimittajan työn hoidin vuosina 1952-59, julkaisin alan artikkeleita seitsemän sekä yhdistyksen historiikin *Suomen Laulunopettajain Yhdistys 1909-1958*. - Vuosikymmenen lopulla näytti siltä, että koulujen musiikinopettajien asema oli parantunut, olihan mm. saatu kouluhallitukseen musiikinopetuksen tarkastaja ja tyttölyseoitten musiikinopettajat oli nostettu lehtorin asemaan.

Näihin aikoihin minulle selvisi, ettei omaan asemaani olisi tuleva korjausta, vaan tämä virka suuresta tunteimäärästään huolimatta pysyisi vahtimestarin toimen kanssa samassa palkkaluokassa (sillä erotuksella, että jälkimmäinen sai laskea etuihinsa asunnon, valon ja lämmön). Tämä johti minut ajattelemaan mm. eläkeikääni ja niin ryhdyin jatkamaan opintoja pedagogiikassa päättäkseen seminaarin musiikinlehto-

rin asemaan. Vuonna 1958 rupesin lukemaan edellä mainitun aiheen cum laude approbatur -arvosanaa Turun yliopistossa, jossa suoritin siitä puolet kesällä ja Helsingissä syksyllä loppupuolen. Annoin myös opetusnäytteet Heinolan seminaarissa syyslukukauden lopussa. Hain avointa Savonlinnan seminaarin virkaa, johon minut pantiin keväällä 1959 ehdolle ja astuin sitä syksyllä hoitamaan.

Muutin sitten Helsingistä Savonlinnaan. Näin hajosi perheeni, jonka toinen osapuoli oli alusta alkaen osoittautunut sairaalloiseksi (parantamattomaksi). Äidinäitini oli kuollut vuonna 1954, äitini täyttänyt keväällä 1959 70 vuotta ja odotti parhaillaan pääsyä vanhainkotiin. Poikani (vanhin) suoritti keskikoulua, tyttäreni oli siirtynyt jo äitinsä (Maasalon) perheeseen ja toisen avioliiton tytär oli vielä kansakoulussa. Minä olin tämän ensimmäisen opetusvuoteni seminaarissa yksin Savonlinnassa. Onneksi sain seuraavana kesänä puolisoikseni entisen oppilaani Raili Leinon, joka on siinä virassa - siis vuodesta 1960 - osoittautunut sitkeäksi ja pitänyt minusta hyvää huolta.

1960-76

Oman toimeni ohella olin Helsingissä joutunut myös musiikkiopiston opettajaksi Käpylässä vuonna 1957, jolloin minut oli pyydetty tähän kaupunginosaan perustetun oppilaitoksen johtajaksi. Mainittuna vuonna oli maahame perustettu neljä musiikkiopistoa, mikä osaltaan osoittaa musiikin harrastuksen suurta nousua. Valitettavasti jouduin jättämään Käpylän hyvään vauhtiin päässeeseen opiston muuttamassani Savonlinnaan - ilokseni olen jälkeen päin todennut opiston kasvaneen ja kehittyneen hyvin seuranneina vuosikymmeninä. Savonlinnassa minut pyydettiin myös sikäläisen musiikkiopiston johto- ja opetustehtäviin vuonna 1960, samoin oman päätöksen ohella. Nämä tehtävät minun oli kuitenkin parin vuoden jälkeen lisääntyneen työmäärän vuoksi pakko jättää. Seminaarin musiikinopetus oli edeltäjäni ansiosta noussut jo korkealle tasolle, joten oli kiitollista jatkaa sitä erityisesti kuorotoimintaa kehittämällä mm. julkisilla konserteilla ja oopperaesityksillä. Suomentamalla erään saksalaisen säveltäjän (Hans Bittnerin) nuoriso-oopperan *Fatmes Errettung* (= *Fatmen vapautus*) saatoin

valmistaa yhdessä Joensuun seminaarin kuorolaisten kanssa sen esityskuntoon vuosina 1968–69, jolloin esitimme oopperan kahdesti sekä Savonlinnassa että Joensuussa. Kulttuuritapaus oli myös seminaarimme vihkiäisjuhla, jossa esitimme säveltämäni kantaatin Eila Tulkki-Pietikäisen sanoihin sopraanolle, baritonille sekä seka- ja lapsikuorolle urkujen, trumpetin ja lyömäsoittimien säestyksellä (1963) – tästä esitettiin seuraavana vuonna osia myös Savonlinnan tv-aseman vihkiäisissä.

Vuoden 1968 aikana testasin noin viidensadan kansakoululaisen rytmikyvyyn laatimani vaikeusasteikon mukaisesti ottamalla tulokset ääninauhalle. Pääsin tuloksia tutkimaan vasta syksyllä 1974, kun sain parinkymmenen muun kollegan kanssa harjoittaa opintoja ns. sapattilukukauden. Tällöin valmistin lisensiaattityöni *Rytmin opetus peruskoulun ala-asteella*, josta opetusministeriö jakoi tiivistelmän erinäisiin oppilaitoksiin ja joka virallisesti hyväksyttiin opinnäytteenä filosofian lisensiaatin arvoa varten Helsingin yliopiston filosofisen tiedekunnan historiallis-kielitieteellisessä osastossa kevätlukukaudella 1975. Vuoden 1974 aikana toimitin Karjalaisen Kulttuurin Edistämisseuran tuella julkisuuteen kokoelman *Karjalaisia kansanlauluja Viipurin seudulta*.

Työskentely seminaarin naiskuoron kanssa oli ollut antoisaa. Se innosti minut sovittamaan runsaasti (noin 70 kappaletta) sopivaa musiikkia harjoitus- ja esitystarkoituksiin, säveltäjiä olivat esimerkiksi Vogler, Sibelius, Collan, Mozart, Grieg, Schumann, Gerschwin, Vennerberg ja Pacius. Lisäksi suomensin saksalaisia, ranskalaisia, sveitsiläisiä, espanjalaisia ja tanskalaisia kansanlauluja. Julkaisemiani suomalaisia kansanlauluja esitimme tietenkin runsaasti. Edellä mainitun materiaalin olin yleensä valinnut myös opetustarkoituksia silmällä pitäen.

Kun seminaari muutettiin ylioppilaspohjaiseksi opettajankoulutuslaitokseksi, oppilasvalintojen valintaperusteissa tapahtui myös muutoksia. Miesoppilaita ruvettiin ottaa koulutettavaksi ja musiikinopetus menetti asemansa täysimittaisena pakollisena aineena. Tapahtui siis tässä suhteessa huomattava tason lasku – huolimatta ammattikuntamme varoituksista. Nyt vasta liki

20 vuotta tapahtuneen jälkeen viranomaiset näyttävät oivaltavan vahingon tapahtuneen – hyvä myöhään kuin ei ollenkaan!

Eläkevuodet vuodesta 1976

Kun olimme aikamme neuvotelleet muuttamisesta takaisin pääkaupunkiseudulle ja vaimolleni, joka oli suorittanut Savonlinnassa kauppaopiston kurssin ylioppilasluokalla, tuli mahdollisuus omalla alallaan saada Helsingistä toimi, läksimme vuonna 1981 Keravalle, josta minullekin löytyi vielä musiikin piiristä työtä virkeitten eläkkeellä olevien kuorolaulajien parissa. Heidän ahkeruutensa on innostanut minut jatkamaan myös sopivan kuoromateriaalin sovittamista sekä voikaalimusiikin säveltämistä.

Kirjallinen toiminta

1. Julkaisuja suku- ja henkilöhistorian alalta

Piirteitä Väänäsen suvun tutkimuksen tuloksista. – Väänästen sukupuu N:o 1. 1945. S. 21–29.

Väänästen veistämää (Henrikki Väänänen: Orja-wäestä). – Sama julkaisu, s. 30–33.

Katsaus Väänästen Sukuseuran toimintaan. – Sama julkaisu, s. 36–39.

Väänästen I sukukokous. – Sama julkaisu, s. 42–43.

Komeat häät Juvan pappilassa. – Väänästen sukupuu N:o 2. 1945. S. 70–79.

Väänästen veistämää (Heikki Väänänen: Lystillinen Runo=Laulu Siitä kummasta Kala=Kukosta). – Sama julkaisu, s. 91–100.

Pöljän Lassin sukuhaara. – Sama julkaisu, s. 101–104.

Pietari Väänänen. Eräs savolaisen talonpoikauskulttuurin edustaja. – Väänästen sukupuu N:o 3. 1946. S. 120–127.

Väänästen veistämää (Henrikki Väänänen: Kellon kylän Mariasta). – Sama julkaisu, s. 139–142.

Sukumme sankarivainajat. – Väänästen sukupuu N:o 4. 1946. S. 160–174. Väänänen – Wenell – Vaheri. – Väänästen sukupuu N:o 8. 1977. S. 50–61 (334–345).

Pietari Väänäsen runot. Toimittanut ja esipuheella varustanut Jorma Väänänen. Väänästen Sukuseuran julkaisuja. Mikkeli 1964. 32 s. Väänäs-Kallen kronikka. – Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran toimitteita 7. Lappeenranta 1985. s. 99–262.

Lisäksi suku- ja henkilöhistoriallisia artikkeleita eri sanomalehdissä (Savo, Savon Sanomat, Itä-Savo) 1930-luvulta alkaen.

2. Muita julkaisuja

Beobachtungen über Art und Verbreitung der finnischen Volkswalzelmelodien. Julk. Suomalainen Tiedeakatemia 1945.

Kansanlauluja nuorisolle yksi-, kaksi- ja kolmäänäisinä. Ensimmäinen painos 1954, toinen tarkistettu painos 1959.

Kansanlauluja nuorisolle. Säestyskirja. 1961.

Suomen Laulunopettajain Yhdistys 1909–1958. 1959.

Rytmin opetus peruskoulun ala-asteella (Lisensiaattityön lyhennelmä) 1975.

Sävellyksiä 20 kpl, suomennoksia 45 kpl, sovitelmia kuoroille ja yhtyeille 200 kpl.

Toimittanut julkaisut Viipurin Klassillinen Lyseo 1879–1940 (1958), Suomen Laulunopettajain Yhdistyksen vuosikirja 1952–1959 (1959) ja Karjalaisia kansanlauluja Viipurin seudulta (1974).

Kunnia- ja ansiomerkit ja muut huomionsoitukset

1936 Viipurilaisen Osakunnan vaakuna

1940 Talvisodan 1939–40 muistomitali

1956 Seitsemännän divisioonan muistoristi

1957 Jatkosodan 1941–45 muistomitali

1959 Suomen Laulunopettajain Yhdistyksen kultainen ansiomerkki

1967 Vapausoturin Huoltosäätiön Sininen risti

1973 Tasavallan Presidentin myöntämä valtion virka-ansiomerkki 30 vuoden palveluksesta

1987 kutsuttu Väänästen Sukuseuran kunniajäseneksi.

Professori, lääketieteen ja kirurgian tohtori ILKKA SAKARI VÄÄNÄNEN 1.7.1915–20.12.1987 Väänästen Sukuseuran ensimmäinen varaesimies 1964–1973

Professori, lääketieteen ja kirurgian tohtori Ilkka Sakari Väänänen oli syntynyt vanhempiensa esikoispoikana Jyväskylässä 1. heinäkuuta 1915. Serkkunsa Jorman tavoin hän kuului Väänästen suvun Pöljän Lasilan sukuhaaraan. Hänen isänsä, "Rieska-Kallen" nuorempi veli, lehtori, voimistelunopettaja Oskari Gabriel Väänänen (s. 1890, k. 1962) oli Väänästen Sukuseuran ensimmäinen esimies. Ilkan äiti oli Oskarin ensimmäinen vaimo Helmi Elin Emilia Karpio (alk. Spets, s. 1890, k. 1932), voimistelunopettaja hänkin.

Suoritettuaan ylioppilastutkinnon 1933 Ilkka Väänänen ryhtyi opiskelemaan Helsingin yliopistossa lääketiedettä ja suoritti lääketieteen lisensiaatin tutkinnon 1943. Lastentautien erikoislääkärin pätevyyden hän saavutti 1953. Lääketieteen ja kirurgian tohtoriksi hän väitteli 1962 ja Helsingin yliopiston sosiaalilääketieteen dosentiksi hänet nimitettiin 1968. Samana vuonna hänet ylennettiin lääkintämajuriksi ja professorin nimen ja arvon hän sai 1980.

Nuorena vastavalmistuneena lääkärinä Ilkka Väänänen toimi aluksi rintamapalveluksessa pataljoonan ja rykmentin lääkärinä ja sotasairalaan päällikkölääkärinä. Jatkosodan päätyttyä hän sai hyvin vaativan ja kauaskantoisen tehtävän, kun hänet nimitettiin lääninlääkäriksi Lapin lääninhallitukseen. Tässä virassa nuori ja toimintatarmoinen lääkäri joutui rakentamaan sodan runteleman Lapin jokaiseen kolkaan ulottuvan terveydenhoitojärjestelmän. Lääninlääkärin virasta Ilkka Väänänen siirtyi Lapin lastensairaalaan ylilääkäriksi 1953. Lapin Lastenlinnan "luojana" hän vuosikymmenen kuluessa tutustui perin pohjin Lapin ihmisten elinolosuhteisiin.

Väiteltään Helsingin yliopistossa lääketieteen ja kirurgian tohtoriksi (väitöskirja: *Sosiaaliset tekijät ja lasten sairaalahoito. Vertaileva tutkimus Etelä-Suomen ja Lapin sairaalapotilaista*. Helsinki 1962. 90 s.) Ilkka Väänänen siirtyi johtavaksi ylilääkäriksi Helsingin Lastenlinnaan 1964 ja tästä tehtävästä Helsingin yliopistollisen keskussairaalan hallintojohtajaksi, josta virasta jäi eläkkeelle 63-vuotiaana 1978.

Jo 1940-luvulla Ilkka Väänänen oli tullut aktiivisesti mukaan Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimintaan ja 1951 hänet oli valittu liiton Lapin piirin puheenjohtajaksi. Mannerheimin Lastensuojeluliiton liittonuoston jäseneksi hänet valittiin 1954 ja myöhemmin hän useaan otteeseen toimi liiton keskushallituksen jäsenenä ja myös sen puheenjohtajana. Kun Mannerheimin Lastensuojeluliiton toiminnanjohtaja Jaakko Itälä 1979 valittiin kansanedustajaksi ja hänen tilalleen tarvittiin sijainen, liiton keskushallitus kutsui Ilkka Väänäsen vs. toiminnanjohtajaksi. Ilkka Väänänen hoiti tehtävää "sydämellä, huumorilla, avarakatseisuudella ja päättäväisyydellä" (Lapsemme 1. 1988 Mannerheimin Lastensuojeluliiton julkaisu, s. 36) kevääseen 1983, jolloin Jaakko Itälä palasi eduskunnasta entiseen toimeensa.

Lastensuojelutyö oli professori Ilkka Väänäselä sekä työ että vapaa-ajan harrastus, jos kohta häneltä riitti aikaa muihinkin yleishyödyllisiin ja henkistä ja fyysistä kuntoa ylläpitäviin harrastuksiin. Eräretkeily oli näistä keskeisimpiä. Hän harrasti myös oman alansa julkaisutoimintaa.

Ilkka Väänänen (1915–87)

Ansoistaan sodan ja rauhan toimisissa professori Ilkka Väänänen oli saanut useita kunnia- ja ansiomerkkejä ja muita huomionosoituksia, joista mainittakoon 4. luokan Vapaudenristi (1940), 3. luokan Vapaudenristi (1944), Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan 1. luokan ritarimerkki (1961) sekä Suomen Punaisen Ristin ansiomitali.

Ilkka Väänänen oli nuorena lääketieteen kandidaattina Väänästen Sukuseuran perustamista valmistelleen toimikunnan jäsen ja seuran perustavan kokouksen pöytäkirjan tarkastaja 1937. Sukuseuran perustamisen jälkeen hän oli sen vakainainen jäsen. Väänästen sukuun toimituskunnan jäsenenä hän oli 1945–46 ja sukuseuramme ensimmäisenä varaesimiehenä yhdeksän vuoden ajan 9. elokuuta 1964 – 4. elokuuta 1973. Hänen kirjoituksensa *Perinnöllisistä ominaisuuksista* julkaistiin Väänästen sukupuussa n:o 1 1945 (s. 19–20) ja *Perinnöllisistä ominaisuuksista II* n:o 2 (s. 80–83) samana vuonna.

Edesmenneen kolmannen kunniajäsenemme kynästä ovat lähtöisin seuraavat kaksi muistokirjoitusta, jotka Jorma Väänänen lähetti lehtemme toimitukselle lokakuun puolivälissä 1987.

Filosofian maisteri Lilja Hanna **Kaarina Visakanto** oli syntynyt v. 1916 kansakoulunopettajien Niilo Visakannon (aik. Vilén) ja Anna Johanna Väänäsen, runoilija-lehtori Kalle Väänäsen ja sukuseuramme ensimmäisen esimiehen lehtori Oskari Väänäsen sisaren, tyttärenä. Hän asui Helsingissä ja kuoli 12. lokakuuta 1987. Hänet valittiin sukuseuramme sihteeriksi ja toimistonhoitajaksi Jorma Väänäsen jälkeen 28. huhtikuuta 1946 ja samana vuonna ilmestyneessä Väänästen sukupuussa n:o 4 hän julkaisi artikkelin *"Norjalainen cocktail" eli pientä pakinaa vuorien ja vetten maasta* (s. 182-184).

Pöyljällä asunut verotarkastaja **Kalle Rissanen** kuoli 22. joulukuuta 1986. Hän oli kapteeni res. ja toimi sodan aikana panssarijunan päällikkönä. Kalle Rissanen polveutuminen Pöljän Lassilan Väänästä käy ilmi muistokirjoituksesta.

Kaarina Visakannon muistolle

Eilen kylmänä lokakuun keskiviikkona saavutti meidät viesti Kaarina-serkkuni kuolemasta – hän oli isäni Kallen Hanna-sisaren ainoa tytär. Hanna-täti oli ehtinyt olla kuutisen vuotta Niilo Visakannon kanssa aviossa ennen Kaarinan syntymää; he olivat toimineet Lappeen puolessa lähes kahdeksan vuotta opettajan tehtävissä. Minä olin niin ollen Kaarinaa neljättä vuotta vanhempi. Lappeenrannan kodista muodostui Väänäsen perheen kokoontumispaikka: Oki-sedän perhe – siihen aikaan lapset Ilkka ja Liisa meidän lisäksi tapasivat siellä toisensa. 1920-luvulla Ilkka ja Liisa saivat Lassi-veljen ja Anneli-sisaren. Tällä vuosikymmenellä Visakantojen talossa oli tilaa vielä Hannan ja hänen veljiensä vanhemmille – me sanoimme heitä siten "Lappeenrannan papaksi ja mummaksi." Siellä me kohtasimme loma-aikoina leikeissä, joita riitti, kun joka perheessä oli opettajia. Siinä me vartuimme nuoriksi partiolaisiksi laulujen ja leikkien myötä. 1930-luvulla alkoi ura hämmöittä iäse kullekin. Luullakseni minä tulin

opintojeni takia lähemmä Kaarinaa, joka opiskeli kieliä ja joka myös käänsi jonkin artikkelini saksaksi. Pyysin Kaarinalta myös artikkelin Sukupuumme n:o:n 4 ja muistaakseni hän avusti sen toimitusta painatusteknisissä asioissa. Hänellä oli tarkka silmä varsinkin kirjain somistamisessa ja hänestä tulikin sotien jälkeen WSOY:n kuva-arkiston hoitaja ja suunnittelija. Näissä tehtävissä Kaarina toimi eläkkeelle siirtymiseensä asti. Samanaikaisesti hän käänsi suomeksi runsaasti nykyproosaa eri kielistä. Kun Kaarinan kynä nyt on pysähtynyt, me, jotka sitä totuimme seuraamaan, ikäänkuin ymmällä olleen, pysähdymme miettimään: näinkö varhain?

Jorma-serkku

Kalle Rissanen muistolle

Viime vuoden joulukuussa tämän kirjoittajan yllätti tieto hyvän ystävän ja sukulaisen äkillisestä poismenosta. Olin silloin itse influenssan kourissa enkä kyennyt lähtemään edes hautajaisiin. Muistan ajatelleeni jo silloin muistokirjoituksen laatimista, joka kuitenkin lykkääntyi lykkääntymistään, kun tauti ei tahtonut hellittää otettaan. Nyt kun äsken tuli tieto serkkuni kuolemasta, arvelin, että kummankin olisi saatava muistosanansa. Haluan Kallesta sanoa, että oikeastaan hän oli tavallaan kaksinkertainen Väänänen, kun hänen sekä äitinsä äiti että isänsä äiti olivat molemmat Lassilan Väänäsiä omaa sukuaan.

Tärkeämpää mielestäni on kuitenkin se, että Kalle se perehdytti minut, pienen viipurilaispojan, savolaiseen maailmaan, jonka asujainten sanallinen rikkaus Pulasteen kesinä alkoi vähitellen valjeta ja jonka uutta luova ihmeellinen värikkyys vahvistui Kallen kautta minussa hänen viimeisiin aikoihinsa saakka. Hän, vaikka saikin ns. opillista sivistystä Kuopiossa ja Helsingissä, säilytti perussavolaisen pohjansa ja murteen- sa ollen heimonsa täysiverinen edustaja.

Erityisesti on mieleeni jäänyt aamuinen mielipiteiden vaihdanta postinhakureissuilla kesäaamuisin, jolloin – kun jo molemmat olimme eläkkeellä – ei ollut kiirettä kummallakaan mihinkään. Nyt varmaankin luet pilvenpäällä aamu-uutisia ja sanot: Haltuun vaan!

Jorma

"Piällysmiesten pakeilla"

Sukuseuran johtokunnan uudet jäsenet esittäytyvät

Vuoriteknikko Veli Kalle Väänänen

Väänästen Sukuseuran sihteeriksi vuosi- na 1978-84, johtokunnan jäsen vuo- desta 1985

Olen syntynyt Pielavedellä Taipaleen kylässä 6.1.1950. Maanviljelijäperheeseemme kuuluivat Pielavedellä syntynyt isä Veikko Albin, äiti Impi Sanelma, o.s. Anttila (s. Taipalsaarella), ja neljä poikaa: Antti Veikko, Veli Kalle, Jouko Pekka ja Vesa Uolevi.

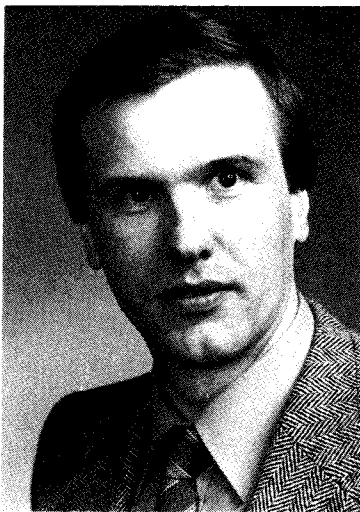
Isäni isä Albin Vihtori oli syntynyt Ristiinassa Rahikkalan talossa ja isäni äiti Eedla, o.s. Tikkanen, Pielavedellä Räisälän talossa. Olen siis juuriltani Ristiinan Väänäsiä ja kuulun Inkarilan sukuhaaraan, josta on hie- man kerrottu Väänästen sukupuussa n:o 8. Mainituissa julkaisuissa esitelty lähetyssaarnaaja, pastori Nestor Väänänen oli isoisäni veli.

Keskikoulun kävin Pielavedellä ja teknisen koulun Lappeenrannassa, mistä siirryin työelämään vuonna

Jatkuu seuraavalla sivulla

"Piällysmiesten pakeilla"

Jatkoa edelliseltä sivulta

Kalle Väänänen (Kerava)

1973. Olen edelleen ensimmäisen työnantajani Lemminkäinen Oy:n palveluksessa. Toimin tällä hetkellä kiviaineosaston laskentapäällikkönä.

Perheeseeni kuuluvat vaimo Hilka Helena, o.s. Hakulinen (synt. Piela-vedellä 29.9.1953 maanviljelijä Evert Hakulisen ja hänen vaimonsa Aino Kekkosen tyttärenä), sekä lapset Virve Helena (s. 26.9.1973), Kai Herman Vihtori (s. 2.1.1975) ja Hanna Maria (s. 27.9.1983). Kotimme on pieni punainen omakotitalo ja se sijaitsee Keravan kaupungin Kalevan kaupunginosassa.

Harrastukseni olen pyrkinyt sovittamaan perheeni kulloisenkin elämäntilanteen mukaisesti. Tällä hetkellä niihin kuuluvat koiran kasvatusta ja koulutus ja talviseen aikaan laskettelu eli paljon raitista ilmaa. Väänästen Sukuseura r.y:n toiminnassa olen ollut mukana vuodesta 1977; sihteerinä toimin vuosina 1978-84 ja johtokunnan varsinainen jäsen olen ollut vuodesta 1985 alkaen.

□

Rikosylikonstaapeli Kalevi Tauno Väänänen

Väänästen Sukuseuran sihteeri vuodesta 1985, johtokunnan varajäsen vuodesta 1987

Kalevi Väänänen (Tampere)

Liityin Väänästen Sukuseura r.y.:hyn suuren jäsenhankintakampanjan tuloksena vuonna 1984. Seuran esimies Kyösti Väänänen otti minun sitten yhteyttä ja pyysi minua seuran uudeksi sihteeriksi, johon suostuin ja aloitin tehtävät vuonna 1985. Sukuseuran johtokunnan varajäseneksi minut valittiin seuran 50-vuotisjuhlaa vietettäessä yhdistetyssä suku- ja vuosikokouksessa 9.8.1987.

Olen syntynyt Pohjois-Karjalassa Pyhäselän Hammaslahdessa 13.2.1940 rajajääkäri Tauno Antti Väänäsen ja hänen vaimonsa Helmi Amalian, o.s. Lahti, ainoana elossa olevana lapsena. Isäni kuoli talvisodassa saamaansa keuhkotautiin Lieksassa 12.1.1942 (ks. Väänästen sukupuu n:o 4 s. 172). Isäni vanhemmat olivat Juho (Johan) Väänänen, synt. 14.4.1887 Kiihtelysvaarassa, ja Eriikka Antintytär, s. Karttunen. Isäni isovanhemmat olivat Antti Pentinpoika Väänänen, synt. 6.5.1839, ja hänen puolisonsa Maria Antintytär, s. Kuikka, synt. 24.5.1840.

Tulin 16-vuotiaana yksin Tampereelle postin palvelukseen ja varusmiespalvelun jälkeen 1.4.1961 siirryin Tampereen poliisilaitoksen nuoremaksi konstaapeliksi. Poliisimiehistökurssin ja alipäällystön virkatutkinnon jälkeen minut nimitettiin vuonna 1976 Tampereen rikospoliisin ylikonstaapeliksi ja myöhemmin rikosylikonstaapeliksi. Sotilasarvoni reservissä on ylikersantti.

Koska kouluopintoni rajoittuivat vain kansakouluun, suoritin vuosina 1984-85 Tampereen Ilta-koulussa keskikoulun kurssin.

Harrastukseni on musiikki eri muodoissa ja erilaiset luottamustehtävät. Vuosina 1958-1961 olin jäsenenä tanssiorkesterissa. Sitten vuonna 1961 liityin Tampereen Poliisilaulajiin, jonka puheenjohtaja olen ollut vuodesta 1986 lähtien. Sitä ennen toimin tässä yhteisössä sihteerinä, taloudenhoitajana ja varapuheenjohtajana.

Kuoron riveissä olen tehnyt konserttimatkoja Suomen lisäksi Ruotsiin, Norjaan, Saksaan ja Englantiin. Laulan I tenoria ja minulla on ollut soolo esiintymisiä mm. radiossa. Samoin olen laulanut soolonumeroja erilaisissa hää-, hautaus- ja muissa sen kaltaisissa tilaisuuksissa. Lisäksi soitan harmonikkaa ja urkuja sekä kuulun perustajajäsenenä Tampereen poliisiharmonikkoihin.

Muita luottamustehtäviä ovat olleet sihteerirahastonhoitajan tehtävät vuosina 1972-1975 Pohjois-Hämeen Reservin Aliupseeripiirissä ja sihteerin tehtävät Irjalan Omakotiyhdistyksessä.

Vaimoni on pankkivirkailija Aino Sinikka Väänänen, o.s. Pitkänen, Säyneisistä. Avioliittomme solmittiin v. 1961 ja meillä on kaksi lasta, poika ja tytär, joista poika on jäsenenä Väänästen Sukuseurassa.

□

Musiikinopiskelija Päivi Orvokki Väänänen

Nuorison edustaja
Väänästen Sukuseuran
johtokunnassa vuodesta 1987

Vuonna 1966 lokakuun 3. päivänä syntyi Erkki O. ja Maire, (o.s. Pite-nius) Väänäselle Siitiljärven Panninniemeen kaksostytöt, joista toi-

nen olin minä. Minut kastettiin Päivi Orvokiksi ja sisareni Satu Talvikiksi. Perheeseen kuului jo kolmivuotias Marjut. Isäni isä oli Pöljän Lassilan Väänäsiä.

Luonnollinen osa jokaisen päivän elämää perheessäni ja lähisuvussani

Päivi Väänänen (Siilinjärvi)

on ollut laulu ja soitto. Muistan iso-isäni Kallen viulu kädessä monissa muistikuvissani ja isoäidin kirkkaan sopraanon ja hänen esityksensä O. Merikannon lauluista ja monet raikkaat laululeikkihetket meidän kanssamme. Äitini isä hakeutui usein meillä vieraillessaan pianon ääreen tapailemaan tuttuja sävelmiä. Hän teki meille yhteisinä leikkihetkinämme monenlaisia pikkusoittimia puusta ja paperista. Minä aloitin musiikkiurani laulamalla. Esiinnyin jo 3-vuotiaana isän ja sisareni kanssa. Kouluun mentyäni aloitin pianonsoiton, mutta vaihdoin pianon pari vuotta myöhemmin selloon, joka on säilynyt ystäväni ja jonka soitosta on tulossa ammattini.

Aloitan tänä syksynä neljännen vuoden Joensuun Konservatorion orkesterimuusikon koulutuksessa. Valmistuminen kestää noin 5-7 vuotta. Kesäni vietän musiikkileireillä opiskellen. Kesällä 1988 olin Kontiolahden ja Juuan musiikkileirillä opettajana sekä oppilaana. Kuhmon Kamarimusiikkileirillä kvartetin kanssa ja Lieksan Vaskiviikkojen kamariorkesterileirillä soolosellistinä. Sukuseuratoiminta tutun opiskelu-elämän ohessa on mielenkiintoinen välipala erikoislaatusna takia.

Terveystenhoitaja Anja Marjatta Väänänen

**Väänästen Sukuseuran johtokunnan
jäsen vuodesta 1987**

Anja Väänänen (Kauniainen)

Olen tervetystenhoitaja Anja Marjatta Väänänen, Aukusti ja Anna Matilda Väänäsen, s. Hakkarainen, tytär. Isäni kotipaikalle Nilsiä Sänkimäkeen muuttivat hänen isovanhempansa Reittiön kylästä v. 1844.

Olen syntynyt Vehmersalmella 21.10.1935. Ylioppilaaksi tulin Kuopion Tyttölyseosta v. 1956. Helsingin Sairaanhoidajaopistosta valmistuin sairaanhoidajaksi v. 1961 ja tervetystenhoitajaksi v. 1963.

Avio puolisoni on Harri Rainer Lepänen vuodesta 1962 alkaen ja meillä on kaksi aikuista poikaa.

Tervetystenhoitajana olen toiminut pääasiassa koulutervetysten- sekä työtervetystenhuollossa. Viimeiset kolme vuotta olen Helsingin Sairaanhoidajaopistossa hoitanut oppilaskodin johtajan virkaa työalueena kuraattorin tehtävät opiskelijahuollossa.

Vapaa-aikoina lähdän mieluusti aina tilaisuuden tullen Kainuuseen tai Lappiin eräretkelle vaeltamaan joko kävellen, hiihtäen tai meloen kanootilla vesiteitse.

Maanviljelijä Pekka Juhani Väänänen

**Väänästen Sukuseuran johtokunnan
varajäsen vuodesta 1987**

Pekka Väänänen (Siilinjärvi)

Väänästen suku on asunut ja viljellyt Limalahden tilaa Siilinjärven Rämällä lähes 180 vuotta. Isäni Erkki on syntynyt 1925 ja äitini Elli, o.s. Itkonen, 1923. Minä puolestani näin päivänvalon maaliskuun 5. päivänä 1949. Kirjoitin ylioppilaaksi 1970 Siilinjärven yhteislyseosta. Armeijan harmaista kotiuduin vänrikkinä tammikuussa 1973. Seuraavan vuoden juhannuksena avioituin Valman, o.s. Siira (s. Nurmeksessa 1946) kanssa. Vaimoni on agronomi. Perheeseemme kuuluu neljä lasta: Johanna on syntynyt 1975. Markku 1976, Marjatta ja Leena 1981.

Olen mukana pitäjätasolla maataloudellisissa järjestöissä. Pohjois-Savon Säästöpankin asioihin olen myös sotkeutunut ja antanut toisen käden kunnallispolitiikalle. Urheilu veren perintönä ja poikavuosien innostamana vetää edelleen lasten kanssa niin kesällä kuin talvella.

Esihistorian vuosituhannet Savossa ja Savon keskiaika

Savon historia I. Toinen kokonaan uudistettu laitos. Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander, Esihistorian vuosituhannet Savon alueella. Kauko Pirinen, Savon keskiaika. Kustannuskiila Oy Kuopio, Savon Sano-main Kirjapaino Oy/Graafiset Palvelut 1988. 443 sivua + karttaliite.

Savon maakuntahistorian kirjoittamistyö on ollut vireillä jo liki 60 vuotta, sillä päätös ”koko Savon yhtenäisen maakunta- ja heimohistorian aikaansaamiseksi” tehtiin välittömästi maakunnan vanhimman kirkkopitäjän Mikkelin maaseurakunnan 600-vuotisjuhlan jälkeen syksyllä 1929. Maakunnan kuntien ja seurakuntien toimeksiannosta liikkeelle lähteneen kirjoitustyön taloudellisista edellytyksistä on huolehtinut vuodesta 1955 Savon Säätiö. Historiasarjan ensimmäisenä niteenä ilmestyi v. 1947 neljän kirjoittajan työn tuloksena Savon esihistoriaa ja keskiaikaa käsittelevä I osa ja 13 vuotta myöhemmin valmistui Kaarlo Wirilanderin kirjoittamana III osa Savo kaskisavujen kautena 1721–1870. Pitkään tekeillä olleen II osan ensimmäinen nide Rajamaakunta asutusliikkeen aikakautena 1534–1617 valmistui vihdoin v. 1982 Helsingin yliopiston kirkkohistorian professorin virasta pari vuotta aiemmin eläkkeelle siirtyneen Kauko Pirisen kirjoittamana. Osa II:2 (ajanjakso 1617–1721) ilmestyy lähivuosina. Sen kirjoittaja on joensuulainen professori Veijo Saloheimo. Kirjasarjan neljännenkin osan (ajanjakson 1870–1939) kirjoittamistyö on aloitettu ja kirjoittaja on apulaisprofessori Ohto Manninen.

Neljän vuosikymmenen kuluessa on arkeologian ja historian tutkimus tuonut miltei kaikilta osa-alueiltaan esille niin paljon uutta tietoa Savon vanhimmasta menneisyydestä, että kokonaiskuva maakunnan esihistoriasta ja keskiajasta on hahmottunut kokonaan uudelleen ja hyvin monet vielä 1940-luvun lopulla epäselvät yksityiskohdat ovat olennaisesti selkiytyneet ja monet tuolloin avoimet kysymykset ovat saaneet uusimpiin tutkimustuloksiin perustuvat vastaukset. Vähitellen valmistumassa olevan maakuntahistorian kokonaisuutta silmällä pitäen Savon Säätiön asettama toimituskunta katsoi näin

ollen professori Pirisen uuden ajan alun Savoa käsittelevän yleisesityksen valmistuttua tarpeelliseksi teosarjan I osan täysin uudistetun laitoksen laatimisen. Kokonaan uusin voimin uudelleen kirjoitettu Savon historia I jakaantuu kahteen jaksoon. Suomen Akatemian humanistisen toimikunnan vanhemman tutkijan, dosentti *Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilanderin* kirjoittamassa jaksossa Esihistorian vuosituhannet Savon alueella (s. 11–264) rakennetaan arkeologian viimeisimpien, runsaisiin uudislöytöihin perustuvien tutkimustulosten pohjalta kokonaiskäsitystä inhimillisen elämän alkuvaiheista ja jatkumisesta Savossa vuosituhansien mittaisena katkeamattomana linjana kivikaudesta historialliseen aikaan asti. Arkeologian lähdeaineiston valtaisa kasvu näkyy myös kirjan sivumäärässä ja kuvamateriaalissa teoksen aiempaan laitokseen verrattuna.

Dosentti Lehtosalo-Hilander, ruumishautojen kaivaukseen erikoistunut arkeologi, esittelee myös jossain määrin aiempien tutkijoiden erilaisia käsityksiä Savon asutushistorian kiistanalaisimmista kysymyksistä, joihin hän on ottanut kantaa aiemminkin v. 1985 Weilin+Göösin kustantamana ilmestyneeseen Suomen historian uusimman yleisesityksen ensimmäiseen osaan kirjoittamassaan keski- ja myöhäisrautakautta käsittelevässä luvussa. Lehtosalo-Hilanderin kuvaus esihistorian vuosituhansista Savon alueella on laajemmassakin mielessä Suomen esihistoriaa ja oivallinen johdatus tämän päivän arkeologian tutkimuskysymysten ja ongelmanasettelujen pariin. Muinaisuuden tutkija voi rakentaa esityksensä vain sen tiedon varaan, mikä hänellä kulloinkin on käytettävissä. Kaikki Savonkaan esihistorian salaisuudet eivät ole vielä paljastuneet, vaan ”monen arvoituksen ratkaisu lepää vielä maassa”, kuten dosentti Lehtosalo-Hilander toteaa. Uudelleen kirjoitetussa Savon esihistoriassa on kuitenkin tietoisesti pyritty myös ”nostamaan esiin kysymyksiä, joihin tulevan tutkimuksen toivotaan vastaavan”. Ja mielenkiintoisimpia niistä on tietysti se, jatkuiko asutus Savon alueella kivikaudesta rautakautteen vain vä-

hän muotoaan muuttaen ja missä määrin tämän alueen myöhäisrautakauden kukoistava kulttuuri oli lännestä ja idästä vaikutteita saaneen ”nimettömien savolaisten pitkän joukon”, missä määrin hämäläisten ja karjalaisten ansiota.

Keskiaikaa koskevan jakson (s. 265–436) kirjoittaja, professor emeritus *Kauko Pirinen* on joutunut kirjoittamaan osuutensa maakuntahistoriaan takaperoisessa järjestyksessä. Siivutettuaan aiemmin valmistuneessa 1500-lukua koskevassa esityksessään kokonaan Savon karjalaista asutusta koskevan kysymyksen hän on nyt valmistuneessa osassa joutunut siihen paneutumaan arkeologi Lehtosalo-Hilanderin avaamista lähtökohdista käsin. Pirisen esityksen mielenkiintoisinta antia onkin Savon monivaihteinen asutushistoria. Siihen liittyy Savon aluetta ja sen asukkaita monin tavoin kosketanut idän ja lännen taistelu, joka päättyy – muodollisesti Pähkinäsaaren rauhassa 1323, mutta käytännössä jo huomattavasti aiemmin – siihen, että Novgorodin alaisesta Savilahden (Savon) ortodoksisesta pogostasta tulee Ruotsin kuningaskuntaan kuuluva roomalaiskatolinen kirkkopitäjä.

Keski- ja uuden ajan taitteesta säilyneiden Savon väestön koostumusta valaisevien vanhimpien asiakirjalähteiden perusteella kirjoittaja päätyy näkemykseen, että karjalaiset ovat olleet Savon väestön vahvin ainesosa jopa siinä määrin, että savolaisia on syytä pitää karjalaisen heimon läntisimpänä haarana. Kirjan viimeisessä, sukututkijoita erityisesti kiinnostavassa luvussa keskiajan historianamme syvällisenä asiantuntijana tunnettu kirjoittaja selvittelee yksityiskohtaisesti savolaissukujen alkuperää ja esittelee mm. nykyisen Mikkelin seudun vanhasta suomalaisperäisestä nimestöstä lähes 60 kantasuvun nimeä, joita ei tavata mistään muualta kuin Suur-Savosta. Lueteltuaan runsaan määrän näitä sukunimiä professori Kauko Pirinen jatkaa (s. 398) toteamuksella, joka kiinnostaa erityisesti meitä Väänäsiä ja Väänäs-sukuja: ”Tässä ryhmässä on mukana eräitä Suur-Savon laajimpia kantasukuja, kuten keskuseudulta Häyrinen ja Parantainen, itäläidalt Väänänen ja pohjoiskulmalta Nykänen. Nämä nimet antavat tiettyä tukea sille käsitykselle, että huolimatta yhteisestä itäsuomalaisesta pohjasta Savon väestössä on mukana myös varhain eriytynyt omaperäinen aines”.

KYÖSTI VÄÄNÄNEN

Väänäsiä opintieillä Ruotsin vallan ajan lopulla ja Venäjän vallan alkuaikoina

1. Kolme Väänäs-sukuista pappismiestä 1800-luvulla

Viipurista isovihan aikana siirtyneen, Savonlinnassa, Lappeenrannassa, Mikkelissä ja Rantasalmella toimineen triviaalikoulun sijoituspaikaksi tuli vihdoin vuodesta 1788 pysyvästi Savon ja Karjalan läänin vastaperustettu pääkaupunki Kuopio. Oppikoulun saaminen omalle kotiseudulle helpotti luonnollisesti merkittäväällä tavalla sivistystahtoisien talonpoikaisnuorisoin koulunkäyntiä ja se avasi myös Väänäs-suvun nuorukaisille opintien: ensimmäinen Kuopion triviaalikouluun kirjoittautunut Väänänen aloitti koulunkäyntinsä koulun 16. oppilaana vuonna 1789 ja hänestä tuli myös aikanaan ensimmäinen akateemisen loppututkinnon suorittanut Väänänen.

Professori Kaarlo Wirilanderin painosta julkaiseman Kuopion triviaalikoulun matrikkelin 1788–1815 (Matrikel öfver ungdomen vid Kuopio Trivialskola 1788–1815. – Suomen Sukututkimusseuran vuosikirja 39 1969, Turku 1970) mukaan tätä oppikoulua kävi Ruotsin vallan aikana yhteensä kahdeksan Väänästä, joista kolme jatkoi opintojaan Porvoon lukiossa ja kaksi heistä, Kuopion pitäjän Kehvon Puiroolahden talollisen Mikko Mikonpoika Väänäsen pojat Erik Mikael ja Aron, myöhemmin Kuninkaallisessa Turun akatemiassa, jossa molemmat myös suorittivat yliopistollisen loppututkinnon ja saivat filosofian maisterin oppiarvon. Edellä mainittujen nuorempi veli Johannes siirtyi Kuopion koulusta suoraan Turun akatemiaan, mutta erosi yliopistosta jo seuraavana vuonna kaupalliselle uralle antautuakseen.

Kaikki nämä ensimmäiset opintieillä lähteneet Väänäs-sukuiset lukiolaiset ja akateemisia opintoja harjoittaneet saivat koulussa uuden, oppineelle säädylle paremmin soveltuvaksi katsotun sukunimen Wenell.

Maisteriveljekset Erik Mikael ja Aron Wenell toimivat molemmat koulumiehinä ja pappeina Porvoon hiippakunnassa. 1800-luvulla palveli Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa kolmaskin Väänäs-sukuinen pappi, edellä mainittujen veljesten pikkuserkun valtiopäivämies ja kansanrunoilija Pietari Lassinpoika Väänäsen poika Anders Johan Wenell, joka harjoitti kymnaasiopintoja Porvoossa ja Viipurissa Venäjän vallan ensimmäisellä vuosikymmenellä ja opiskeli Turun akatemiassa vuosina 1820–23.

Yhtä ja toista edellä mainittujen ensimmäisten akateemisia opintoja harjoittaneiden Väänästen elämänvaiheista on kerrottu aiemmissa Väänästen sukupuvun numeroissa. Vastikään edesmennyt sukuseuramme kunniajäsen Jorma Väänänen on eri yhteyksissä varsin yksityiskohtaisesti esitellyt etenkin Aron Wenellin ja jossain määrin hänen veljiensäkin elämänvaiheita (ks. Väänästen sukupuu n:o 1 1945 s. 23–24, n:o 2 1945 s. 70–79 ja n:o 8 1977 s. 51–52 sekä Väänäs-Kallen kronikka julkaisussa Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran toimitteita 7 1985 s. 113, 115, 251). Rovasti Anders Johan Wenellin elämänvaiheistakin hän on lyhykäisestään kertonut (Väänästen sukupuu n:o 1 1945 s. 27 ja n:o 3 1946 s. 120, 127).

Seuraavassa esitetään kronologisessa järjestyksessä matrikelinomaisesti yksityiskohtaiset elämäkertatiedot edellä mainituista kolmesta Väänäs-sukuisesta Suomen kirkon papista. He ovat myös ensimmäiset ja ainoat Väänäs-sukuiset pappismiehet Suomessa ennen itsenäisyytemme aikaa. Tällä vuosisadalla on itsenäisessä Suomessa eletty Väänäs-sukuisia pappeja tullut toiset kolme lisää. Neljäs Väänäs-sukuinen pappi oli Ristiinan Väänäsiin kuulunut lähetyssaarnaaja Nestor

Väänänen (s. 9. elokuuta 1882, k. 7. joulukuuta 1941), joka Ambomaalla Lounais-Afrikassa lähetystyössä lähes kaksi vuosikymmentä toimittuaan sai 6. toukokuuta 1930 Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulilta oikeuden toimittaa papinvirkkaa kotimaassa (ks. Väänästen sukupuu n:o 1 1945 s. 42 ja n:o 8 1977 s. 43–47).

Nestor Väänäsen kuoltua kesti yli neljännesvuosisadan, ennen kuin seuraava Väänänen astui pappissäätyyn (ks. Väänästen sukupuu n:o 8 1977 s. 17 ja 43). Kuudes pappi Väänänen on Väänästen sukupuussa n:o 1 1945 (s. 27) mainitun varatuomari Iivari Väänäsen poika, nykyisin Savonlinnan seurakunnan kappalaisena toimiva pastori Erkki Juhani Väänänen (s. 8. lokakuuta 1941), joka teologian kandidaatin tutkinnon Helsingin yliopistossa suorittettuaan vihittiin papiksi Lapualla 4. kesäkuuta 1974.

□

ERIK MIKAEL WENELL¹ syntyi Kuopion pitäjän Kehvon Puiroolahdessa 15. marraskuuta 1776 talollisen Mikko Mikonpoika Väänäsen (s. 1740, k. 1800) ja tämän vaimon, Kuopion pitäjän Puutosmäestä kotoisin olleen talollisentytären Kaisa Eerontytär Hyvärisen (s. 1745, k. 1820) vanhimpana poikana. Huhtikuussa 1789 hänet otettiin oppilaaksi Kuopion triviaalikouluun ja tästä oppilaitoksesta hän neljä vuotta myöhemmin 3. huhtikuuta 1793 siirtyi Porvoon lukioon koulunkäyntiään jatkamaan. Kuninkaallisen Turun akatemian studiosus ja civis nationis wiburgensis kymnasisti Wenellistä tuli 20-vuotiaana 21. huhtikuuta 1797. Jo seuraavan vuoden joulukuun 5. päivänä hän esitti yliopistossa julkisesti tarkastettavaksi maisteri Gabriel Winterin preeseksenä ollessa 14-sivuisen pro exercitio -väitöskirjan eksegetiikan alalta. Ylioppilas Ericus Wenellin 8-sivuisen pro gradu -väitöskirja oli kemian alalta ja sen preeseksenä oli tuon ajan etevimpiin tiedemiehiimme kuulunut professori Johannes Gadolin. Tämä

Jatkuu
seuraavalla
sivulla

Väänäsiä opintieillä...

Jatkoa edelliseltä
sivulta

väitöskirja tarkastettiin 9. kesäkuuta 1802, ja vajaa viikko myöhemmin, 15. kesäkuuta, studiosus Wenell sai filosofian maisterin oppiarvon.

Opiskeluajanaan tämä ensimmäinen akateemisen loppututkimnon suorittanut Väänänen näyttää harastaneen ainakin musiikkia, sillä hänet mainitaan Turun Soitannollisen Seuran jäsenenä 1801 ja 1804.

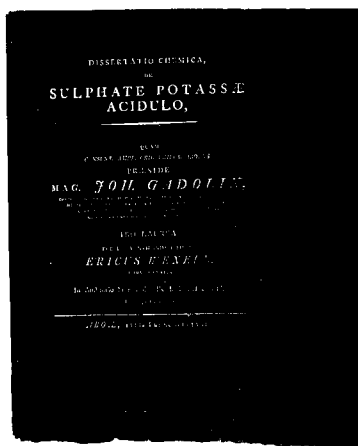
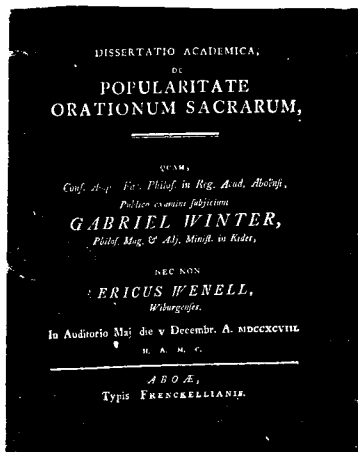
Maisteri Ericus Wenellin erotodistus yliopistosta Porvoon hiippakunnassa tapahtuvaa pappisvihkimystä varten on päivätty 15. huhtikuuta 1803. Suoritettuaan tuomiokapitulissa pappistutkimnon hänet vihittiin papiksi Porvoossa 15. kesäkuuta samana vuonna ja määrättiin kotiseurakuntansa Kuopion maaseurakunnan kappalaisen apulaiseksi. Vuonna 1804 hän siirtyi tehtaansaarnaajaksi Juankoskelle ja sieltä jo seuraavana vuonna takaisin Kuopioon, opettajaksi entiseen kouluunsa, tultuaan nimitetyksi Kuopion triviaalikoulun alemmaksi kollegaksi (collega inferior) 19. kesäkuuta 1805. Hie-
man ennen kuolemaansa hänet Suomen sodan aikana alkuvuodesta 1809 nimitettiin saman koulun ylemmän kollegan (collega superior) virkaan. Maisteri Erik Mikael Wenell kuoli naimattomana Kuopion kaupungissa vain 32 vuoden ikäisenä keuhkkokuumeeseen 27. huhtikuuta 1809.

Julkaisi painosta väitöskirjat: De popularitate orationum sacrarum. Aboae 5.12.1798; Dissertatio chemica, de sulphate potassae acidulo. Aboae 9.6.1802.

Studiosus viburgensis Ericus Wenellin Kuninkaallisessa Turun akatemiassa julkisesti tarkastettavaksi esittämien väitöskirjojen nimilehdet. →

Handwritten text in cursive script, likely a church record or certificate. It mentions names like David Hildén, Gustaf, and Helena, and dates like 1778 and 1804. The text is written on aged paper with some ink bleed-through from the reverse side.

Kuopion maaseurakunnan apulaispapi Erik Wenellin 4. huhtikuuta 1804 kirjoittama virkatodistus. Nilsin kirkonarkiston muuttokirjat Mikkelin maankunta-arkistossa.

¹ Etunimet Erik Mikael [Eric Michel] mainitaan Kuopion seurakunnan syntyneiden ja kastettujen luettelossa, seurakunnan lastenkirjassa sekä Kuopion triviaalikoulun matrikelissa (Wirilander 1969 s. 53). Porvoon lukion ja Turun akatemian matrikkeleissa ja väitöskirjojen nimilehdillä esiintyy vain ensimmäinen etunimi latinaisessa muodossa Ericus (Matriculum Gymnasii Borgensis 1725-1809. Edendum curavit Birgit Lunelund-Grönroos. Suomen Sukututkimusseuran julkaisuja 17. Helsinki 1946, s. 82 n:o 990; Vilh. Lagus, Album studiosorum Academiae Aboensis MDCXL-MDCCCXVII Åbo Academis studentmatrikel å nyo upprättad II. Skrifter utgifna af Svenska Litteratursällskapet i Finland 11. Helsingfors 1895, s. 381; Sulo Haltsonen, Viipurilaisen Osakunnan nimikirja II. Moniste 1968, s. 181; J. Vallinkoski, Turun akatemian väitöskirjat 1642-1828. Helsingin Yliopiston kirjaston julkaisuja 30. Helsinki 1962-66 s. 171, 582). Matthias Akianderin Porvoon hiippakunnan koulumiesten matrikelissa (Skolverket inom fornda Wiborgs och nuvarande Borge stift. Bidrag till kannedom af Finlands natur och folk 9. Helsingfors 1866, s. 276, 277) ja hiippakunnan paimenmuistossa (Herdaminne för fornda Wiborgs och nuvarande Borge stift II. Bidrag till kannedom af Finlands natur och folk 14. Helsingfors 1869, s. 305) samoin kuin O. I. Collianderin paimenmuistossa (Suomen kirkon paimenmuisto 19:n vuosisadan alusta nykyaikaan I. Suomen Kirkkohistoriallisen Seuran Toimituksia 8. Helsinki 1907-10, p. 310; Collianderin kokolema n:o 3759 valtionearkistossa Helsingissä) mainitaan niin ikään vain ensimmäinen etunimi (Erik Wenell). Kuopion seurakunnan kuolleiden ja haudattujen luettelossa on 27. huhtikuuta 1809 merkintä "Colleg(a) sup (erior) Erik M. Wenellin" kuolemasta.

ARON WENELL², edellisen nuorempi veli, syntyi Kehvon Puiroolahdessa 21. tammikuuta 1784. Koulunkäyntinsä Kuopion triviaalikoulussa hän aloitti 10-vuotiaana maaliskuussa 1794 ja siirtyi 12. joulukuuta 1801 päivätty erinomainen päästötodistus mukanaan ("med Bet. om utmärkt skickelighet", "Testimonio maxime honorifico e Schola Cuopioënsi dimissus") Kuopiosta Porvoon lukioon, jonka oppilasmatrikelisiin hänet merkittiin 25. helmikuuta seuraavana vuonna. Kymnaasin päästötodistuksen yliopistoon kirjoittautumista varten Aron Wenell sai 12. marraskuuta 1803 ja Kuninkaallisen Turun akatemian kirjoihin hänet merkittiin Viipurilaiseen osakuntaan kuuluvana ylioppilaana 12. helmikuuta 1804. Yliopistossa opiskellessaan hän nautti stipendiä 1802-08 ja toimi opintojensa ohessa kotiopettajana akateemisen opettajansa itämaisten kielten ja kreikan professorin Johan Bonsdorffin perheessä. Molemmat maisterin oppiarvoa varten tarvittavat väitöskirjansa studiosus Wenell julkaisi professori Bonsdorffin johdolla (Bonsdorff ei vielä 1805 ollut professori, vaan yliopiston kirjastonhoitaja). Wenellin 17-sivuinen pro exercitio-väitöskirja oli Uuden testamentin eksegetiikan alalta ja se tarkastettiin julkisesti 26. lokakuuta 1805. Vanhan testamentin eksegetiikkaa käsittelevä 22-sivuinen pro gradu-väitöskirja esitettiin tarkastettavaksi 31. toukokuuta 1809, ja 16. elokuuta samana vuonna Aron Wenell nimettiin edesmenneen vanhimman veljensä entiseen virkaan Kuopion triviaalikoulun alemmaksi kollegaksi (collega inferior).

Akateemiset opintonsa kollega Wenell sai päätökseen seuraavana kesänä: 6. heinäkuuta 1810 hänet vihittiin Turun akatemiassa oppiarvoon, jonka juhlallinen nimi oli tuohon aikaan philosophiae doctor et artium liberalium magister (= filosofian tohtori ja vapaiden taiteiden maisteri). Tavallisimmin tämän oppiarvon saanutta puhuteltiin edelleenkin maisteriksi, mutta hänestä saatettiin käyttää myös yhtä hyvin filosofian tohtorin titteliä. Aron Wenellin tittelinä filosofian tohtori esiintyy myöhemmin esimerkiksi valtiokalente-reissa ja hautamuistomerkillä (ks. valokuvaa).

SPECIMEN THEOLOGICO-EXEGETICUM,
DE
CHRISTO
RESURRECTIONEM SUAM PRÆDICENTE,
QUOD
EX SPECIALI SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS VENIÆ
ET CONS. VENERANDÆ FAC. THEOL. AROGNS.
publico examini subijciunt
Mag. JOHANNES BONSDORFF,
REG. ACAD. BIBLIOTHECARIUS,
ET
ARON WENELL,
Stipend. Reg. Wiburgensis.
In Aedib. Seb. Cathedr. d. xxvi. Octobr. MDCCCV.
H. a. m. f.
ABOÆ, Typis FRÆNCKELLIANIS.

Kuninkaallisen stipendiaatin Aron Wenellin pro exercitio -väitöskirjan titteli-lehti vuodelta 1805.

Pappistutkinnon arvosanalla laudatur maisteri ja tohtori Aron Wenell suoritti Porvoon tuomiokapitulissa kesällä 1811 ja hänet vihittiin papiksi Porvoossa 24. elokuuta mainittuna vuonna. Seuraavan vuoden tammikuun 15. päivänä hänet nimitettiin - edelleenkin vanhimman veljensä jälkiä seuraten - Kuopion triviaalikoulun ylemmäksi kollegaksi (collega superior) ja 12. elokuuta 1812 hän suoritti opetusnäytteet korkeampia kouluvirkoja varten. Aron Wenell toimi sitten Kuopion triviaalikoulun vt. rehtorina ja konrehtorina (vararehtorina) marraskuusta 1812 toukokuuhun 1814, sai nimityksen konrehtorin virkaan 31. toukokuuta 1813, toimi taas koulunsa vt. rehtorina elokuusta 1817 lähtien ja sai valtakirjan rehtorin virkaan 10. joulukuuta 1817. Uuden kivisen koulutalon valmistuttua rehtori Wenell piti sen vihkiäisjuhlassa 7. helmikuuta 1826 juhlapuheen latinan kielellä.

Pastoraalitutkinnon vakinaisen pappiviran hakukelpoisuuden saavuttamiseksi Aron Wenell - tuolloin vielä konrehtori - oli suorittanut Porvoon tuomiokapitulissa arvostamalla approbatur 6. tammikuuta 1815. Rovasti Arvid Wallgrenin kesällä 1813 kuoltua oli Kuopion yhdistetyn maa- ja kaupunkiseurakunnan kirkkoherranvirka tullut avoimeksi, ja kun se julistettiin haettavaksi, oli konrehtori Wenell hakijoiden joukossa ja hän myös sai vaalisä eniten ääniä. Kuopion emäseurakunta oli kuitenkin vanhastaan ns. regaalipastoraatti, jonka kirkkoherran nimitysoikeus kuului hallitsijalle, ja keisari-suuriruhtinas Aleksanteri I nimitti uuden kirkkoherran vuonna 1817 kokonaan ehdollepa-non ulkopuolelta. Viran sai Wenellin

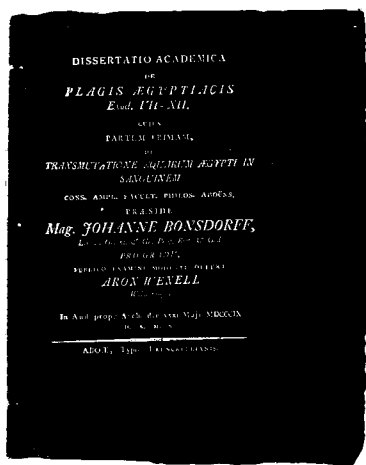
Jatkuu
seuraavalla
sivulla

Väänäsiä opintiellä...

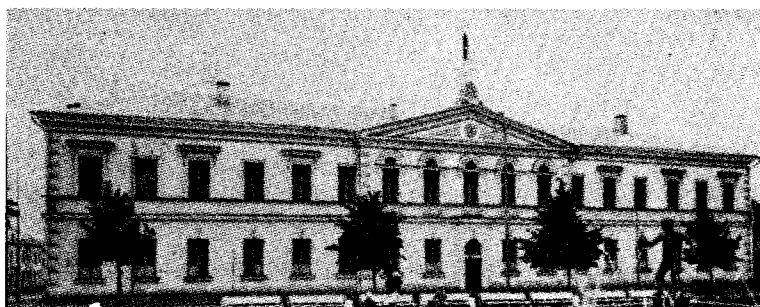
Jatkoa edelliseltä sivulta

esimies, Kuopion triviaalikoulun rehtori Matthias Ingman, joka ei ollut pastoraattia hakenut saati vaalisaarnaa pitänyt.

Matthias Ingmanin jälkeen Aron Wenell toimi Kuopion triviaalikoulun vakinaisena rehtorina yli kymmenen vuoden ajan. Elokuun 21. päivänä 1828 hänet nimitettiin pohjoiskarjalaisen Nurmeksen seurakunnan kirkkoherraksi ja hän astui välittömästi uuteen virkaansa. Wenellin papillisista luottamustehtävistä voidaan mainita, että hän oli vielä kouluvierassa ollessaan ollut puhujana Porvoon hiippakunnan pappeinkokouksessa vuonna 1826 ja sitten Nurmeksen kirkkoherranviran ohessa hän toimi Ylä-Karjalan rovastikunnan vt. lääninrovastina runsaat neljä vuotta 1830-luvulla (10. elokuuta 1831 – 25. marraskuuta 1835). Porvoon hiippakunnan piispa Johan Molander – hänkin entinen Kuopion triviaalikoulun rehtori –

Aron Wenellin pro gradu -väitöskirja tarkastettiin Turun akatemiassa Suomen sodan aikana toukokuun lopulla 1809. Professori Johan Bonsdorffin johtamassa tutkimusprojektissa käsiteltiin Toisessa Mooseksen kirjassa kerrottuja tapahtumia ennen Israelin lasten lähtöä Egyptistä. Aron Wenellin dissertaation aiheena oli ensimmäinen vitsaus: Niilivirran vesi muuttuu vereksi (2. Moos. 7).

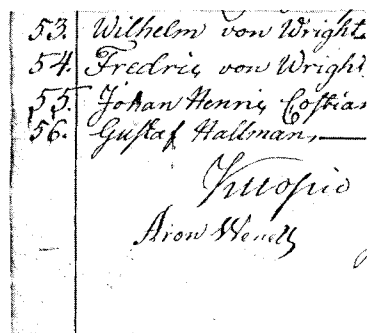

Tämä myöhemmin Kuopion Lyseona tuntemamme C. L. Engelin suunnittelema ja keisari-suuriruhtinas Aleksanteri I:n käskystä koulutaloksi rakennettu muhkea "kivikartano" valmistui kauppatorin laitaan v. 1825 ja vihittiin Kuopion triviaalikoulun käyttöön keväällä seuraavana vuonna. Koulun silloinen rehtori Aron Wenell piti talon vihkiäisjuhlassa 7. helmikuuta 1826 latinankielisen puheen.

antoi kirkkoherra Wenellille rovastin nimen ja arvon 25. marraskuuta 1835.

Jorma Väänänen on Väänästen sukupuun n:o:ssa 2 1945 (s. 70-79) kertonut yksityiskohtaisesti Aron Wenellin ja hänen perheensä elämästä Nurmeksen kirkkoherranpappilassa, jossa myös runonkeräysmatkoillaan kulkenut Kajaanin poikamieslääkäri Elias Lönnrot usein vieraili ja muistitiedon mukaan mielihyvällä katseli rovastin toista tytärtä (joka sitten kuitenkin avioitui maanmittari Ernst Ulrik Hillbomin kanssa). Rovasti Wenellistä ei ole tiettävästi säilynyt minkäänlaista muotokuvaa, mutta lehtori Olli Koistisen kokooman muistitiedon perusteella tiedämme, että hän oli lyhyt, kähärä-tukkainen, pyylevä ja leikkisä mies, pohjoiskarjalaisten mielestä tyypillinen savolainen. Viimeisinä elinvuosinaan Aron Wenell sairasti sydäntautia ja sairauteensa hoitoa saadakseen hän alkukesästä 1847 matkusti Lönnrotin luo Kajaaniin, jossa hänet kohtasi sydänhalvaus 19. kesäkuuta. Rovasti Wenell oli kuollessaan 63-vuotias.

Vuonna 1847 ensimmäistä vuottaan ilmestynyt suomenkielinen sanomalehti Suometar, nykyisen Uuden Suomen edeltäjä, kertoi Nurmeksen Väänäs-sukuisen kirkkoherran kuolemasta heinäkuun 27. päivän numerossaan: "Hiippakuntain Sanomia. Porwosta. Kuollut on Nurmisten Kirkkoherra, Rovasti, Tieto-wiis. Majisteri Aaroni Wenell, 19 p. Kesäkuuta." Sama uutinen samoin tittelein oli luettavissa myös Porvoon hiippakunnan tuomiokapitulin tuohon aikaan puolivuositain julkaisemasta ruotsinkielisestä tiedotuslehdessä Borgå Stifts-Nyheter.

Rehtori Aron Wenellin nimikirjoitus Kuopion triviaalikoulun oppilasluettelossa, joka on päivätty 18. kesäkuuta 1824. Kuopion triviaalikoulun arkisto Mikkelin maakunta-arkistossa.

Aron Wenellin julkaisut: Specimen theologico-exegeticum de Christo resurrectionem suam praedicente. Aboae 26.10.1805; De plagis Aegyptiacis Exod. VII-XII. Aboae 31.5.1809; Herran Siunauksen Selitys. Toimittanut Aron Wenell. Pro-wasti Nurmeksestä. Kuopiossa 1847. Toimittajan omalla kulungilla.

Rovasti Aron Wenell oli 21. syyskuuta 1820 vihitty Juvalla avioliittoon sikäläisen kirkkoherran, rovasti Matthias Gottlundin ja tämän puolison Ulrika Orraeuksen tyttären Anna Ulrika (Annette) Gottlundin kanssa. Ruustinna Annette Wenell oli Kaarle Aksel Gottlundin sisar ja hän oli syntynyt Ruotsinpyhtäällä 15. huhtikuuta 1798 ja kuoli leskenä Kuopiossa 17. lokakuuta 1881. Avioparilla oli yhteensä kahdeksan lasta, kolme poikaa ja viisi tytärtä. Jorma Väänänen on mainitussa artikkelissaan kertonut tyttärien Anna Sofian, Maria Lovisan, Emilia Charlottan ja Jen-

Rovasti Aron Wenell haudattiin Nurmeksen seurakunnan kirkkotarhaan lähelle silloisen kirkon sakastin ikkunaa. Haudalle pystytetyssä rautaisessa ristissä on teksti: "Tässä lepä Kirkoherra Rowasti ja Philosophia Tohtori Aron Wenell Syntynyt sinä 21 päiv. Helmi kuusa vuonna 1784 Kuolut sinä 19 päiv. Kesä kuusa vuonna 1847". Valokuvannut Jorma Väänänen elokuussa 1939. →

(Rovasti Wenellin syntymäpäivä on tässä hautamuistomerkissä ilmoitettu tasan kuukautta myöhäisemmäksi kuin hänen virallinen, kirkonkirjojen mukainen syntymäpäivänsä.)

ny Vilhelminan avioliitoista ja heidän elämänvaiheistaan ja lyhykäisesti esitellyt myös rovasti Wenellin ainoan aikuiseksi eläneen pojan ylioppilas *Otto Fredrik Wenellin* (s. Kuopiossa 13. tammikuuta 1827, k. siellä naimattomana 9. marraskuuta 1882) elämänvaiheita. Lisäyksenä ko. artikkelin tietoihin voidaan tässä yhteydessä mainita Aron Wenellin ja Annette Gottlundin muut lapset:

Poika *Carl Fredrik Wenell* syntyi Kuopiossa 20. toukokuuta 1825 ja kuoli siellä 27. heinäkuuta 1826.

Poika *Ulrik Theodor Wenell* syntyi Nurmeksessa 13. helmikuuta 1832 ja kuoli siellä 21. syyskuuta 1836.

Tytär *Selma Mathilda Wenell* syntyi Nurmeksessa 16. huhtikuuta 1834 ja kuoli naimattomana Kuopiossa 25. toukokuuta 1852.

²Kuopion kirkonkirjat ja Kuopion triviaalikoulun arkisto Mikkelin maakunta-arkistossa; Collianderin kokoelma n:o 3758 valtionarkistossa; lehtori Olli Koistisen marraskuussa 1938 lähettämä aineisto Väänästen Sukuseuran arkistossa; Jorma Väänänen c.m. artikkeli Väänästen sukupuussa n:o 2 1945; Colliander I 1907-10 p. 459; Akiander 1866 s. 275-277; Akiander 1868-69 I s. 281, II s. 96-97; Lagus II 1895 s. 452; Haltsonen 1968 II s. 198; Vallinkoski 1962-66 s. 83-84; *Matriculum Gymnasii Borgoensis 1725-1809* 1946 s. 100 (n:o 1184); Wirilander 1969 s. 55; Suometar n:o 30 1847; Borgå Stifts-Nyheter för förra hälften af året 1847; *Finlands Stats-Calender 1840-47*; *Freder. Wilh. Pipping. Luettelo Suomeksi pränatyistä kirjoista* --- *Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia*. 20 Osa. Helsinki 1856-1857, s. 615.

□

ANDERS JOHAN WENELL³ syntyi Nilsin Murtolahdessa 4. elokuuta 1800. Hänen isänsä, talonlinen lautamies ja herrastuomari *Pietari Las-sinpoika Väänänen* (s. 1764, k. 1846),

joka myöhemmin siirtyi ruokatavarakauppiaksi Kuopioon ja sitten vietti viimeiset elinvuotensa tämän nuoremman poikansa luona Taipalsaaren kirkkoherranpappilassa, oli juuri pojan syntymävuonna valittu ensimmäisen kerran talonpoikais-säädyn valtiopäivämieheksi Vähä-Savon kihlakunnan edustajana ja hän oli ollut Norrköpingin valtiopäivillä ja siellä seipittänyt runon kuningas Kustaa IV Aadolfin ja kuningatar Fredrika Dorothea Vilhelminan kruunauksen (kuningaspari kruunattiin Norrköpingissä 3. huhtikuuta 1800) ja edellisenä vuonna tapahtuneen kruununprinssi Kustaan syntymän kunniaksi (runon nimilehden mukaan se oli "kokonpandu Petter Wänäseldä Norrköpingisä, sinä 30 päivänä Touko kuusa 1800"). Tuoteliaana kansanrunoilijana tunnetuksi tullut Pietari Väänänen oli siten mukana myös ikimuistoisilla Porvoon valtiopäivillä 1809. Hän kuului ilmeisesti säätynsä etevimpiin edustajiin ja oli jäsenenä useissa säätyjen valiokunnissa ja lähetystöissä. Anders Johan Wenellin äiti, Pietari Väänäsen vaimo *Eeva Juhon-tytär Savolainen* (s. 1766, k. 1825), oli talollisentytär Nilsin Niinimäestä. Oppilaaksi Kuopion triviaalikouluun alemman kollegan luokalle

(isänsä pikkuserkun maisteri Aron Wenellin luokalle) Anders Johan Wä(ä)nänen otettiin 9-vuotiaana 25. helmikuuta 1810. Koulunkäynti Kuopiossa kesti lähes seitsemän vuotta ja päästötodistuksen Porvoon lukioon siirtymistä varten hän sai 30. tammikuuta 1817. Kymnasistina Porvoossa Anders Johan Wenell oli kolme lukukautta ja kirjoittautui 4. helmikuuta 1819 Viipurin lukioon 2. luokalle. Toukokuun 11. päivänä 1819 hän sai erotodistuksen Viipurin kymnaasista ja kirjoittautui Keisariliseen Turun akatemiaan sen Viipurilaiseen osakuntaan kuuluvana ylioppilaana 29. maaliskuuta 1820.

Suorittamatta varsinaista akateemista loppututkintoa Anders Johan Wenell sai erotodistuksen yliopistosta Porvoon hiippakunnassa tapahtuvaa pappisvihkimystä varten 18. lokakuuta 1823.

Jatkuu seuraavalla sivulla

Väänäsiä opintieillä...

Jatkoka edelliseltä
sivulta

Suoritettuaan sitten pappistutkin-
non Porvoon hiippakunnan tuomio-
kapitulissa arvosanalla approbatur
hänet vihittiin papiksi Porvoossa 17.
joulukuuta samana vuonna ja mää-
rättiin Pohjois-Karjalaan Ilomantsin
seurakunnan sijaiskirkkoherran
apulaiseksi. Ilomantsista nuori pap-
pismies siirrettiin Kontiolahdelle vt.
kappalaiseksi 11. helmikuuta 1824 ja
sieltä takaisin Ilomantsiin jo run-
saan parin kuukauden kuluttua 24.
huhtikuuta samana vuonna.

Kotiseurakuntansa Nilsin kirkko-
herran apulainen Anders Johan We-
nellistä tuli 8. maaliskuuta 1826 ja
avioituttuaan seurakunnan kirkko-
herran tyttären kanssa hän siirtyi pa-
rin vuoden kuluttua Rautavaaran ru-
koushuoneen ensimmäiseksi saar-
naajaksi 16. huhtikuuta 1828. Tästä
virasta hän luopui kuitenkin jo vuo-
den kuluttua ja sai virkamääräyksen
isänsä pikkuserkun ja entisen opet-
tajansa, Nurmeksen kirkkoherraksi
siirtyneen maisteri Aron Wenellin
apulaiseksi 21. huhtikuuta 1829.
Kirkkoherran apulainen Wenell suo-
ritti Porvoon tuomiokapitulissa pas-
toraalitutkinnon vakinaisten papin-
virkojen hakukelpoisuuden saavut-
tamiseksi 21. kesäkuuta 1832 arvosa-
nalla approbatur.

Nurmeksesta Anders Johan Wenell
siirtyi taas synnyinseudulleen Poh-
jois-Savoon edesmenneen appensa
jälkeen armovuodensaarnaajaksi ja
Nilsin seurakunnan sijaiskirkko-
herraksi 18. heinäkuuta 1832. En-
simmäiseen vakinaiseen virkaansa
Anjalan kappalaiseksi Wenell nimi-
tettiin 13. marraskuuta 1833 ja hän
astui virkaan seuraavana vuonna.
Valtakirjan Taipalsaaren seuraku-
nan kirkkoherran virkaan kappalai-
nen Wenell sai 15. toukokuuta 1835
ja tähän virkaan hän astui vappuna
1836. Rovastin nimen ja arvon hän
sai 19. joulukuuta 1849. Hän kuoli
Taipalsaarella 67-vuotiaana 21. tou-
kokuuta 1868.

Rovasti Anders Johan Wenell oli vi-
hitty Nilsissä 4. joulukuuta 1827
avioliittoon Kuopion kirkkopitäjästä

Ar. 66
1856.

Ar. 754, and 1.00 p. 774
Flyttnings-
Betyg.

Torparen i den Anders Andersson Ketvel

Född den 1 September 1879

uti Taipalsaari

Rom-är

Hjertar nu till Wiimastrand

Läser i dot

ADG-boken

Läser utantill

D. Luthers till Rateges

med Godeling

Hufvudst.

Hustafsan och andra Skriftern Skrif

Förslår Epistendoms-läran

Bewisat Rategismi-förhören

H. H. Mattward

Ar till lefvernet

Ar till attenstap i den

Har till attenstap i den

Ar. vacinerad

Taipalsaari 15 April 1856.

Pastor A. J. Wenell

Taipalsaaren kirkkoherran A. J. Wenellin torpparipoika Antti Antinpoika Ket-
velille 15. huhtikuuta 1856 antama muuttotodistus. Taipalsaaren seurakunnan
kirkonarkisto Mikkelin maakunta-arkistossa.

Taipalsaaren kirkkoherra, rovasti An-
ders Johan Wenell. Valok. Museovi-
rasto (Suomen Kansallismuseo).

itsenäistyneen Nilsin seurakunnan
ensimmäisen kirkkoherran, rovasti
Anders Johan Brofeldtin (s. 1764, k.
1830) ja tämän puolison Kristina So-
fia Scheelen (s. 1778, k. 1852) tyttä-
ren Kristina Sofia Brofeldtin kanssa,
joka oli syntynyt Nilsissä 2. kesä-
kuuta 1809 ja kuoli Taipalsaarella
leskenä 18. maaliskuuta 1875. Avio-
liitto oli lapseton.

³Nilsin seurakunnan kirkonkirjat Mik-
kelin maakunta-arkistossa; Collianderin
kokoelma n:o 3757 valtionarkistossa; Wi-
rilander 1969 s. 80; Harald Hornborg &
Ingerd Lundén Cronström, Viborgs
gymnasium 1805-1842. Biografisk matri-
kel. Skrifter utgivna av Svenska Littera-
tursällskapet i Finland nr 388. Borgå 1961
s. 88 (nr 186); Lagus II 1895 s. 607-608;
Haltonen 1968 II s. 263; Akiander 1868-
69 I s. 86, II s. 89, 224, 345; Colliander I
1907-10 p. 35, 153, 283, 451, 460, 581, 690,
II 1911-18 p. 562.

Väänästen suvun Muuruveden Pirttimäen sukuhaara

Väänästen sukupuussa n:o 7 1973 on esitelty Nilsin Murtolahden talollinen Eero Pekka Nuutinpoika Väänänen (s. 1806, k. 1883) ja hänen sukus. Mainittu Eero Pekka ja hänen nuorempi veljensä Lassi (s. 1813, k. 1888) muuttivat Murtolahdesta numerolta 1 Paalanniemen talosta pari vuotta aiemmin tilusten jaosta tekemänsä sopimuksen mukaisesti vuonna 1855, edellinen Murtolahden numerolle 3 ja jälkimmäinen Muuruvedelle numerolle 7, ja Paalanniemen isännäksi jäi heidän nuorin setänsä Heikki Nuutinpoika Väänänen (s. 1795, k. 1879), jonka jälkeläiset edelleenkin isännöivät Nilsin Murtolahden Väänästen kantatila. Nilsin Murtolahden Paalanniemen (Lassilan) Väänäset olivat hankkineet omistukseensa Pirttimäen tilan Muuruveden kylästä numerolta 7 jo 1820-luvulla. Vuoden 1853 henkikirjan mukaan Murtolahdessa numerolla 1 Lassilan talossa oli isäntänä edellä mainittu Heikki Nuutinpoika Väänänen ja talossa asuivat hänen perheensä lisäksi myös hänen edesmenneen vanhemman veljensä Nuutin pojat Eero Pekka ja Lassi Väänänen perheineen. Heikki Väänänen mainitaan tässä henkikirjassa myös koko Muuruveden n:o 7 käsittävän Pirttimäen tilan isäntänä (ks. valokopioita ko. henkikirjan sivuista tämän julkaisun takakannessa). Kun tilukset jaettiin Heikin ja hänen veljenpoikiensa kesken 18.3.1854, Lassi Väänäsen omistukseen siirtynyt neljännesmantaalin tila Muuruveden kylässä numerolla 7 arvioitiin 600 hopearuplan arvoiseksi.

Mainitussa vuoden 1853 henkikirjassa Koiramäki mainitaan Muuruveden kylässä numerolla 6 sijainneen talon nimenä. Itsenäisyystemme alkuvuosien henkikirjoissa Koiramäki -nimeä käytetään Lassi Väänäsen edesmenneen nuorimman pojan perhekunnan omistukseen Pirttimäen tilan jaossa siirtyneestä tilasta Muuruveden kylässä numerolla 7.

Väänästen suvun Murtolahden sukuhaaraa esittelevässä taulukossa edellä mainitun Väänästen sukupuun sivulla 21 (257) todetaan Muuruvedelle muuttaneen Lassi Nuutinpoika Väänäsen kohdalla, että hänen jälkeläisiään koskeva sukuselvitys on suorittamatta. Nyt esillä oleva Muuruveden Pirttimäen sukuhaaraa koskeva alustava selvitys kertoo lukijalle, että sukututkimustyömme pikkuhiljaa jatkuu. Aukkoja on toki tämänkin sukuhaaran osalta vielä riittämiin, ja etenkin Amerikan siirtolaisia koskevien henkilötietojen saanti on osoittautunut vaikeaksi.

Toimitus esittää parhaat kiitokset suunnittelupäällikkö Matti Väänäselle ja hänen veljelleen Muuruveden Väänälän nykyiselle isännälle Pauli Väänäselle, joiden eri kirkkoherranvirastoista hankkimia sukuselvityksiä toimitus on täydentänyt pääasiassa Mikkelin maakunta-arkistosta saatavissa olevilla tiedoilla.

TAULU 1

Lassi (Lars) Nuutinpoika Väänänen, s. Nilsin Murtolahdessa numerolla 1 Paalanniemessä 20.5.1813, muutti Muuruvedelle numerolle 7 Pirttimäen talon isännäksi 1855, k. siellä 26.3.1888. – Puoliso 1:o Kuopiossa 17.7.1838 talollisentytär Kuopion pitäjän Kurkiharjusta numerolta 4 (aiemmin Toivala n:o 5) *Helena Pitkänen* s. Kuopion pitäjän Toivalassa 2.6.1817, k. Nilsin Murtolahden Paalanniemessä 24.4.1844 (vht talollinen Pekka Eeronpoika Pitkänen ja Anna Liisa Toivanen); 2:o Nilsissä 14.7.1846 Nilsin kappalaispappilassa asunut ”neito” *Eeva Kaisa Lillja*, s. Kuopion Julkulassa 13.6.1823, k. talonemäntänä Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 22.2.1889 (äiti ”naishenkilö” Liisa Järveläinen).

Lapsia ensimmäisestä avioliitosta:

Lassi Pekka (Lars Petter), s. 12.3.1841, talollinen, k. 16.1.1909. Ks. Taulu 2.

Eero Juho (Erik Johan), s. Nilsin Murtolahdessa numerolla 1 Paalanniemessä 16.2.1843, k. siellä 26.7.1843.

Lapsia toisesta avioliitosta:

Paavo (Pähl, Paul), s. 17.10.1847, talollinen, myöh. työmies, k. 11.9.1923. Ks. Taulu 3.

Maria Matilda, s. Nilsin Murtolahdessa numerolla 1 Paalanniemessä 28.5.1850, k. Nilsin Konttimäessä numerolla 4 26.1.1928. – Puoliso 1:o Nilsissä 4.10.1872 talollisenpoika Tuusniemen Melaniemessä numerolla 1 Heikkilän talossa, myöh. torppari Muuruvedellä numerolla 7 *Paavo Soininen*, s. Tuusniemen Melaniemen Heikkilässä 9.1.1849, k. Muuruvedellä numerolla 7 14.3.1908 (vht talollinen Pekka Soininen ja Valpuri Pitkänen); 2:o Nilsissä 22.1.1910 talollinen Konttimäessä numerolla 4 *Aaro Rautiainen* tämän 2. aviossa (puoliso 1:o 2.10.1883 Silja Taskinen, s. 12.3.1850, k. 6.4.1907), s. (a.n.) Nilsissä 19.3.1856, k. Nilsin Konttimäessä 17.6.1925 (vht torppari Matti Rautiainen ja Loviisa Tuovinen).

Loviisa, s. Nilsin Murtolahdessa numerolla 1 Paalanniemessä 18.10.1852, k. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 15.3.1856.

Johanna, s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 8.11.1855, k. Kuopion kaupungissa 24.4.1923. – Puoliso Nilsissä 8.10.1875 talollisenpoika Kuopion pitäjän Hakkaralassa numerolla 10 (Jälälä Harjula), myöh. työmies ja talonomistaja Kuopion kaupungissa *Aaro Hoffrén*, s. Kuopion pitäjän Hakkaralassa 10.11.1854, k. Kuopion kaupungissa 11.1.1917 (vht talollinen Heikki Juho Hoffrén ja Maria Kristiina Korhonen).

Eveliina, s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 12.4.1860, k. Muuruvedellä numerolla 1 16.12.1929. – Puoliso Nilsissä 5.5.1882 talollinen Nilsin (vuodesta 1908 Muuruveden) Akonvedellä numerolla 3, myöh. Muuruvedellä

Jatkuu seuraavalla sivulla

Väänästen suvun Muuruveden Pirtti- mäen sukuhaara

Jatkoa edelliseltä sivulta

numerolla 1 *Kalle Ville Niskanen*, s. Nilsin Akonvedellä 4.2.1858, k. Muuruvedellä numerolla 1 8.9.1908 (vht talollinen Kalle Taneli Niskanen ja Johanna Katariina Ruuth).

Aaro Heikki, (Aron Henrik), s. 25.3.1862, talollinen, k. 14.2.1898. Ks. Taulu 5.

TAULU 2

Lassi Pekka Väänänen (Lassin poika, taulu 1), s. Nilsin Murtolahdessa numerolla 1 Paalanniemessä 12.3.1841, talollinen (talonosakas) Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä, myöh. talollinen Pieksän kylässä numerolla 3, k. siellä 16.1.1909. – Puoliso 1:o Nilsissä 2.10.1872 talollisentytär Nilsin Muuruvedeltä numerolta 4 *Maria Paldanius*, s. siellä 16.10.1851, k. Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 29.10.1882 (vht talollinen Kalle Paldanius ja Eeva Stiina Antikainen); 2:o Nilsissä 14.9.1885 talollisentytär Nilsin Pieksän kylästä numerolta 3 Taipaleen talosta *Anna Leena Heikkinen*, s. siellä 15.11.1848, k. siellä 17.4.1907 (vht talollinen Rieti Heikkinen ja Eeva Sofia Hämäläinen).

Lapsia ensimmäisestä avioliitosta:

Hilma Karoliina, s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 29.8.1873, k. Kuopion kaupungissa 14.1.1910. – Puoliso Nilsissä 3.10.1892 työmies, myöh. kippiari Kuopion kaupungissa *Juho Heikki Vepsäläinen*, s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 18.3.1856, k. Kuopion kaupungissa 7.10.1919 (vht torpparipoika Kustaa Vepsäläinen ja Leena Kaisa Hartikainen).

Johanna Josefiina, s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 10.10.1875, k. Muuruvedellä Pieksän kylässä numerolla 4 Niinilahdessa 5.10.1917. – Puoliso Nilsissä 16.12.1898 talollisenpoika Pieksän kylässä *Aaro Heikki Heikkinen*, s. Nilsin Pieksän kylässä numerolla 7 30.6.1874, k. Muuruvedellä Pieksän

kylässä numerolla 4 7.9.1917 (vht talollinen Heikki Heikkinen ja Eeva Kekäläinen).

Anna Aliina, s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 22.4.1878, k. siellä 25.10.1880.

Rosa Maria, s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 14.7.1880, k. Nilsin Pieksän kylässä numerolla 6 4.12.1902. – Puoliso Nilsissä 5.3.1899 työmies *Eerik Pitkänen* tämän 1. aviossa (puoliso 2:o 9.1.1910 *Amanda Savolainen*, s. Nilsissä 18.7.1888, k. Kuopion kaupungissa 31.7.1962), s. Nilsin Sänkimäessä numerolla 10 19.5.1871, k. Kuopion kaupungissa 11.11.1952 (äiti palvelijatar *Maria Loviisa Pitkänen*, myöh. Rissanen).

Lapsia toisesta avioliitosta:

Anna Lyydia, s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 4.7.1887, k. Nilsin Palonurmen kylässä numerolla 1 22.12.1967. – Puoliso Muuruvedellä 30.4.1909 talollinen *Pekka Kokkonen*, s. Nilsin Konttimäessä numerolla 4 23.10.1882, k. Nilsin Palonurmen kylässä numerolla 1 1.4.1937 (vht talollinen Juho Rieti Kokkonen ja Stiina Loviisa Miettinen).

Eeva Helena, s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 10.12.1888, k. Nilsin Halunan kylässä numerolla 4 12.6.1924. – Puoliso Nilsissä 10.11.1914 talollinen *Aaro Hiltunen*, s. Nilsin Halunan kylässä 9.6.1892, k. siellä 1.4.1978 (vht talollinen Juho Hiltunen ja Maria Rissanen).

TAULU 3

Paavo Väänänen (Lassin poika, taulu 1), s. Nilsin Murtolahdessa numerolla 1 Paalanniemessä 17.10.1847, talollinen (talonosakas) Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä, myöh. Rautavaaran Siikajärvellä numerolla 1, sittemmin työmies Kymissä ja vuodesta 1920 Kotkan kaupungissa. K. Kotkassa 11.9.1923. – Puoliso Nilsissä 17.12.1891 talollisentytär Nilsin Muuruvedeltä numerolta 4 *Amanda Tengvall* tämän 1. aviossa (puoliso 2:o Kotkassa 4.10.1924 seppä Karl Magnus Nyberg, s. Sysmässä 22.5.1869, k. Kot-

kassa 18.5.1930), s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 4 31.8.1872, k. Kotkassa 3.12.1957 (vht talollinen Pekka Juho Tengvall ja Vilhelmiina Tammelin).

Lapsia:

Paavo Lauri, s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 30.11.1895, k. siellä 19.11.1896.

Olli Petter, s. 15.1.1898, työmies, k. 2.7.1943. Ks. Taulu 4.

Paavo Einar, s. Nilsissä 24.12.1901, työmies, muutti naimattomana Kymiin 1931 ja k. siellä 19.7.1968.

Anna Lyyli, s. Rautavaaralla 13.1.1909, ompelijatar, muutti Hämeenlinnaan 1937 ja sieltä Hattulaan, jossa k. 15.10.1980. – Puoliso Hämeenlinnassa 3.6.1943 maanviljelijä Hattulassa *Mainio Heikki Ingman*, s. Hattulan Hakimäessä 5.9.1910, k. siellä 31.10.1985 (vht rustitallinen Henrik Vilhelm Ingman ja Iida Ingman).

TAULU 4

Olli Petter Väänänen (Paavon poika, taulu 3), s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 15.1.1898, työmies Kotkan kaupungissa, k. siellä 2.7.1943. – Puoliso Kotkassa 7.6.1924 *Sylvia Johanna Neuvonen*, s. Kotkassa 30.1.1903, k. siellä 30.7.1943 (vht työmies Vilho Neuvonen ja Iida Forsman).

Lapsia:

Jouko Olavi, s. Kotkassa 11.8.1925, k. siellä 27.6.1927.

Teemu Olavi, s. Kotkassa 22.9.1935, moottorimies, muutti naimattomana Turkuun (Martin seurakuntaan) 1974 ja k. siellä 26.10.1985.

Tuomo Tapani, s. Kotkassa 7.5.1940, k. siellä 13.5.1940.

TAULU 5

Aaro Heikki Väänänen (Lassin poika, taulu 1), s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 25.3.1862, talollinen (talonosakas), k. siellä

14.2.1898. – Puoliso Tuusniemellä 20.10.1883 talollisentytär Tuusniemen Viitamäestä numerolta 3 Honkalan talosta *Helena Kat(a)riina* (Lena Kaja) *Koponen*, s. Tuusniemen Viitamäen Honkalassa 28.5.1861, k. Muuruvedellä numerolla 7 Väänälässä 14.4.1930 (vht talollisenveli Tahvo Koponen ja Anna Helena Hyvärinen). Aaro Heikki Väänäsen leski (lapsineen) sai kiinnekirjan kolmasosalle Pirttimäen tilaa 14.11.1904. Tämä tila mainitaan siten henkikirjoissa nimellä Koiramäki (ks. ylemp.) ja Väänästen talosta käytetään nimeä Väänälä.

Lapsia:

Jenny Helena, s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 24.9.1884, k. siellä (Muuruveden Väänälässä) naimattomana 14.12.1956.

Otto Heikki, s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 9.4.1887. Asui koko ikänsä Muuruveden Väänälässä, osallistui Suomen vapaussodan jälkeisiin heimosotiin ja oli sitten hyvin aktiivisesti mukana paikallisen suojeluskunnan toiminnassa. K. naimattomana Muuruveden Väänälässä 26.9.1954.

Juho Pekka, s. 4.2.1890, talollinen, k. 17.11.1940. Ks. Taulu 6.

Lauri Vilho (Lauri Wilho Waananen), s. 15.8.1892, seppä, maanviljelijä, k. 1976. Ks. Taulu 8.

Hilja Karoliina, s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 18.1.1896. – Puoliso Muuruvedellä 8.10.1923 talollinen Muuruveden Pieksän kylässä numerolla 14 Niiniemessä *Olavi Vilho Hartikainen*, s. siellä 21.2.1891, k. siellä 17.12.1950 (vht talollinen Olli Vilhelm Hartikainen ja Anna Johanna Pietikäinen).

TAULU 6

Juho Pekka Väänänen (Aaro Heikin poika, taulu 5), s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 4.2.1890, Muuruveden Väänälän isäntä, k. siellä 17.11.1940. – Puoliso Muuruvedellä 2.5.1922 talollisentytär samasta Muuruveden kylästä ja samalta numerolta *Martta Maria Puustinen* tämän 1. aviossa (puoliso

2:o 30.11.1945 maanviljelijä *Otto Matinpoika Tissari*, s. Nilsissä 23.11.1897, k. siellä 3.7.1960, tämän 2. aviossa), s. Kajaanissa 11.4.1899, k. Muuruveden Väänälässä 10.1.1954 (vht talollinen Ville Puustinen ja Eeva Karoliina Räsänen).

Lapsia:

Toini Kaarina, s. Muuruvedellä numerolla 7 Väänälässä 4.11.1924, kodinhoitaja Malmössä, saanut Ruotsin kansalaisuuden 5.4.1973. – Puoliso 23.6.1961 Esbjergin kaupungista Jyllannin niemimaan länsirannikolta Tanskasta kotoisin oleva vahtimestari *Hilmar Egon Jessen*, s. Esbjergissä 24.6.1916, asuu Malmössä Ruotsissa (vht rautatieläinen Jens Jessen ja Petra Jessen).

Lyly Tellervo, s. Muuruveden Väänälässä 12.7.1927, karjakkopuoliso. Lapsi: *Ossi Juhani Väänänen*, s. Säämingissä 22.1.1955, insinööri Kuopiossa.

Irja Annikki, s. Muuruveden Väänälässä 22.8.1929, mielisairaanhoidtaja Tampereella. – Puoliso Nokialla 24.3.1955 autonkuljettaja Tampereella *Pentti Kuivaniemi*, s. Pirkkalassa 20.6.1930 (vht kirvesmies Lauri Kuivaniemi ja Olga Maria Mäkinen).

Pauli Johannes, s. 4.5.1934, maanviljelijä. Ks. Taulu 7.

Matti Kalevi, s. Muuruveden Väänälässä 5.2.1939, muutti Helsinkiin 1963, suunnittelupäällikkö (kylmätekniikka). Toiminut mm. insinööri-toimiston palveluksessa Sydneyssä Australiassa 1969-74, Oy Lohja Ab:n palveluksessa Irakissa 1978-80, projektipäällikkönä Keskusosuusliike Hankkijan kylmäkoneosastolla 1980-87 ja Insinööri-toimisto Matti Niemi Ky:n palveluksessa vuodesta 1987. – Puoliso Helsingissä 5.12.1964 kassanhoitaja *Anna-Liisa Autio*, s. Evijärvellä 10.11.1939 (vht maanviljelijä Oskar Autio ja Johanna Haapasuo). – *Matti Kalevi Väänäsellä* on poika *Matti Henrik Väänänen*, s. 23.8.1983 Keilassa Harjun rajonissa Virossa, jossa myös asuu vakinaisesti äitinsä Evi Antonintytär Dulgerun luona (lapsen rekisteröinti- ja isyyden tunnustamisasiakirja päivätty Keilassa 9.9.1983).

TAULU 7

Pauli Johannes Väänänen (Juho Pekkan poika, taulu 6), s. Muuruvedellä

numerolla 7 Väänälässä 4.5.1934, Väänälän talon nykyinen isäntä. – Puoliso Kuopiossa (ortod. seurak.) 7.11.1970 perushoitaja *Elvi Kaarina Brilli*, s. Suistamolla (ortod. seurak.) Ahvenlammen kylässä 1.2.1928, siirtyi Kuopion ortod. seurakunnasta Muuruveden evankelis-luterilaiseen seurakuntaan 13.8.1979 (vht talollinen Vilho Brilli ja Helena Peltonen).

Ottolapsi: koululainen *Matti Väänänen*, s. Pielisjärvellä 24.3.1972, ottolapseksi Nilsin kihlakunnanoiden päätöksellä 4.3.1974, siirtyi Kuopion ortod. seurakunnasta Muuruveden evankelis-luterilaiseen seurakuntaan 13.8.1979.

TAULU 8

Lauri Wilho Waananen (Aaro Heikin poika, taulu 5), s. Nilsin Muuruvedellä numerolla 7 Pirttimäessä 15.8.1892, muutti Amerikan Yhdysvaltoihin 1912, harjoitti siellä sepän ammattia ja viljeli maata Cambridgessä New Yorkin osavaltiossa. Muutti vanhoilla päivillään Floridaan ja k. 1976. – Puoliso Amerikan Yhdysvalloissa 4.2.1928 serkkunsa leski *Ida Koponen*, o.s. *Raivio*. Lauri Wilholla on ainakin yksi poika *Lauri William Waananen*, jolla on vaimonsa *Maryn* kanssa tiettävästi kaksi lasta, poika ja tytär. Tarkemmat henkilötiedot tästä perhekunnasta puuttuvat toistaiseksi.

LÄHDEAINEISTO Mikkelin maakunta-arkisto, Mikkelin Kuopion maaseurakunnan ja Nilsin seurakunnan kirkonarkistojen vanhimmat väestörekisteriasiakirjat, Nilsin (1820-luvulta alkaen), Muuruveden ja Tuusniemen henkikirjat, Suistamon ortod. seurakunnan kirkonarkiston historiakirjat; kirkonarkistojen väestörekisteriasiakirjat seurakuntien kirkkoherranvirastoissa: Evijärvi, Hattula, Hämeenlinna, Kaavi, Kotka, Kuopion seurakuntien keskusrekisteri (Kuopion maaseurakunta ja Kuopion kaupunkiseurakunta/tuomiokirkkoseurakunta), Kymi, Muurvesi, Rautavaara, Turun seurakuntien keskusrekisteri (Martin seurakunta), Tuusniemi; suunnittelupäällikkö Matti Väänäsen yksityisarkisto ja hänen lähisukulaisiltaan kokoamansa henkilötiedot; artikkelin laatijan hallussa oleva sukuarkisto (kaupakirjoja, lainhuudatusasiain pöytäkirjoja, omaisuudenjakosopimuksia yms. 1820-50-luvulta).

Väänästen veistämää:

JORMA VÄÄNÄNEN(†)

Kohtauksia hämäryyden ajoilta

Hypoteesin pohjalta kuviteltuja

Kirjoittajan huomautus: "Olen esittämälläni kohtauksilla pyrkinyt osoittamaan, kuinka Kaarlo Teräsvuoren olettaus Väänästen suvun virolaisesta alkuperästä (ks. Väänästen sukupuu n:o 2 1945 s. 50-65) olisi saattanut olla mahdollinen."

Yliopiston opettaja luennoi.
Saksalainen puupiirros vuodelta 1490.

I kohtaus

Henkilöt:

CAROLUS CANUTI=Carel Väänämees, (myöh. Väänäin), baccalaureus, CANUTUS CAROLI, edellisen aikamiespoika, ANDREAS CAROLI, edellisen veli, vuotta nuorempi, LAUR LAURENTI, renki MAGNUS OLAI=MAUNU II TAVAST, piispa ynnä kapakoitsija tyttärineen, piispan asemiehiä.

Paikka:

krouvi Tallinnassa joskus elokuussa 1440-luvulla.

Illan hämärtyessä baccalaureus Carolus työntäytyi aikamiespoikansa kera krouvin ovesta sisään. Vastaaan kärysi pihkanhaju takasta räitisten ja loi liekkien varjoja lattialle ikkunattoomaan huoneeseen. Oven narina hälytti takahuoneesta isännän tyttären, joka oitis riensi sytyttämään tulen kynttilään ja asetti sen vieraitten hyväksymälle pöydälle.

"Oluttako herroille?" Baccalaureus oli tytön silmissä syvän niauksen arvoinen.

"Kyllä vaan, sitä Tammsaaren tummaa, kaksi haarikkaa".

Tyttö katosi takahuoneeseen ja tullessaan juomien kanssa liversi jo ennen kuin haarikat olivat pöydällä:

"Meillä on korkeita vieraita Suomesta ja monta".

Carolus höristi korviaan:

"Minkä nimisiä ja arvoisia?"

"En kuullut nimiä, mutta isännän kumarruksesta arvelen ainakin piispan arvoisiksi".

"Täälläkö he asuvat?" tentti Carolus.

"Täälläpä täällä, vaan kiireisiä taitavat olla, kun varasivat huoneet vain huomiseen".

"Minäpä puhuisin isännän kanssa, jos hän on kotosalla".

"Kyllä sopii. Käyn kutsumassa".

Hetkisen kuluttua purjehti pyylevä isäntä pitkässä esiliinassaan vieraittensa pöytään ja julisti heti, että aikaa oli vähän, kun korkealle Suomen Maunupiispalle ja hänen seurueelleen oli valmistettava kunnan rasvalammas höystöineen ehtoolliseksi ja siihen ei ollut enää tuntia enempää aikaa. Tuskin isäntä oli rientänyt takaisin keittiöön, kun ulko-ovesta purkautui sisään piispa seurueineen. Baccalaureus oli samassa lattialla tervehtimässä:

"Pax vobiscum, Episcopo excellentissime, Domine Magnus Olai!"

"Pax vobiscum! Quis es?" Piispa siristi hämärässä silmiään ja jatkoi suomeksi:

"Oletteko suomalainen, kun minut tunnette?"

"Olen virolainen, mutta minulla oli kunnia tavata Teidät Pragissa, kun saavutimme siellä samaan aikaan yliopistossa baccalaureuksen arvon ja tullen nyt Turun kuulun piispan ja hänen suuret ansionsa Pyhän Istuimen hyväksi".

"Ah niin! Nyt muistan Teidät nuorena baccalaureuksena, kun katson tarkemmin". Tyttö oli kiidättänyt myös molemmin käsin kyntteliköt pitkään pöytään ja huone valastui.

"Voimmeko keskustella täällä? Haluaisin kuulla miten asiat kehittyvät täällä Virossa ja miten olette itse kuluneina vuosikymmeninä palvelleet Herramme?" jatkoi piispa antaen samalla saat-tajilleen, kahdella asemiehelle, poistumismerkkin.

"Suotte minulle suuren kunnian, jos saan puhua kanssanne", virkkoi baccalaureus, "sallinette että poikani Canutus saa olla läsnä samassa pöydässä". Piispa tervehti poikaa kädestä:

"Totta kai! Jättäkäämme tittelit pois ja olkaamme kuin ennen Pragissa". Piispa jatkoi:

"Niin – sinähän olet Canutus Caroli – pojallasi on siis isäsi etunimi. Kutsu minua vain Magnukseksi! Mitenkä olet voinut?"

"Jos sallit, kerron, että olemme täällä eläneet varsin levottomia aikoja. Ja osaksi siitä johtuen minun oli pakko keskeyttää virkaurani ja ryhtyä hoitamaan maatilaa, joka on parin peninkulman päässä rannikolla. Frankit ovat valloittaneet melkein koko maan ja tehneet meistä alustalaisia, suorastaan maaorjia, ja minunkin perheeni, jonka päämies nyt olen, on joutunut vaaravyöhykkeeseen. Asiat ovat siinä määrin hankalasti, että olen vakavasti harkinnut poistumista isänmaastani ja kysymys on enää vain siitä lähdenkö itään vai länteen ja miten pian!"

"En tiennytkään, että olet niin suuressa vaarassa", sanoi piispa. "Jos saan an-

taa neuvon: käänny perheinesi kohti pohjoista, tule Suomeen! Siellä olet turvassa ja olojen rauhoittuessa pääset pian takaisin. Onko Sinulla suuri perhe huollettavana?"

"Ei ole suuri: vaimoni kuoli viime vuonna ja Canutuksen lisäksi on vain häntä vuotta nuorempi poika", oli vastaus.

Piispa mietti hetken ja sanoi: "Kuulehan veliseni, itse asiassa tarvitsisin nyt juuri pari kolme riuskaa miestä, kun olen saanut tehtäväni – joka on tavaltaan yksityisluonteinen – suoritetuksi. Olen huomisamuna valmis lähtemään takaisin Suomeen, kunhan olen saanut avukseni miehen, joka pystyy seuraamaan minua sinne seuraavana päivänä".

"Luuletko, että minä voisin olla avuksesi? En voi kuitenkaan jättää Canutusta ja hänen veljeään Andreasta tänne, varsinkaan jos tehtävä olisi pitkäaikainen".

Piispa alensi ääntään: "Kysymys on erään nahkalaukun kuljettamisesta täältä Turkuun. Se sisältää kopion sopimuksesta, joka tänään tehtiin Paadisten luostarille lahjoitetun Itä-Uudenmaan seurakuntien patronaatiokeuden ja Helsinginkosken kalastamon siirtymisestä takaisin Turun hiippakunnalle. Tämähän on niin tärkeä asia, että se on tehtävä kaksin kappalein siltä varalta, että onnettomuuden kautta minun kappaleeni häviäisi matkalla".

Yllättyneenä piispan tarjouksesta baccalaureus pysähtyi miettimään voisi-ko ottaa tehtävän vastaan: "Totta kyllä tunnen Tallinnan vedet kuin omat sormeni – olemmehan siellä vuosikymmenet käyneet kalassa, mutta jos on kysymyksessä maasta poistuminen, sen täytyisi tapahtua pimeän aikaan ja silloinkin nopeasti. Pitäisi olla neljä miestä soutamassa".

"Saisitko neljänneksen tänään hankittuksi?"

"Minulla on tilillani yksi renki, jonka palvelussopimuksen aion irtisanoa, mutta ehkäpä hän suostuisi lähtemään mukaamme, kun tavallaan jatkaisin työsuhdettamme – sitä varten tarvitsisin kuitenkin ainakin parin kuukauden palkan, mikä ylittää omat säästöni". – Piispa veti takkinsa helmoista esiin rahapussin:

"Et kai ajatellut, että olisin lähtenyt matkalleni tyhjin taskuin! Korvaan luonnollisesti kaikkien apulaistenien kulut".

Baccalaureus Carolus nousi ja kumarsi syvään, teki ristinmerkin ja kiitti piispaa sekä Herraa, joka oli hänet ottanut palvelijakseen. He sopivat huomenaamuisesta tapaamisesta ja siitä, mitä reittiä baccalaureus, hänen poikansa

Canutus ja Andreas sekä renkinsä Laur soutaisivat kohti Porvoonjoensuuta nousekseen siellä maihin odottamaan piispan sanansaattajaa ja jatko- toimia.

II kohtausta tapahtuu pääosin merellä.

Mukana ovat baccalaureuksen venekunta sekä muutamat suomalaiset kalastajat.

Huomenissa ystävämme baccalaureus Carolus poikineen oli samassa sovituksa krouvissa ja ilmoitti olevansa valmis lähtemään illalla piispan määräämään paikkaan. Piispa luovutti laukun ja tarpeellisen määrän killinkejä sekä lupasi lähettää Porvoonjoen suuhun vastaanottajan seuraavana aamuna. Nahkalaukku oli suljettu piispan sinetillä.

Niin lähti baccalaureus Carolus Canuti poikiensa kanssa Väänan moisiin laittamaan rakennustaan ja sen aputiloja sellaiseen kuntoon kuin olisi ne testamentannut jollekin – ehkäpä hän olikin laatinut sellaisen asiakirjan. Sellaista ei vain koskaan jälkeenpäin mistään löytynyt siitä syystä, että frankit aikansa talossa rellestettyään panivat tulen sen nurkkain alle, jotenka jäljelle jäi vain tuhkaa ja rojua. – Rannasta ei liioin löytynyt venettä, koska kalastukseen käytetty uisko, joka oli nelisoutuinen, oli ilmeisesti irronnut tai irroitettu airoineen, eikä löytynyt kahta kalaverkkoa, joiden kivekset oli viskattu rannalle – siinä oli frankeilla rantaan tultuaan aprikoi- mista, miksi niitä ei ollut otettu veneeseen – joka tapauksessa venettä ei mistään löytynyt. Ilmeisesti veneeseen oli otettu myös aseita, koska ei tavallista pertuskaa eikä atrainta myöskään näkynyt. – Baccalaureus oli huolehtinut myös, että muutaman kymmenen litran vetoinen juomavesi- lekkeri sekä kuivaa muonaa pariksi päiväksi oli kaikille neljälle miehelle varattu mukaan. Baccalaureus jakoi piispan antamat palkkiorahat veljellisesti neljään osaan. Kaikki valmistautumistoimet oli iltaan mennessä suoritettu: oli myös syötyjuotu ja levähty ja hämärän tiivistyessä pimeäksi kokosi baccalaureus Carolus miehistönsä ja kehotti heitä viimeisen kerran katso- maan syntymäsiijaansa ja sanoi: "Me lähdemme nyt emmekä tiedä palaammeko tänne enää koskaan, mutta muistossamme säilytämme Väänan rantoineen iäti. – Herra meitä armah- takoon ja siunatkoon!"

Niin astuivat he veneeseen ja suun- taisivat soutunsa tähtien mukaan Nais-

saarta kohti, jonka he olivat päättä- neet kiertää länsipuolitse.

Meri oli tyyni. Airojen aiheuttamaa rytmistä loisketta lukuunottamatta ei kuulunut minkäänlaista ääntä. Baccalaureus oli määrännyt suunnan, jota noudatettiin: miehet olivat satoja kertoja soutaneet yhdessä ja tiesivät täsmälleen, kuinka veneen vana pysyi tasapainoisena ja rytmi muuttumatto- mana. Näin kului tunti ja toistakin. Kun päästiin Naissaaren tuntumaan, taivas alkoi vetäytyä pilveen ja vasta- tuulen puhallus alkoi tuntua soutajain niskassa.

"Nostetaanpa airoja ja kuunnellaan, mitä tuulella on sanottavaa," komensi isäntä.

"Laskujeni mukaan aletaan olla saaren kärjen kohdalla".

"Niin minunkin mielestäni," sanoi vanhempi pojista, Canutus. "Pitäisi kai ruveta kääntymään koillista kohti, ettei painuttaisi Suomen Hankonie- meen!"

"Höllätään vähän vauhtia, niin kuul- laan paremmin joko aallot törmäivät rantakiviin".

Niin tehtiin ja välillä kuulosteltiin, kunnes rannan vastaus alkoi erottua ja saaren musta hahmo piirtyi esiin aal- tojen takaa.

"Vielä muutama kevyt veto ja sitten täysi vauhti taas!" komensi isä.

Näin tehtiin ja veneen oikea laita mut- kan jälkeen alkoi soida sivulaineen lyönneistä.

"Nyt saatte, pojat, kiskoa kovemmin, kun istutte saaren puolella, ettei painu- rata rantaan, kun näkyy tuuli ylty- vän".

Isä Carolus ja renki Laur, jotka istuivat oikeanpuolisilla tuhdolla, kevensivät hieman vetoa ja pojat vasemmalla vas- taavasti lisäsivät voimaa – näin säilytti vene suuntaansa muuttumattomana. Tuuli kuitenkin yltyi mitä etemmä ve- ne erkani saaresta ja jonkin ajan kulut- tua oli pakko jälleen tarkistaa suun- ta; se tapahtui kuitenkin arviokau- palla, sillä paitsi tuulta alkoi myös sa- taan ja merenkäynti yltyi. Nyt arveli isä, että oli syytä muuttaa kurssi laita- myötäiseksi senkin uhalla, että ajau- duttaisiin Viron rannikkoon päin.

"Pannaan pojat vauhtia: yks-kaks, kol- nel-huh -sanotaan sama yhdessä, niin päästään lujempaa!"

Niin jatkettiin täysin voimin, kunnes sade lakkasi. Mutta aallot olivat terä- viä ja tuuli tuntui vain yltyvän.

"Pakko on kääntyä jälleen, jos aiotaan tänä yönä Suomeen päästä! Käänne- tään vene sivuvastaiseen ja me täällä oikealla vähän kevennämme". Tehtiin niin ja yritettiin kaikin voimin kohti koillista.

Jatkuu seuraavalla sivulla

Väänästen veistämää

Jatkoa edelliseltä sivulta

"Minusta näyttää, että Tytärsaaret ovat jo näköpiirissä – meidän on suunnattava vähän enemmän pohjoiseen". Yö alkoi vaihtua aamuksi: auringon kajo hämmötti koillisen suunnalla.

"Taidettiin saavuttaa uusi soutuennätys, kun sivumyötäisessä kiskottiin Naissaaren kohdalta Tyttäriin; mutta kun tuuli vain kovenee, on meidän liisättävä vauhtia – jos jaksamme – vaikka nyt on mentävä melkein vastaiseen".

Nyt käännettäessä kasvaneet ja terävoityneet aallot alkoivat keikuttaa venettä ja airojen rytmi pyrki sekoamaan. Auringon noustessa oli jo pakko kiinnittää huomiota enemmän veneen tasapainoon. Eteenpäin kuitenkin päästiin myrskystä huolimatta.

"Pyritään kääntymään jälleen koilliseen – siellähän on Suomen Haapsaari – ja nousta siellä maihin", sanoi isä: "Varokaa, käännän venettä!"

Samassa kuului rysäys: Canutuksen airo katkesi. Andreas kurottui sitä ottamaan veneen laskeutussa aallon harjalta. Mutta silloin keikahti vene kyljelleen ja kaikki putosivat veteen. Isä ehti kiljaista: "Pitäkää kiinni airostanne!"

Canutus älysi pitää otteensa airon tyn-gästään ja kaikilla neljällä oli näin tukilaite, joka auttoi heitä pysymään veden pinnalla – onni onnettomuudessa, vaikka tuuli oli jo vienyt veneen kauas.

Nyt kuului jälleen isän komento: "Veneen perään ei kannata uida – meidän on pyrittävä lähimpään saareen – sehän näkyy tuolla pohjoisessa Suomen puolella – Haapsaaren. Pitäkäämme airo mukana ja huutakaamme apua; jospa Suomen pojat kuulevat äänemme: kiljaisemme yht'aikaa: APUA SUOMEN POIKA, APUA....!" Kaikki huusivat yhteen ääneen ja jäivät hetkeksi kuuntelemaan, tuleeko vastaus. Sitten he toistivat huutonsa ja kuuntelivat. Kesti pitkähkön ajan, ennenkuin vastaus kuului saaren suunnalta: "TULLAAN! MISSÄ TE OLETTE?"

"Nostetaan vaikka paita airon nokkaan ja koetetaan vilkuttaa", tuumi isä ja riisui paitansa. "Kun tuette minua, saan sen hiihoista kiinnitettyä airoon ja nostettua ylös!" Näin tehtiin ja huudettiin jälleen. Arviolta puolen tunnin kuluttua lähestyi suomalaisten vene haaksirikkokaisa – he olivat tuon noin merimailin matkan kiskoneet lujasti ehtiäkseen ajoissa paikalle. Onneksi oli pelastajien vene siksi tilava,

että kaikki mahtuivat siihen ja ennen pitkää olivat niin Suomen kuin Viron pojat saunassa, joka oli pantu heti lämpiämään ja talonväki huolehti heimoveljiensä hyvinvoinnista. Osoitautui, että venekunta oli käynyt verkkojaan kokemassa ja oli siksi niin varhain valveilla.

Kun saunan jälkeen päästiin tekemään lähempää tuttavuutta, tultiin melkein sukulaisiksi isäntäväen kertoessa, että heidän esivanhempansa Huusarit samoin kuin venekunnan Toikat olivat aikoinaan tulleet Virotta Suomen mantereelle. Läheisen joen laskupaikka oli heidän mukaansa ruvettu pian nimittämään Virojoeksi – siitä oli ajan oloon kehittynyt melkoinen kauppapaikka. Baccalaureus puolestaan kertoi pyrkivänsä Viipurin lähelle ja ryhtyvänsä hankkimaan elatustaan kala-kauppiaana – vahinko vain, että vene oli myrskyssä joutunut hukkateille. Isännät kehottivat heitä lähtemään kanssaan Virolahdelle veneen ostoon, kun he olivat menossa myymään äsken saamansa melkoisen saaliin. Mantereella asui varsinaisia veneentekijöitä ja sieltä saisi myös kalastustarvikkeita ostetuksi. Näin sovittiin ja ennen maatamenoä syötiin maukas kala-keitto. – Saunassa oli hyvä nukkua jälkilämmössä ja edellisen yön tiimellys luonnonvoimien kera vaati veronsa: haaksirikkokiset heräsivät vasta, kun isännät kahdesti olivat vielä kokeneet verkkonsa ja lisänneet siten huomattavasti saalistaan.

Caroluksen pojat pääsivät nyt kolmanneksi pariaksi soutamaan, kun tuhotja oli enemmän. Kuorma oli nyt myös suurempi, niin että parinkymmenen merimailin matka päättyi vasta illan suussa mantereelle, vaikka jo puoleltapäivin oli lähedetty liikkeelle. Isännät majoittivat jälleen vieraat ja veneen ostosta pantiin "kapula liikkeelle". Illalla tulikin heti lähinaapuri hieromaan kauppa: hänellä oli äskettäin valmistunut nelisoutuinen tervattu vene airopareineen kaupan. Käytiin venettä katsomassa ja kokeiltiin airoja – ja niin ruvettiin keskustelemaan hinnasta. Tinkimisen jälkeen päästiin molempia osapuolia tyydyttävään sopimukseen – baccalaureus Carolus piti huolta siitä, että parin kuukauden elantorahat jäivät vielä kunkin pussiin. Huomenaamulla lähdettiin kahden venekunnan voimin Viipuria kohti, kun selvisi, että baccalaureus ei ollut ennen siellä käynyt ja toisaalta haapsarelaiset arvelivat Viipurissa saavansa kaloistaan paremman hinnan. He halusivat myös auttaa vieraitaan majoitukseen hankkimisessa.

Uuraansaaren ja Ravansaaren – jotka muodostivat Viipurin ulkosataman – välisestä salmesta pujahtivat molemmat veneet peräkkäin isäntien johdolla vilinään, jossa suurten purjelaivojen

lomassa puikkelehti pienempiä ja jossa suomalaisten sanat sekaantuivat ruotsalaisiin, venäläisiin, saksalaisiin ja virolaisiin – oikeastaan siellä oli sama kansainvälinen tunnelma kuin Tallinnassa! Isännät ohjasivat paikkaan, johon voitiin kiinnittää veneet ja neuvoivat krouvin, jossa voitiin huutoa suomalaisella oluella väsymys ja jano pois.

III hilpeä kohtaus kollegojen kesken

Sataman krouvissa haapsarelaiset tapasivat tuttujaan ja heidän kauttaan järjestyi kaikille yösiä kalatorin toisessa päässä. Käveltäessä Mustainveljesten kadulla dominikaaniluostarin ohi baccalaureus pysähtyi virkkoen:

"Menkää vain eteenpäin – tavataan siten majapaikassa. Minulla on asiaa luostarin kouluun".

Hän oli huomannut juuri tornikellon lyöneen viisi kertaa – silloinhan päivän opiskelu päättyi, ja baccalaureus tahtoi tutustua kouluun ja sen opettajiin. Kolkutettuaan portille hän jäi odottamaan sen avaamista. Kohta saapui nuori kalpea teini, avasi portin ja katsoi kummastuneena vierasta, joka kysyi opettajaa. Poika kysyi:

"Tahdotte tavata lector Clemens'in?"

"Kyllä," vastasi baccalaureus aprikoiden mielessään tuntuisiko nimi tutulta.

"Olkaa hyvä, seuratkaa! Tunnit ovat juuri päättyneet – hän ottaa Teidät varmaankin vastaan".

Pihan läpi tultua päästiin samalla tasolla olevaan aulaan, johon pienen luokkahuoneen ovi aukeni. Sieltä tuli viisi nuorta teiniä ja opettaja, lector Clemens. Hän oli pienehkö pyöreäkasvoinen, baccalaureuksen mielestä toistakymmentä vuotta nuorempi häntä.

"Suonette anteeksi, että saavun näin edeltäpäin ilmoittamatta – olen baccalaureus Carolus Canuti Tallinnasta – ajattelin, että ehkä olette opiskellut Pragissa, mutta huomaan, että olette minua nuorempi, emmekä niin ollen ole varmaankaan olleet sikäläisessä yliopistossa samanaikaisesti".

"Ei mitään syytä pyytää anteeksi! minä olen lector Clemens ja tulinkin tänne Viipuriin 1420-luvulla, kun olin mainitsemassanne yliopistossa suorittanut maisterin arvon – en muista, että olisimme tavanneet Pragissa, mutta keskustelkaamme – jos teille sopii – kirjastohuoneessa, kun voisin sinne samalla päiväkirjan ja joukon vihkoja säilöön".

"Olette kovin ystävällinen – en tahtoisin häiritä koulutyötänne!"

Viipurin kaupunkia Siikaniemeltä käsin nähtynä Erik Dahlbergin laveerauksen mukaan runsaat 200 vuotta myöhemmältä ajalta. Alkuperäinen vesivärimaalaus Kuninkaallisessa Kirjastossa Tukholmassa. Valok. Mu-seovirasto.

He menivät kirjastoon, joka osaksi toimi koulun kansliana.

"Saisinko tarjota kurkun kostuketta? Olen eilen onnistunut hankkimaan erän aitoa Bourgognen viiniä. Voimme sillä huuhtoa suolarinkeliä – sehän on taas Viipurin erikoisuus, jota monet tälläiset leipurit valmistavat".

"Sehän on hienoa – huomaan että kauppasuhteemme etelään ja länteen toimivat erinomaisesti", virkkoi baccalaureus mielissään. Samanaikaisesti lector Clemens otti kirjakaapista pikarit ja karahvin sekä rinkelin kummallekin, kaatoi pikareihin tummanpunaista burgunderia ja kohotti maljan vieransa kunniaksi sanoen:

"Me elämme täällä vaatimattomasti, mutta vieraan käynti merkitsee aina juhlahetkeä ja siltä varalta täytyy kaapissa olla jotakin piristävää. – Tahtoisitteko, veliseni, kertoa mikä Teidät tuo tänne, ja viivyttekö täällä pitkäänkin?"

Baccalaureus Carolus kertoi tarinansa (jotka me jo hyvin tunnemme). Lector Clemens – nimensä mukaisesti laupias – otti osaa onnettomuuteen, joka heimoveljiä oli kohdannut, ja sanoi sitten:

"Auttaisin Teitä jos vain voisin. Mietin asemaanne täällä Suomessa. Te varmaankin haluaisitte luoda virkauran täällä. mutta pelkään, että se ei hel-

posti onnistu – ei ainakaan Viipurin ainoassa luostarikoulussa. Mutta: mais-takaamme burgunderia ja purkakaamme huolet sen myötä – onhan Teillä täällä jo ystäviä ja pääomaa, millä pää-sette alkuun!"

"Olen iloinen, että olen saanut jo uusia ystäviä. Puolestani annan teillekin ja vieraanvaraisuudellenne mitä suurimman arvon – enhän minäkään viihdy kapakoissa, joissa voi maallinen vaelluksemmekin päättyä, kuten varmaan muistatte vanhasta QUALTE-RIUKSEN seipittämästä laulusta, joka aikoinaan kaikui Pragin ylioppilaitten

Jatkuu
seuraavalla
sivulla

Opettaja ja hänen oppilaansa keskiaikaisessa koulussa. Saksalainen puupiirros vuodelta 1479.

Väänästen veistämää

Jatkoa
edelliseltä
sivulta

juhlissa; tarkoitan tuota "Mihin est propositum" – sain muuten eräältä virkaveljeltäni sen käännettynä myös Teidän kielellenne – Tehän voisittekin arvostella, onko kääntäjä onnistunut tehtävässään – jos sopii".
"Odottakaa hetkinen, haen luutun, niin voimme sekä laulaa että soittaa".
Lector Clemens nouti luutun ja ryhtyi sitä näppäilemään.

Mihi est propositum ★

("Lauletaan ensin alkuteksti Gualteriuksen mukaan ja sitten suomeksi")

1. Mihi est pro-posi-tum in ta-berna mo--ri
1. Kohta-lo-na mulla on ka-pak-kahan kuol-la.

vinum sit ap-posi-tum mori-entis o--ri,
Viini ol-koon tarjol-la kuole-vankin nuol-la.

Ut di-cant, cum ve-ne-rint an-ge-lo-rum cho-ri.
Mahta-vas--ti sil-loin soi en-kel-kuo-ro ar-ka.

Deus sit pro- pi-ti-us hu-ic po--ta- to-ri!
Luoja kyl-lä-- hy-myi-lee sulle juop-po-par-ka.

2. Po- cu- lis ac- cen-di-tur a-- ni- mi lu-cer-na
Vii-nin lamp-pu va--lolla on sie-lun kir-kas-taa-pi

cor, im- bu- tum nec-ta-re vo-lat ad su-per-na
Nec-ta- ris- ta Bac-chul-sen sy-dän sii-vet saa-pi

mi- hi sa--pit dul-ci-us vi-num in ta-ber-na
mut-ta Bac-chus vi-has-tuu vii-ni- ä jos pes-tään

Quam-quod aqu--a mis-cu-it prae-su- lis-pin-cer-na.
Kun-non ka--pa-kas-sa sen hy-vä ta--pa es-tää.

3. Su- um cui-que pro-pri-um dat na-tu-ra mu--nus
Kul-la-kin on ky-kyn-sä lah-jo-jen-sa mu-kaan.

E--go num-quam po-tu-i scri-be-re je-ju-nus
Nä-läs-sä ja ja-nos-sa me--nes-ty ei ku-kaan.

Me je-ju-num vin-ce-re pos-set pu- er u--nus
nä-läs-sä jos ru-noi-len poi-ka- nen mun lyö-pi

si-tim et je- ju--ni-um o--di tan-quam fu--nus.
pe-ri- ka-to hir-ve-ä ru-noi-li- jan syö-pi.

4. Ta-les ver-sus fa--ci--o qua-le vi-num bi-bo
Sä-kee-ni on sel-lai-set mil-lais-ta on vii-ni.
ne-que pos-sum scri-be--re ni-si sum-to ci-bo.
En-kä saa-ta kir-joit-taa jos on ki--ta kiin-ni.

Ni-hil va-let pe-- ni-tus quod je-ju-nus scri-bo.
Kun-non ru-no suol-lu ei mul-ta näl-käi-sel-tä.

Na-so---nem post ca-li-ces car-mi-ne prae-i--bo.
Sä-keet lai-naan O--vi-dius i---so-ne-näi--sel-tä.

5. Mi-hi-num-quam spi-ri-tus pro-phe-ti-ae da--tur
En-nus-ta-ja lah-jo-ja mul-le ei oo suo-tu

Non ni-si quum fu--e--rit ven-ter ple-ne sa--tur
pait-si kun on kyl-lik-si syö-ty se-kä juo-tu.

Cum in ar--ce ce--reb-ri Bac-chus do-mi-na--tur
Sil-loin Bac-chus hal-lit-see y--lis--ka-ma-ris-sa

in me Phoe-bus ir-ru---it ac-- mi--ran-da fa--tur.
A--pol-lo ei e--nää oo ryt--min kah-le-his-sa.

Niin innostuivat ystävykset musisoi-
maan ja virittivät laulun toisensa jäl-
keen sekä vanhempien, kuten Hora-
tius Flaccuksen (**Horatius Flaccus**
oli roomalaisajan kuuluja runoilijoita,
joka eli 65-8 e.Kr. Hänen oodejaan on
luettu ja laulettu nykypäiviin asti. –
Kirjoittajan huomautus) "Integer vi-
taen", perinteistä "Gaudeamus igitu-
r" in ja monien muiden enemmän tai

vähemmän hilpeitten sävelien pulpah-
taessa muistoista luostarin hiljalleen
tummuvassa illassa burgunderin sie-
mausten täyttäessä taukopaikat. Lec-
tor Clemens muisti kehua aloituslau-
lun suomennoksen sattuvuutta ja
esitti puolestaan laulun "Jänöjussista",
jonka eräs hänen ystävänsä oli latinas-
ta suomeksi kääntänyt:

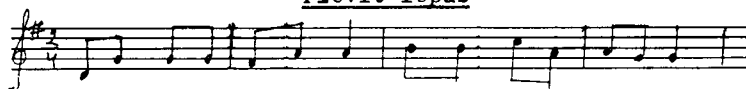
Flevit lepus

1. Flevit lepus parvu-lus clamans altis voci-bus
1. Jänö -jussi itke-mään kime- ällä äänel-lään
Quid fe-ci ho-mini- bus quod me se-quantur cani-
Mik-si mu- a vaino-taan, koirain kanssa aje-
bus? Quid fe-ci ho- mini-bus, quod me se-quantur
taan? Mik-si mu-a vainotaan, koirain kanssa
ca-ni-bus?
aje- taan?

38 (428)

★ Tekstin on kirjoittanut englantilainen pap-
pismies ja runoilija, Pariisissa opiskellut ja
Oxfordissa arkki diakonina toiminut Wal-
ter Map (lat. Gualterius de Mapes), joka eli
n. vuosina 1140-1208. Sen on suomenta-
nut fil.lis. Jorma Väänänen (1912-88), sä-
keistöt 1-2 yhteistyössä akateemikko Tau-
no Nurmela (1907-85) kanssa. Laulun on
säveltänyt Berliinin laulukoulun edustajiin
kuulunut saksalainen Johann Abraham Pe-
ter Schulz (1747-1800), joka toimi Köö-
penhaminan kuninkaallisen teatterin ka-
pellimestarina Tanskassa 1787-95.

Flevit lepus

1. Flevit lepus parvu-lus clamans altis voci-bus

1. Jänö - jussi itke-mään kime- ällä äänel-lään

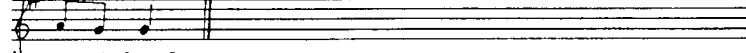
Quid fe-ci ho-mini- bus quod me se-quantur cani-

Mik-si mu- a vaino-taan, koirain kanssa aje-

bus? Quid fe-ci ho- mini-bus, quod me se-quantur

taan? Mik-si mu-a vainotaan, koirain kanssa

ca-ni-bus?

aje- taan?

Päättäessään laulunsa ja vakuuttaessaan toisilleen ikuista ystävyyttä lector Clemens ja baccalaureus Carolus eivät olleet huomanneet, että kirjaston ovi oli ikäänkuin jäänyt raolleen ja että siellä oli heillä ollut kuulijakuntana Clemensin opetuslapset, jotka olivat tarkoin painaneet mieleensä eritäinkin laulut, jotka oli esitetty myös suomeksi – ja että he hiipivät luostarin puolelle huomattessaan, että konsertti oli päätösvaiheessaan. He vetäytyivät kammioon tarkistamaan tekemänsä muistiinpanot ja palauttivat jopa sävelkulut oudommista mieleensä – niin siirsivät he aikanaan osan näistä lauluista ("Pie cantiones") eteenpäin, kun ne 1582 ensi kerran julkaistiin.

Hyvästellessään vierastaan lector Clemens kysyi: "Onko Sinulla, veliseni, suunnitteilla mihin asettaisit lähiajoiksi, tännekö Viipuriin vai maaseudulle kalastusta harjoittamaan?"

"En usko, että saan kaupungista meillem sopivaa asuinpaikkaa. Arvelin, että Suomenvedenpohjan puolelta voisi löytyä sopuhinnalla jonkinlainen mökki meikäläisille".

"Juolahti mieleeni", Clemens jatkoi, "että huomenna tapaan poikani Yrjänän, joka on saanut hoitaakseen Maria Magdaleena-prebendan Lyykylässä ja aikoo rakentaa sinne virkatalon linnanherran toivomuksen mukaisesti. Hän tarvitsee siinä työssä apulaisia. Kysynkö, ottaisiko hän teidät siihen työhön?"

"En ole selvillä, onko Lyykylään pitkä matka täältä, jos kuitenkin toisimme tänne kalaa kaupan".

"Muistaakseni vesitse on vain viitisenkymmentä merimailia".

"Jos arvelet meistä olevan hyötyä ja palkasta sovitaan, voisimme varmaankin ryhtyä sellaiseen urakkaan," arveli baccalaureus.

"Hyvä! Voitko tulla huomenillalla, niin sovitaan asiasta".

Näin päätettiin ja mieli huomattavasti keveämpänä baccalaureus Carolus lähti majapaikkaansa ja vietti siellä rauhallisen yön.

2. Neque in horto fui, neque olus comedi.
En voi juosta puutarhaan kaalinpäättä järsimään.
3. Longas aures habeo, brevem caudam teneo.
Pitkät korvat omistan, nöpöhäntää heilutan.
4. Leves pedes habeo, magnum saltum facio.
Jaloillani keveillä, pitkälle voin hypellä.
5. caro mea dulcis est, pellis mea mollis est.
Turkkini on pehmoinen, maukas liha alla sen.
6. Quando servi vident me, "hase hase" vocant me.
Orjat kun mun näkevät, "jänöjussi" huutavat.
7. Domus mea silva est, lectus meus durus est.
Metsä omi kotini, kova minun vuoteeni.
8. Dum montes ascendero, canes nihil timeo.
Juoksen vuoren huipulle, piut paut annan koiralle.
9. Dum in aulam venio, gaudet rex et non ego.
Saavun milloin talohon, päämies puhkee huutohon.
10. Quande reges comedunt me, vinum bibunt super me.
Jos mut silloin haukataan, viinillä alas huuhdotaan.
11. Quando comederunt me, ad latrinam portant me.
Ahmivat ne minut milloin, rosvoille viskaavat silloin.

Suomennos kirjoittajan.

Quid fegi...
Miksi mua...

Quid...

Miksi...

Quid...

Miksi...

Quid...

Miksi...

Quid...

Miksi...

Quid...

Miksi...

Quid...

Miksi...

Quid...

Miksi...

Quid...

Miksi...

Quid...

Miksi...

IV kohta: Yrjänä Clemensinpojan ehdotus ja sen seuraus.

Illan pimetessä huomenna sonnustautuivat baccalaureus Carolus, hänen poikansa ja renkinsä luostariin, jonka portilla he pysähtyivät. Isä meni sisälle ja jätti nuoret miehet ulkopuolelle odottelemaan päätöstä. Lector Clemens oli pyytänyt poikansa luokseen ja kertonut suunnitelmasta. Yrjänä ei ollut ehtinyt pestata työntekijöitä ja arveli, että Caroluksen joukon kanssa voitaisiin työt kyllä aloittaa ja – mikäli tarvittaisiin – otettaisiin myöhemmin lisävoimia. Kun näin periaatteessa asiasta päästiin yksimielisyyteen, sanoi baccalaureus, että pojat odottavat portin ulkopuolella ja että hänen mielestään olisi varmaankin hyvä tehdä kirjallinen sopimus asian varmistamiseksi. Lector Clemens isäntänä kävi

kutsumassa pojat sisään ja Yrjänä otti mieluusti Caroluksen joukkoiheen palvelukseensa ihastellen heidän reippauttaan. Yrjänä itse oli ollut useita vuosia Kaarle Knuutinpojan ollessa linnanherrana hänen palveluksessaan, niissä toimitissa karaistunut ja muutenkin osoittautunut kyvykkääksi vastuunalaisten tehtävien hoitamiseen – hän huomasi heti ensi silmäyksellä olevansa tekemisissä kunnan ihmisten kanssa.

Yksityiskohdista sovittiin sitten, asia vahvistettiin kädenpuristuksella, baccalaureus ja Yrjänä Clemensinpoika kirjoittivat nimensä työsopimuspaperiin, lopuksi hörpättiin haarikallinen Viipurin olutta mieheen. Yrjänä ilmoitti hankkineensa 8-tuotoisen veneen, johon voi asettaa maston purjeineen ja siten saada ilmaista kyytiä

Jatkuu seuraavalla sivulla

Jatkoa
edelliseltä
sivulta

myötätuulessa – se olisi varmasti tarpeen, koska lastia tulisi kertymään runsaasti. Baccalaureuksen venettä voitaisiin käyttää joko perään sidottuna tai erikseen tarpeen mukaan. Yrjänä kertoi, että hän oli usein käynyt Lyykylässä metsällä ja silloin rakentanut sinne majan, joka olisi hyödyksi rakennusvaiheen aikana. Viisainta olisi ensin rakentaa sauna ja sen jälkeen tupa tarpeellisine lisätiloineen. Nyt aamupäivällä lastattaisiin hankitut välineet: kirveet, sahat, puukot ja naulat sekä kahdeksan miehen henkilökoh-
taiset tarvekalut; miesten pestaus tulisi päättymään rakennuksen valmistuttua asuttavaan kuntoon. Viron poikien sopimus takaisi heille työtä siihen asti, että he saavat katon päänsä päälle joko Lyykylään tai sopivaan paikkaan lähinaapuristossa.

–Huomenaamulla baccalaureus siirsi veneensä Yrjänän veneen viereen ja lastaus alettiin. Osa miehistöstä lähti Yrjänän kanssa kauppakierrokselle osan jäädessä myymään kalansaaliin ja ottamaan vastaan hankinnat ja sijoittamaan tavart paikoilleen. Yrjänä, joka toimi linnanherran antamin valtuuksin ja asemiehen puvussa, osasi täsmällisesti – voi sanoa: sotilaallisesti – hoitaa ”laivansa” lastaamisen ja herätti kaupantekijöissä sekä miehistössä kunnioitusta, jos kohta joku sivullinen saattoi huudahtaa: ”minnekkäs poika uutta linnaa on lähdössä rakentamaan?”

”Täytyyhän näin levottomina aikoina turvata Viipurin pohjoispuoli tuolla Suomenvedenpuolella!” kuului Yrjänä Clemensinpojan vastaus. Puolelta päivin lastaus oli selvä ja valmistauduttiin haukkaamalla kunnan ateria lähtöön. Vahinko oli, että tuuli oli vastainen, mutta Yrjänä lohdutti miehistönsä, että jollei se Juustilaan mennessä ole kääntynyt, päästään loppumatka myötätuulessa Lyykylään asti, sillä käännös Juustilassa oli melkein päinvastaiseen suuntaan. Alkumatkasta Suomenvedenpohjassa oli veneitä runsaasti liikkeellä ja Yrjänä kertoi, että ohitetut rannat olivat jokseenkin kaikki kruunun omaisuutta, josta linnan herrat jakelivat palstoja palkkioiksi ensi sissia sodissa tehdyistä uruteoista, mutta muutamia maa-alueita, kuten Maanikkala ja Lyykylä (jonne oltiin menossa), jotka olivat melkein rajakkain, oli varattu Viipurin hospitaalille tai Maria Magdaleenan prebenditilaksi, jonka hoitajaksi Yrjänä Clemensinpoika oli määrätty. – Juustilaan saavuttaessa ei tuuli ollut

Muuan Viipurin kaupungin vanhimista rakennuksista on tämä keskiaikainen kivitalo, ns. Kiltatupa (Keisarinkatu, myöh. Luostarinkatu 10:ssä). Talon tiedetään olleen käytössä ainakin jo vuonna 1445. Valok. J. Vikstedt (kirjasta Vanhaa rakennustaideitamme vltta 1958).

kääntynyt ja niin päästiin purjeen avulla tekemään lähes täyskäännös kuin ilmaiseksi Lyykylänjärvelle asti.

Jälkisanat

Lyykylässä pidettiin yllä kovaa työrytmiä, minkä ansiosta sauna saatiin valmiiksi alkusyksystä ja päärakennus jouluksi. Yrjänä Clemensinpoika opetti virolaiset ystävänsä hiihtämään, käymään metsällä ja harjoittamaan myös talvikalastusta.

Tarpeen mukaan tehtiin matkoja Viipuriin; niillä käynnellä myytiin kaloja ja solmittiin muitakin kauppasuhteita. Viipurilaiset maksoivat kaloista niin hyvän hinnan, että pussin pohjalle kertyi kilinkejä säästöön. Talven aikana Yrjänä vei metsästysretkillä Caroluksen poikineen tutustumaan lähi-seudun maanomistajiin, joilta saamilaan hinta-arvioilla he voivat laskeskella, millaisen alan viljelysmaata he voisivat hankkia tullakseen toimeen seudulla.

Keväthankien aikana löytyikin palsta Kuparsaaren ja Kaltoveden lähistöltä. Tämän järven ranta kuului Vuokseen vievän veden yhteyteen ja oli sikäli edullinen, että siitä aukeni mahdollisuus tehdä kauppatmatkoja myös Käksälmen (Korelan) suuntaan. Saatuaan kesän korvalla maa-asian järjestykseen he isä Caroluksen johdolla merkitsivät puumerkkinsä Carolus Wäänäisen (Wäänäin) nimen alle kaupakirjaan yhtiömiehinä, siis Canutus ja Andreas Wäänäin ja palkollisena renki Lauri Laurikain. – Canutus toi vuoden päästä taloon viipurilaisen majatalon isännän Kauko Mondaneuvoinen tyttären Lastikan (Scholastica) miniäksi. Silloin oli talo valmis. Sinä vuonna 1454 kuoli baccalaureus Carolus ehtimättä nähdä pojanpoikaansa Andersia, joka syntyi seuraavana ke-

sänä. Andreas-veli erkani kotitalosta samoihin aikoihin ja suuntasi kulkunsa Käksälmeen päin. Hän ei kuitenkaan sinne pysähtynyt, vaan siirtyi kallastelemaan Laatokan koillisrannalle Salmiin ja yhytti siellä aikanaan Marffa Morthenintyttären ja rakensi sinne talon – hänen jälkeläisensä siirtyivät sieltä Impilahden ja Suistamon suuntaan. Merkiksi asumisestaan seudulla he jättivät järvensä nimeksi Wäänä-järvi.

– Ei viihtynyt kotitalossaan Canutuksenpoika Anderskaan, vaan aikuistuttuaan lähti etsimään onneaan Lapvedeltä, jonne oli Juustilan kautta suora yhteys, ja siitä purjehti Saimaan vesiä aina Jukajärven ohi Tuusmäkeen asti, mihin rakensi talonsa ja perusti perheensä. Hänen poikansa lfwar joutui sitten omaksumaan venäläistyyppisen nimen lfwan, mutta tämän poika sai jälleen Anders-nimen, jolla hän esiintyy myös asiakirjoissa muutettuaan Calaweden (myöh. Kallavesi) pohjoisrannalle 1540-luvulla. Hänestä suku levisi sitten laajalle Pohjois-Savoon.

Käytettyä lähdekirjallisuutta

Allgemeines Deutsches Commersbuch 1880; K. A. Gottlund, Vermännin päiväkirja 1821. 1986 (G:n mukaan ei Vermännissa eikä Norjan puolellakaan löytynyt Wäänä-sukuisia); V. Nissilä, Viipuri nimen alkuperästä. Viipurin suomalaisen Kirjallisuusseuran toimitteita 3 1978; E. M. Närhi, Ei susikaan sukunimestään suutu. Kalevalaseuran vuosikirja 52 1972; Piispa Maunu Tavastin elämäkerta. Suom. kansalliskirjallisuus IV 1930; J. T. Hanho, Suomen oppikoululaitoksen historia I 1947; K. Teeräsvuori, Wäänästen sukunimen iästä ja alkuperästä. Wäänästen sukupuu 2 1945; Senni Timonen, Suojärvi. Karjalan laulajat 1968; Viipurin pitäjän historia III, toim. O.-I. Meurman 1984.

[illegible]

KORJAUS

Väänästen sukupuussa n:o 10 sivulla 13 (403) otsikossa
OLLI AKSELI VÄÄNÄSEN (UULA AAPAN) syntymäpäivä on
virheellisesti 21.10.1900. Pitää olla (kuten vieressä
olevassa tekstissä oikein onkin) 20.10.1900.